

Lilovi la Bwina liyandikwi na Luka Ulongolelu

Lilovi la Bwina leliyandikwi na Luka ndi chitabu chimonga pagati ya vitabu mcheche vya Lilaganu la Mupya vyevividandaula ndava ya Yesu Kilisitu paatamili pamulima apa. Kila chimonga cha vitabu vyenivyo chikemelewa "Injili." Mana yaki "Lilovi la Bwina." Vitabu vyenivyo viyandikwi na Matei na Maluko na Luka na Yohani peamali kufwa Yesu. Luka ayandiki lepi luhumu lwa kutama kwa Yesu pamulima apa, nambu mewa ayandiki ndava ya matendu gevahengili vawuliwa vaki lukumbi Yesu amali kufwa na kuyuka. Muchitabu chechikemelewa Matendu ga vamitumi. Kawaka mundu mweimanya ndali chiyandikwi chitabu ichi cha Lilovi la Bwina, nambu vasomi vama-hele visadika kuvya yihotoleka chayandikwi mu mwaka wa 70 peamali kuvevelekewa Yesu.

Mwenuyu Luka mweayandiki chitabu ichi avi mlamisa, ndava ya njila yeahengili kuyandika na umanyi weahengili ulangisa kuvya avi mundu mweasomili. Luka aganili kuyandika uchakaka wa malovi ga kutama kwa Yesu pamulima apa idandaula mambu ngati chagahumalili muni vandu vangi vahotola kupewa utangatila pevisoma chitabu ichi Luka (musula 1:1-3). Luka avi lepi Myawudi Vakolosai (musula ya 4:10-14) Na ayandiki munjila yezikuvakita vandu vangali

Vayawudi. Lijambu lenili lilekana hotohoto peidandaaula mivelu ya Vayawudi Luka (musula 1:8).

Lilovi la Bwina liyandikwi na Luka. Liwanangan neju na chitabu cha Matei na Maluko, ndava vidandaaula mambu galagala munjila yeiywanangana. Pagati ya vitabu vyenivi vidatu, chitabu cha Luka ndi chidandaaula cha mugati ndava ya kuvelekewa kwa Yohani Mbatizaji. Luka ijobesa ndava ya kulekekesewa (musula ya 3:3, 11:4, 17:3-4, 23:34) Mewa na yemwali kuyupa (musula za 3:21, 5:16, 6:12, 11:1-12, 22:32).

Gegavi

Luka itumbula kuyandika chitabu ichi kwa kujova akuvayandikila vayani (musula ya 1:1-4).

Kangi idandaaula ndava ya kuvelekewa kwa Yesu na cheajitendelekili mulihengu laki (musula ya 1:5-4:13).

Pandu pavaha pasigalili muchitabu ichi Luka idandaaula ndava lihengu leahengili Yesu, ndi neju gachinamitti geajengili na mawuliwu geagawulili (musula ya 4:14-21:38).

Musula zivili za pamwishu Luka idandaaula Yesu cheafwili na kuvikiwa mu litinda na kuyuka kwaki (musula ya 22-24).

¹ Mkulungu Teofili.

Vandu vamahele valingi kuyandika bwina mambu gegahengiki pagati yitu. ² Vayandiki ngati chevatijovili vevagaweni penapo pegatum-bukini magono ga mumbele mambu genago na kuvakokosela lilovi la Chapanga. ³ Mewa na

Mkulungu Teofili penamali kulolokesa uchakaka waki kwa magono gamahele, nilola mbanga nikuyandikila veve kwa uchakaka waki.⁴ Nikiti chenichi muni nigana wamwene umanyayi mambu goha gevakuwulili.

Kuvelekewa kwa Yohani Mbatizaji kukokoswa

⁵ Lukumbi Helodi peavi Nkosi wa ku Yudea, ndi pavi na Mteta wa Chapanga mweikemiwa Zakalia wa chikundi cha uteta cha Abiya, na mdala waki avi Elizabeti wa lukolo lwa Aloni. ⁶ Voha vavili vahenga ga kumganisa Chapanga na kuyidakila mihilu na malagizu ga Bambu changabuda. ⁷ Vavi lepi na mwana mbaka muugogolo wavi, ndava Elizabeti avi lepi na chiveleku.

⁸ Ligono limonga, Zakalia peavi mukuhenga lihengu laki la uteta mu Nyumba ya Chapanga, ⁹ Ngati cheyavili mivelu ya vamteta va Chapanga, Zakalia ahaguliwi kwa gudugudu kuyingila mu Nyumba ya Bambu ndava ya kuhukisa ubani. ¹⁰ Na lukumbi lwa kuhukisa ubani palwahikili, vala voha vevakonganiki kumuyupa Chapanga vavi cha kuvala vayupai.

¹¹ Mtumu wa kunani kwa Bambu, akamuhumila na kuyima upandi wa kulyela wa lusanja lwa luteta lwa kuhukisa ubani. ¹² Zakalia peamuweni mtumu wa kunani kwa Chapanga yula, akakenyemuka. ¹³ Mtumu wa kunani kwa Chapanga akamjovela, "Zakalia, kotoka kuyogopa muni Bambu ayuwini chawamuyupili, ndava mdala waku Elizabeti yati akubabila mwana mgosi na veve walakemela Yohani. ¹⁴ Ndi wamwene yati uheka pavaha na vandu

vamahele valahekelela ndava ya kuvelekewa kwaki. ¹⁵ Mwenuyo yati ivya mkulu, pamihu ga Bambu, alanywa lepi divayi wala ugimbi, yati ilongoswa na Mpungu Msopi kuhumila mulileme la nyina waki. ¹⁶ Yati akuvawuyisa vandu vamahele wa pa Isilaeli, vamuwuyilayi Bambu Chapanga wavi. ¹⁷ Yati akumlongolela Bambu kuni ilongosiwa na makakala na Mpungu ngati Eliya. Ndava ya kuvatepulanisa vadadi na vana vavi, yati avakita vangamyidakila vavyayi na luhala ngati lwa vala vevakumyidikila, na kumtendelekela Bambu vandu vaki.”

¹⁸ Zakalia akamkota Mtumu wa kunani kwa Chapanga, “Yati nimanya wuli ngati givya chenicho? Muni nene na mdala wangu tavagogolo.”

¹⁹ Mtumu wa kunani kwa Chapanga akayangula, “Nene na Gabulieli na mtumisi wa Chapanga. Ndi anitumili nijova na veve nikujovela lilovi la bwina lenili. ²⁰ Yuwanila, yati wivya ngajova yati nakuhotola kujova, mbaka ligono lila pegihumila ago ndava ubeli kunisadika malovi gangu gene gihumila palukumbi lwaki.”

²¹ Lukumbi Iwenulo vandu vevamulindilayi Zakalia kuvala vakakangasa, muni atamakisi lukumbi lutali mu Nyumba ya Chapanga. ²² Peahumili kuvala nakuhotola kujova na vayaki, vayaki vakamanya kuvya mu Nyumba ya Chapanga mula, muyavi agaweni maono ndi akayendelela kulangisa na mawoko muni avi ngajova.

²³ Lukumbi lwaki lwa kuhenga lihengu la uteta palwamaliki, akawuya kunyumba yaki. ²⁴ Lukumbi luhupi palwamaliki Elizabeti

mdala wa Zakalia yula akavya na ndumbu, akawela munyumba miheyi mhanu,²⁵ kuni ajoba “Bambu anitangatili na aniloli, hinu cheaniwusili soni pavandu!”

Kuvelekewa kwa Yesu kujovekana

²⁶ Mu mwehi wa sita, Chapanga amtumili mtumu waki wa kunani Gabulieli kumuji wa Nazaleti, ku Galilaya. ²⁷ Kwa kamwali mmonga mwavamkemela Maliya, Mwenuyo ahongowi na mgosi mmonga liina laki Yosefu wa lukolo lwa Daudi. ²⁸ Mtumu wa kunani kwa Chapanga Akamuhegelela akamjambusa, “Tikuwon! Bambu avi pamonga na veve kangi akugubiki uganu waki!”

²⁹ Maliya peayuwini malovi gala, akakenye-muka, akahololela, jambusa yeniyi mana yaki kyani? ³⁰ Mtumu wa kunani kwa Chapanga akamjovela, “Kotoka kuyogopa Maliya, muni Chapanga aganisiwi na veve. ³¹ Walavya na ndumbu, walaveleka mwana mgosi, yati ukumkemela liina laki Yesu. ³² Mwenuyo yati ivya mkulu, yati ikemelewa Mwana wa Chapanga Mkulu. Bambu Chapanga yati amuvika kuvya Nkosi, ngati cheamuviki Nkosi Daudi mweavi gogo waki. ³³ Ndi yati ivya Nkosi wa lukolo lwa Yakobo magono goha, na unkosi waki wangali na mwishu!”

³⁴ Maliya akamyangula, “Genago galavya wuli, muni nene nangammanyia mgosi?”

³⁵ Mtumu wa kunani kwa Chapanga akayangula, “Mpungu Msopi yati ukuhelelela, na uholtola waki Chapanga Mkulu walakugubika ngati

chimuwili, muni mwana mweubwela kumveleka uyo, yati ikemelawa msopi na Mwana wa Chapanga. ³⁶ Hati mlongo waku Elizabeti, agegi ndumbu ya mwana mgosi na hinu mumwehi wa sita, pamonga na ugogolo waki, mweamanyikini na vandu kuvya ngaveleka. ³⁷ Muni kawaka lilovi langahotoleka kwa Chapanga.”

³⁸ Maliya akajova, “Nene nivii penapa namvanda wa bambu, nikitiwayi ngati chaukajovili.” Ndi mtumi wa kunani kwa Chapanga akawuka.

Maliya akumgendelela Elizabeti

³⁹ Ndi lwapiti lepi lukumbi lutali, Maliya akapanganyika akayumbatika kuhamba kumuji wewavi kuvidunda vyta ku Yudea. ⁴⁰ Kwenuko akayingila munyumba ya Zakalia akamjambusa Elizabeti. ⁴¹ Bahapo Elizabeti peayuwini jambusa ya Maliya, kamwana kakahumba chaluhedu mulileme la Elizabeti. Elizabeti akalongoswa Mpungu Msopi ⁴² akajova kwa lwami luvaha, “Umotisiwi kuliku vadala voha, na mweubwela kumveleka huyo amotisiwi! ⁴³ Nene nayani hati nyina wa Bambu wangu anibwelili? ⁴⁴ Nikujovela, panayuwini jambusa yaku, kamwana kakahumba mulileme langu chaluhedu. ⁴⁵ Umotisiwi veve mweusadika kuvya yati gihumila gala geakujovili Bambu.”

Maliya akumulumbalila Chapanga

⁴⁶ Maliya akajova,
“Mtima wangu ukumlumba Bambu,
⁴⁷ mpungu wangu umhekela Bambu, ndava Msangula wangu.

- 48 Muni aulolili cha lipyana un golongondi wa mvanda waki!
 Kutumbula hinu viveleku vyoha yati vaku-nikemela mwenisangalwki,
 49 ndava muni Chapanga ana makakala ani-hengili gakulu,
 na liina laki ndi msopi
 50 Chivelekelu mbaka chivelekelu
 mwene magono goha avi na lipyana kwa vandu vevakumtopesa.
 51 Alangisi makakala gaki kwa kukita mambu gakulu.
 Avapechengini vevimeka mumaholo ga mitima yavi.
 52 Avahelisi vankosi vana makakala kuhumila muvigoda vya kulongosa,
 na avakwesi vevavi ngolongondi.
 53 Vangangu avayukutisi mambu gabwina,
 na vana vindu vyamahele avalekili vahamba mawoko gawaka.
 54 Amtangatili mulima wa Isilaeli mtumi waki.
 Akumbwki lipyana laki,
 55 Ngati chaajovili kuvya na lipyana kwa Ibulahimu
 na chivelekelu chaki, magono goha.”
 56 Maliya akatama kwa Elizabeti ngati miyehi yidatu, ndi akawuya kunyumba yaki.

Kuvelekewa kwa Yohani Mbatizaji

- 57 Palwahiki lukumbi lwa Elizabeti kuveleka ndi akavya na mwana mgosi. 58 Vandu va mu lukolo na veitamanila nawu papipi, pevayuwini Bambu amkitili lipyana neju, voha vakahekelela pamonga nayu.

⁵⁹ Ligono la nane vakabwela kumdumula jandu mwana, vaganayi kumpela liina Zakalia, liina la dadi waki. ⁶⁰ Nambu nyina waki akajova, "Lepi, mwenuyu ikemelewa Yohani." ⁶¹ Vakamjovela, "Kawaka mu lukolo lwaki mweavi na liina ngati lenili!" ⁶² Hinu vakamkota dadi waki chakumlangisa, muni vamanyayi aganili kumpela liina loki.

⁶³ Zakalia akayupa chibawu cha kuyandikila, akayandika, "Liina laki Yohani." Vandu voha vakakangasa! ⁶⁴ Bahapo mlomo wa Zakalia akatumbula kulongela kangi akamulumba Chapanga. ⁶⁵ Vandu voha veatama nawu vakavya na wogohi, mambu ago gakalongaleka mulima woha wa vidunda vyta ku Yudea. ⁶⁶ Vandu voha vevayuwini mambu genago, vakaholalela mumitima yavi na kukotana vene kwa vene mumitima yavi, "Mwe mwana uyu yati ivya wuli?" Chakaka, makakala ga Bambu gavi pamonga na mwene.

Ulota wa Zakalia

⁶⁷ Zakalia dadi mwana yula akalongoswa na Mpungu Msopi akatumbula kulotela ulota uwu.

⁶⁸ "Ulumbiwa Bambu Chapanga wa Isilaeli!

Ndava ubweli kuvatangatila vandu vaki na kuvagombola.

⁶⁹ Atipeli Msangula mkekesi,

mu chiveleku cha Daudi mtumisi waki.

⁷⁰ Ndi atijovili kadeni munjila ya vamlota vaki va msopi,

⁷¹ Yati atisangula kuhuma mu mawoko ga makoko gitu,

na mumakakala ga voha vavakutihakalila.

⁷² Ajovili yati avakitila lipyana vagogo vitu na akulihololela lilaganu laki la msopi.

⁷³ Chilapu alapili kwa dadi witu Ibulahimu, kuvya akutitangatila tete

⁷⁴ tigomboka kuhuma mu mawoko ga makoko gitu,

na timugundamila changali wogohi,

⁷⁵ muusopi na kukita gegakumganisa Chapanga, magono goha ga wumi witu.”

⁷⁶ “Wamwanangu veve, yati ukemelewa, mlota wa Chapanga mkulu,

ndava walamlongolela Bambu

kumkwalila njila yaki,

⁷⁷ na kuvakokosela vandu kuvya valasanguliwa kwa kulekekesewa kumbudila Chapanga wavi.

⁷⁸ Chapanga witu yati ikita genago ndava lipyana ya mtima waki wa ngolongondi.

Usangula waki yati ubwela kuhuma kunani ngati lumuli chelulangasa chelihumila lilanga,

⁷⁹ na kuvalangasila voha vevitama muchitita chikulu cha lifwa,

na kutilongosa titama wumi wa uteke.”

⁸⁰ Mwana yula akakula, na akakangamala mumpungu waki. Akatama kulugangatu mbaka ligono paajilangisi pavandu va pa Isilaeli.

2

*Kuvelekewa kwa Yesu
(Matei 1:18-25)*

¹ Lukumbi lwenulo, Agusiti mweavi nkosi mkulu wa vankosi va unkosi va ku

Loma, alagizili vandu voha vayandikwa muchitabu. ² Kuyandakiswa kwenuko kwakita kutumbukana, na lukumbi lwenulo Kulenio avi chilongosi wa ku Silia. ³ Kila mundu, akahamba kumuji waki muni ajiyandikisayi.

⁴ Na Yosefu mewa akawuka pamuji wa Nazaleti wewavi kumulima wa Galilaya, akahamba kumuji wa Betelehemu wewavi pamulima wa ku Yudea, kweavelikiwi nkosi Daudi. ⁵ Akahamba kuyandakiswa pamonga na maliya mweavim-chumba waki, mweavi na ndumbu. ⁶ Pevavi ku Betelehemu ligono laki likahika akavya na mwana. ⁷ Akaveleka mwana waki mtumbulanu mwana mgosi, akamtindisila tunyula twa vana, kangi akamgonesa muwatu wa kulisila mifuya, ndava vapati lepi fwasi munyumba za vayehe.

Vamitumu va kunani na Vadimaji

⁸ Pamulima wenuwo kwavi na vadimaji vevatama pandu pa kudimila na kulindalila mambelele gavi cha kupishana kilu. ⁹ Mtumu wa Chapanga akavahumila na lumuli lukulu lwa Bambu Iwavalangasili, pandu poha. Vayogwipi neju. ¹⁰ Nambu Mtumu wa Chapanga akavajovela, "Mkotoka kuyogopa! Myuwanayi nivaletili lilovi la bwina la luheku neju kwa vandu voha va Paisilaeli. ¹¹ Muni lelu pamuji wa Daudi avelikiwi msangula winu, Kilisitu ndi Bambu. ¹² Na ulangisu wa kummanyia ndi uwu, yati mukumkolela mwana vamtindisili tunyula twa vana vamgonisi muwatu wa kulisila mifuya."

13 Bahapo msambi wa vamitumu vangi va kunani vakawungana na mtumi mwenuyo vaka-mulumba Chapanga na kujova,

14 "Alumbiwayi Chapanga kunani, na uteke uvyaa pamulima kwa vandu veagan-isowi nawu!"

15 Pavawuyili Vamitumu vala kunani, ndi vadi-maji vakajovesana vene kwa vene, "Tihambayi ku Betelehemu tikagalola geatijovili Bambu aga."

16 Vakayumbatika kuhamba kwenuko, vakamkolela Maliya na Yosefu na vamgonisi mng'enya muwatu wa kulisila mifuya.

17 Vadimaji vala pavamuwene mwana yula, vakatumbula kujova goha gavayuwini kuhuma kwa Mtumu wa kunani kumvala mwana uyo.

18 Voha vavayuwini gevajoviwi na vadimaji vala, vakakangasa. **19** Ndi Maliya akagavika na kugahololela mambu goha mumtima waki. **20** Vadimaji vala vakawuya, kuni vakumulumbalila Chapanga kwa goha gavayuwini na kugalola, goha ngati chagajoviwi mtumi wa kunani.

Mwana ipewa liina

21 Palapiti lijuma limonga, lukumbi lwa kum-dumula mwana jandu lwaihiki, vakampela liina la Yesu, ndi liina la apewili na mtumu wa kunani kwakona nyina waki kuvya na ndumbu.

Yesu ipelekwa kunyumba ya Bambu.

22 Payahikili ligono la Yosefu na Maliya kun-yambiswa ngati chayaganikiwi na malagizu ga Chapanga geampelili Musa, ndi vampieki mwana ku Yelusalemu ndava ya kumvika kwa

Bambu. ²³ Ngati chaiyandikiwi mu Malagizu ga Musa, "Kila mwana mgosi mwaatumbwili kuvelekewa yati ikemelewa msopi na kubaguliwa ndava ya lihengu la Bambu." ²⁴ Ndi vakahamba kuwusa luteta kwa Chapanga, ngunda zivili amala mawela gavili, ngati chayaganikiwi mu Malagizu ga Bambu.

²⁵ Lukumbi lwenulo ku Yelusalemu kula kwavi na mundu mmonga, liina laki Simioni, mwenuyo akitayi mambu ga kumganisa Chapanga na mwenuyo alindilayi kuhika lukumbi lwa vandu va Isilaeli kupumuliswa mitima. Na mpungu Msopi avi pamonga na mwene. ²⁶ Mpungu Msopi amgubukuli Simoni yati ifwa lepi changamlola Kilisitu msangula mweahaguliwi yula mweajoviwi na Bambu. ²⁷ Ndi Simoni alongwiswi na Mpungu msopi kuhamba mu Nyumba ya Chapanga, pamonga na dadi na nyina wa Yesu, pavampeliki mwana wavi Yesu ndava ya kukita ngati chayaganikiwi na mivelu ya malagizu ga Chapanga geampeli Musa. ²⁸ Simoni akampokela mwana Yesu mu mawoko gaki, kuni akumsengusa Chapanga, akajova.

²⁹ "Hinu, Mkulu, ukitili ngati chewakajovili, unilekayi, nene mvanda waku nihamba cha uteke.

³⁰ Kwa mihi gangu niuwene usangula waku,

³¹ Ndi uhuletili usangula palongolo ya vandu va milima yoha ulolekayi.

³² Lwenulo ndi lumuli lwa kuvamanyisa vandu vangali kuvya Vayawudi,
na ukulu kwa vandu vaku va ku Isilaeli."

³³ Dadi na nyina wa Yesu vakakangasa ndava ya malovi gala gegajoviki kumuvala mwana yula. ³⁴ Ndi Simioni akavamotisa, akamjovela Maliya nyina waki Yesu, “Lola mwana uyu avelekiwi ndava ya vandu vamahele va Isilaeli kugwa kwa vandu vamahele na vangi vamahele kuyinuka, mwene yati ivya ulangisu wa kubelekana na vandu, ³⁵ muni maholo ga vandu va mahele galalolekana pawaka. Wamwene lipyanda ngati upanga, ukuhomili mtima waku.”

³⁶ Kwavili na mdala mmonga mgogolo neju, mlotu wa Chapanga, liina laki Ana, msikana wa Fanueli wa likabila la Asheli. Paavi msikana agegiwi na kutama na mgwana waki miyaka saba ndu. ³⁷ Kangi asigalili lipwela mbaka muugogolo wa miyaka semanini na mcheche. Lukumbi lwoha awelai mu Nyumba ya Chapanga, ajihinisi kulya na kuyupa kilu na muhi. ³⁸ Mdala yula akahumila lukumbi lulalula na kutumbula kumsengusa Chapanga na kuvalovelwa vohu gakumuvala mwana yula, vevalindila kugombolewa na kulekekesewa kwa Yelusalemu.

Kuwuya ku Nazaleti

³⁹ Yosefu na Maliya pavamali kukita goha gegagalagiziwi mu Malagizu ga Bambu, vawuyili kumuji wavi Nazaleti wewavi ku Galilaya. ⁴⁰ Mwana yula akakula na kuvya na makakala, akamema luhala na umotisi wa Chapanga wavi pamonga na mwene.

Msongolo Yesu mu Nyumba ya Chapanga

41 Kila mwaka dadi na nyina waki Yesu vahambili ku Yelusalemu kumselebuko wa Vayawudi wewikemiwa pasaka. **42** Yesu peahikisi miaka kumi na yivili, voha vakakwela kuhamba ku Yelusalemu, kumselebuko wa vayawudi wa pasaka ngati chayavi mivelu yavi. **43** Mselebuko pawamaliki, vakawuya, Yesu asigalili ku Yelusalemu changali dadi na nyina waki kumanya. **44** Dadi na nyina vaki vaholalili avi pamonga mulugendu, vakagenda muhi woha, kangi vakatumbula kumulonda kwa valongo vaki na vankozi waki. **45** Vamuweni lepi, vakawuya ku Yelusalemu vakumulonda. **46** Ligono la datu la kumlonda, vakamkolela mu Nyumba ya Chapanga, atamii pagati ya vawula va malagizu, akuvayuwanila na kuvakota. **47** Voha vevamuyuwanila malovi gaki vakavya kumkangasa ndava ya luhala na kuyangula kwaki. **48** Na pavamuweni vakakenyemuka, nyina waki akamkota “Wamwana vangu ndava kyani utikitili genaga? Dadi waku na nene ting'ahiki neju kukulonda.”

49 Yesu akayangula, “Ndava kyani mukunilonda? Mumanyi lepi ngati yikunigana nene kuvya munyumba ya Dadi wangu?” **50** Nambu dadi na nyina waki nakugamanya malovi gala geavajovili.

51 Yesu akawuya pamonga nawu ku Nazaleti, akuvayuwanila. Nyina waki akayendelela kugholalela mambu goha mumtima waki. **52** Yesu akayonjokeseka kukula luhala na higa, akaganisiwa neju na Chapanga na vandu.

3

*Kukokosa kwa Yohani Mbatizaji
 (Matei 3:1-12; Maluko 1:1-8; Yohani 1:19-28)*

¹ Wavi mwaka wa kumi na mhanu wa unkosi waki nkosi wa ku Loma Tibelio, penapo Ponsio Pilatu avi nkosi wa mulima wa ku Yudea. Na Helodi alongosai ku Galilaya, na mhaja waki Filipi alongosa ku Itulea na Tilakoniti. Na Lusania alongosa ku Abilene, ² lukumbi lwenulo Anasi na Kayafa vavi vamlota vakulu va Chapanga. Penapo ndi lilovi la Chapanga lamhikili Yohani mwana wa Zakalia kulugangatu. ³ Yohani aka-hamba pamulima woha wewavi mumbaka wa mfuleni Yoludani, akavya kuvakokosela vandu, valekayi kumbudila Chapanga na vabatiziwa, na Chapanga yati akuvalekekesa gevambudili.

⁴ Ngati chegayandikwi muchitabu cha Isaya mweavi mlota wa Chapanga,
 “Mundu ikemela kwa lwami luvaha kulugangatu,
 ‘Mumkwalila Bambu njila yivaha,
 mukagolosa pala peibwela kupita.

⁵ Ligodi loloha lihilaliwayi,
 Chitumbi chochoa na chitumbi yati chidandasi-wayi
 na pepapindili yati pigoloswa,
 na njila zina magodi zihilaliwayi.

⁶ Na vandu voha va pamulima yati vaulola usangula kuhuma kwa Chapanga.’ ”

⁷ Yohani akaujovela msambi wa vandu vevamuhambili ndava ya kubatiziwa. “Nyenyevana va Liyoka! Yani mweavajovili ngati

muhotola kutila ligoga la Chapanga yeiyivii papipi kubwela? ⁸ Ngati mikongo ya matunda cheyiganikiwa kupambika, na nyenye mkitayi mambu ga kulangisa, mkotwiki kumbudila Chapanga. Mkotoka kutumbula kujijovela ngati Ibulahimu dadi witu. Chakaka nikuvajovela Chapanga ihotola kugakita maganga aga kuvya vana va Ibulahimu! ⁹ Na hinu livagu livi litendekiwi pamikiga ya mkongo, na mkongo wowoha wula wangapambika matunda gabwina yati udumuliwa na kutagiwa kumotu.”

¹⁰ Msambi wa vandu ukamkota Yesu, “Hinu tikita kyani?”

¹¹ Yohani akavayangula, “Mundu mweavi na nyula zivili ampela muyaki mweangavya nazu, na mweavi na vyakulya na mwene akita mewa.”

¹² Na vatola kodi mewa vabwelili kwa Yohani kubatiziwa, ndi vakamkota “Muwula, hinu tikita wuli tete?”

¹³ “Akavajovela, mkotoka kutola kodi kuyon-jokesa chemulagaziwi.”

¹⁴ Manjolinjoli na vene vakamkota, “Na tete tikita wuli?”

Akavajovela, “Mkotoka kutola mashonga kwa mundu yoyoha kwa makakala na kumtakila mundu yoyoha ga udese na mukolayi na luhuna zinu.”

¹⁵ Ndava vandu voha valindalilayi kubwela kwa msangula, ndi vakatumbula kukotana vene kwa vene kumvala Yohani, manya mwene ndi Kilisitu msangula mwaatijovili Chapanga. ¹⁶ Yohani akavajovela woha, “Nene nikuvabatiza kwa manji, nambu mweibwela ana makakala

kuliku nene, kwa mwene, nene chindu lepi naku-ganikiwa hati kuwopola nyosi za champali zaki. Mwene yati akuvabatiza kwa Mpungu Msopi na motu. ¹⁷ Mu mawoko gaki akamwili lupalu lwa kupepetela nganu, na nganu ya bwina akuyivika pamonga muchibana, na masasa akugayocha motu wangajima.”

¹⁸ Na kwa malovi gangi gamahele, Yohani akangamili kuvalovelaa vandu vakotoka kumbudila Chapanga kwa kuvakokosela Lilovi la Bwina. ¹⁹ Nambu Yohani amuywangili chilongosi Helodi, ndava amtoli Helodiya mdala wa mhaja waki na kumgega, na mambu gahakau gamahele geakitili. ²⁰ Kangi Helodi akayonjokesa uhakau, kwa kumkunga Yohani muchifungu.

*Yesu ibatiziwa
(Matei 3:13-17; Maluko 1:9-11)*

²¹ Vandu voha pavamali kubatiziwa, Yesu namwene abatiziwi na kuni iyendelela kuyupa kwa Chapanga, lihundi la kunani likadinduka. ²² Ndi Mpungu Msopi ukamuhelela panani yaki wavi ngati higa ya ngunda, na lwami lukayuwanika kuhuma kunani kwa Chapanga, “Veve ndi wamwana vangu mweuniganisi.”

*Vagogo va Yesu
(Matei 1:1-17)*

²³ Yesu peatumbwili kuhenga lihengu lila, ahegalili miyaka selasini. Na vandu vangi vamuholalelayi manya avi mwana wa Yosefu, Yosefu avi mwana wa Heli, ²⁴ Heli avi mwana wa Matati, Matati avi mwana wa Lawi, Lawi avi mwana wa meliki, Meliki avi mwana wa

Yanai, Yanai avi mwana wa Yosefu,²⁵ mweavi mwana wa matatia, mwana wa Amosi, mwana wa Nahumu, mwana wa Esili, mwana wa Nagai,²⁶ mwana wa Maati, mwana wa Matatia, mwana wa Shemeni, mwana wa Yoseki, mwana wa Yuda,²⁷ mweavi mwana wa Yohanani, mwana wa Lesa, mwana wa Zelubabeli, mwana wa Shealitieli, mwana wa Neli,²⁸ mwana wa Meliki, mwana wa Adi, mwana wa Kosamu, mwana wa Elimadamu, mwana wa Eli,²⁹ mweavi mwana wa Yoshua, mwana wa Eliezeli, mwana wa Yolimu, mwana wa Matati, mwana wa Lawi,³⁰ mweavi mwana wa Simioni, mwana wa Yuda, mwana wa Yosefu, mwana wa Yonamu, mwana wa Eliakimu,³¹ mweavi mwana wa Melea, mwana wa Mena, mwana wa Matata, mwana wa Nasani, mwana wa Daudi,³² mweavi mwana wa Yese, mwana wa Obedi, mwana wa Boazi, mwana wa Solomoni, mwana wa Nashoni,³³ mweavi mwana wa Aminadabu, mwana wa Adimini, mwana wa Alini, mwana wa Heziloni, mwana wa Pelisi, mwana wa Yuda,³⁴ mweavi mwana wa Yakobo, mwana wa Izaki, mwana wa Ibulahimu, mwana wa Tela, mwana wa Naholi,³⁵ mweavi mwana wa Selugi, mwana wa Leu, mwana wa Pelegi, mwana wa Ebeli, mwana wa Sala,³⁶ mweavi mwana wa Kenani, mwana wa Alifikisadi, mwana wa Shemu, mwana wa Nuhu, mwana wa Lameki,³⁷ mweavi mwana wa Metusela, mwana wa Henoki, mwana wa Yeledi, mwana wa Mahalaleli, mwana wa Kenani,³⁸ mweavi mwana wa Enoshi, mwana wa Seti, mwana wa Adamu mwavi mwana wa Chapanga.

4

*Kulingiwa kwa Yesu
(Matei 4:1-11; Maluko 1:12-13)*

¹ Yesu akahuma ku Yoludani, kuni amemiswi Mpungu Msopi na kalongoswa nayu kuhamba kulugangatu. ² Kwenuko Setani amlingili kwa magono alobaini. Magono genago goha atamili changalya chindu, pamwishi njala yikamuvina.

³ Setani akamjovela, “Ngati veve Mwana wa Chapanga, lijovela liganga lenili livya libumunda.”

⁴ Yesu akamyangula, “Mayandiku Gamsopi gijova, wumi wa mundu uvi lepi ndava ya kulya libumunda lene.”

⁵ Kangi mzuka mkulu akamtola mbaka panani neju, kugubika na kugubukula mihi, ndi akamlangisa unkosi woha weuvili pamulima poha.

⁶ Penapo Setani akamjovela, “Yati nikupela kutalalila vindu vyoha ivi na ukulu waki woha. Muni nipewili vindu ivi vyoha, na nene ngati nigana yati nikumpela mundu yoyoha nihotola kumpela. ⁷ Yati nikupela ivi vyoha, ngati unifugamila.”

⁸ Yesu akamyangula, “Mayandiku Gamsopi gijova. ‘Yati ukumfugamila Bambu Chapanga na kumhengela mwene ndu.’ ”

⁹ Kangi Mzuka mkulu akamtola mbaka ku Yelusalemu na kuyima panani pa chituvilu cha Nyumba ya Chapanga, akamjovela, “Ngati veve wamwana wa Chapanga, jitagayi pahi. ¹⁰ Muni Mayandiku Gamsopi gijova, ‘Chapanga yati aku-lagazila vamitumu va kunani vakuyangalila.’ ”

11 ‘Kangi yati vakuyanga mu mawoko gavi, uko-toka kujikuvala chigendelu chaku muliganga.’ ”

12 Nambu Yesu akamyangula, “Mayandiku Gamsopi gjiova, ‘Kotoka kumulinga Bambu Chapanga waku.’ ”

13 Setani mkulu peamali kumlinga Yesu kwa njila zoha, akamuleka kwa lukumbi.

Yesu itumbula lihengu laki ku Galilaya

(*Matei 4:12-17; Maluko 1:14-15*)

14 Kwa kulongoswa na Mpungu msopi Yesu akahamba ku Galilaya. Na ujumbi waki ukandasika ku Galilaya na mumilima yoha ya papipi. **15** Yesu avili mukuwula vandu munyumba za kukonganekela Vayawudi na kulumbiwa na vandu voha.

Yesu vakumbelalela ku Nazaleti

(*Matei 13:53-58; Maluko 6:1-6*)

16 Yesu akahamba ku Nazaleti, pandu pealeliwi. Palahiki Ligono la Kupumulila, akayingila munyumba ya kukonganekela Vayawudi, ngati chayavili mvelu waki, akayima muni asomayi Mayandiku Gamsopi. **17** Apewili chitabu cheayandiki Isaya mweavi mlotwa Chapanga, ndi akachitalambula na kulonda ndi apawene pandu pepayandikiwi.

18 “Mpungu wa Bambu uvi pamonga na nene, anihagwili nene ndava ya kuvakokosela vangangu Lilovi la Bwina.

Anitumili nivakokosela vavanda kulekekeswa kwavi
na vangalola vahotola kulola,
anitumili nivasangulayi woha veving'ahiswa,

19 kukokosa mwaka wa Bambu yati ilangisa ubwina kwa vandu vaki.”

20 Kangi, akachigubika chitabu akamuwyisila mtumisi na kutama pahi. Vandu voha vevavi munyumba ya kukonganekela Vayawudi, vakamuhutusila mihu. **21** Mwene akavajovela, “Lelu Mayandiku aga Gamsopi gahikili pemwaniyuwani penakasomili.”

22 Vandu voha vakaganiswa nayu na kukangassa ndava ya Malovi gabwina geajovili. Vakakotana, “Wu, mwenuyu mwana wa Yosefu lepi?”

23 Yesu akavajovela, “Nimanyili mukunijovela luhumu ulu, ‘Mlamisa, jilamisa wamwene. Goha getayuwini’ Gawakitili Kapelanaumu gala, Ugakitayi goha penapa pachijiji chaku. **24** Akayendelela kuvalovela,” “Chakaka nikuvajovela, kawaka Mlota wa Chapanga, mweiyidakiliwa pachijiji chaki.”

25 “Muyuwanila, chakaka nikuvajovela, vavi valipwela vamehele pamulima wa Isilaeli lukumbi lwa Eliya, lukumbi lwenulo yatonyi lepi fula kwa miyaka yidatu na miyehi sita, na kwavi na njala yivaha pamulima woha.

26 Nambu Eliya atumiwi lepi kuhamba kwa lipwela yoyoha yula, ndi kwa lipwela mmonga mwaatamayi kumuji wa ku Selefati kumulima wa Sidoni. **27** Na mulukumbi lwa Elisha mweavi Mlota wa Chapanga, kwavi na vandu vamahele pamulima wa Isilaeli vevavi na mabudi, kawaka mundu mweanyambiswi, nga Naamani mwene, mundu wa ku Silia.”

²⁸ Vandu voha vevavi munyumba ya kukonganekela vayawudi, pevayuwini genago, vayomili neju. ²⁹ Vakayima, vakamuhumisa kuvala ya muji na kumtola mbaka panani pamkingisa wa chitumbi. Ndava muji wavi wajengiwi pachitumbi, Muni vagana kumkang'ila pahi. ³⁰ Nambu Yesu akaholota pagati yavi, akahamba.

*Mundu mweavi na mzuka uhakau
(Maluko 1:21-28)*

³¹ Kangi Yesu akahelela kumuji wa ku Kapelanaamu, mulima wa Galilaya, na Ligono la Kupumulila avawulayi vandu. ³² Vakakangasa na mawuliwu gaki, muni ujumbi waki wavi na uhotola. ³³ Hinu munyumba ya kukonganela Vayawudi mula, kwavi na mundu mweavi na mzuka uhakau, akavemba kwa lwami luvaha, ³⁴ "Mwe! Yesu wa ku Nazaleti Una kyani na tete? Wu, ubweli kutikomakesa? Nene nikumanyili wayani veve, veve wa Msopi wa Chapanga!"

³⁵ Yesu akauhakalila mzuka wula akajova, "Guna! Muwuka mundu uyu!" Ndi mzuka wula ukamugwisa pahi palongolo ya vandu, ukamuhuma changalemasa.

³⁶ Vandu voha vakavya kukangasa, vaka-jovesana, "Lenili liwulo la chinamtiti, Mundu uyu anauhotola na makakala ya kuvinga mizuka na yene yiwuka!" ³⁷ Na mambu ga Yesu gakandasika pandu poha penapo.

*Yesu akuvalamisa vandu vamahele
(Matei 8:14-17; Maluko 1:29-34)*

³⁸ Yesu peahumili munyumba ya kukonganekela Vayawudi mula, akahamba kunyumba

ya Simoni. Kwenuko mau mmonga mweavi mkohanu waki Simoni, avi na utamu neju, vakamjovela Yesu amulamisa. ³⁹ Yesu, aka-hamba, akamgundamila mau yula, akauhakalila utamu ula, balapala mau yula akalama, akay-imuka na akatumbula kuvatelekela.

⁴⁰ Palatipimi lilanga, mundu yeypohya mweavili na mtamu, wa utamu wowoa wula, ampeliki kwa Yesu, na mwene akampamisa mawoko kila mtamu, na kuvalamisa woha.

⁴¹ Mizuka na yene, yavahumili vandu vama-hele, yikaywanga cha kujova, "Veve Mwana waki Chapanga!" Nambu Yesu akayibesa mizuka kujova, muni gammanyili mwene ndi Kilisitu msangula mweahaguliwi na Chapanga.

*Yesu ikokosa ku Yudea
(Maluko 1:35-39)*

⁴² Chilau yaki lukela Yesu akawuka akahamba pandu pachiepela. Vandu vakavya kumu-londa, pavamuweni valingili kumbesa akotoka kuwuka. ⁴³ Nambu mwene akavajovela, "Niganikiwi kukokosa na kumiji yingi mewa Lilovi la Bwina la Unkosi wa Chapanga. Ndava muni chenichi ndi Chapanga chaanitumili nihengayi."

⁴⁴ Ndi akayendelela kukokosa vandu Lilovi la Bwina munyumba za kukonganekela Vyawudi pamulima wa ku Yudea.

5

*Yesu akuvakemela vawuliwa va kutumbula
(Matei 4:18-22; Maluko 1:16-20)*

¹ Ligono limonga, Yesu peayimili mumihana ya nyanja ya ku Genezaleti, msambi wa

vandu vamhinyayi kumtindila, muni vayuwanila lilovi la Chapanga. ² Ndi aziweni watu zivili mumuhana ya nyanja, zavazilekili valova somba, muni vene vasanja ngwanda zavi. ³ Yesu akayingila muwatu wa mundu mmonga mwavamkemela Simoni, akamjovela Simoni wusayi watu pamuhana hegelesa mumanji palongolo padebe kuhuma pandumba. Yesu akatama muwatu na kutumbula kuwula msambi wa vandu.

⁴ Peamali kuwula, akamjovela Simoni, “Hegelesa watu waku mbaka pamanji gamahele, mukahelesa ngwanda zinu mlova somba.”

⁵ Simoni akamyangula, “Bambu, tikangamili kulova somba kilu yoha kawaka chindu chetipati, nambu ndava ujovi veve yati tihamba kuhelesa ngwanda mumanji.” ⁶ Ndi pavahelisi ngwanda zavi, vakapata somba zamahelle mbaka ngwanda zikatumbula kudauka. ⁷ Vakavakemelela na vayavi vevavi muwatu wungi, vabwelayi kuvatangatila. Vakabwela, vakamemesa watu zoha zivili somba mbaka zikatumbula kudodomela. ⁸ Simoni Petili pealoli genago, akamfugamila Yesu akajova, “Bambu uwuka palongolo yangu, ndava nene mwenimbudila Chapanga!”

⁹ Ndava vapatili somba zamahelle. Simoni pamonga na vayaki voha vakakangasa, ¹⁰ Mewawa Yakobo na Yohani vana va Zebedayo vevavili valova somba vayavi, pamonga na Simoni na vene vakakangasa. Yesu akamjovela Simoni, “Kotoka kuyogopa, kutumbula hinu wivya lepi

mlova somba nambu yati wivya mlova wa vandu ndi kuvaleta vandu kwa Bambu.”

¹¹ Ndi, pavamali kuzivika watu zila mumhana ya nyanja, vakagaleka goha na kumlanda Yesu.

Yesu amunyambisa mtamu wa mabudi

(*Matei 8:1-4; Maluko 1:40-45*)

¹² Ndi Yesu paavi kumuji umonga wa kwenuko, mgosi mmonga anamabudi higa yoha pamuwени Yesu, akamgwilila chakukupama mumagendelu gaki na akamjovela, “Bambu, ngati wigana uhotola kuninyambisa.”

¹³ Yesu akatalambula chiwoko chaki na kumpamisa akamjovela, “Nigana unyambasikayi!” Bahapo akalama mabudi gala. ¹⁴ Yesu akambesa, “Ukoto kumjovela mundu yeyoha, ndi uhamba ukajilangisa kwa Mteta wa Chapanga, ukawusa luteta ngati cheyilagiza mumhilu ya Chapanga geampeli Musa, muni yimanyikana kwa vene kulangisa kuvya unyambisiwi.”

¹⁵ Nambu Lilovi la Yesu likayendelea kudandasika pandu poha, na misambi ya vandu vakakonganeka muni vamyuwanila na kulumiswa matamu gavi. ¹⁶ Nambu mwene aka-jibagula kuchiyepela, akavya mukuyupa kwa Chapanga.

Yesu akumlamisa mundu mweapoli

(*Matei 9:1-8; Maluko 2:1-12*)

¹⁷ Ligono limonga, Yesu peavili mukuwula. Vafalisayu na vawula va malagizu ga Musa kuhuma mukila chijiji cha ku Galilaya na Yudea na Yelusalemu vakavya kutama penapo. Na

makakala ga Bambu wavi pamonga nayu, wa kulamisa vatamu. ¹⁸ Ndi lukumbi lulalula, vakabwela vandu vevamugegesini mundu mgosi palusongwani, mwepolili higa agonili lusongwani, vakalinga kumyingisa mugati, vamuvikayi palongolo ya Yesu. ¹⁹ Nambu nakuhotola kuyingila nayu mugati ndava ya vandu vamahele. Ndi vakakwela panani ya nyumba vakabowola chipagalu, na vakamuhelesa mweapoli yula pamonga na lusongwani lwaki mbaka peavili Yesu. ²⁰ Yesu peayiweni kusadika kwavi kula, akamjovela mwaalwala yula, “Nkozi wangu, ulekekiswi kumbudila Chapanga waku.”

²¹ Vafalisayu na vawula va malagizu ga Chapanga geampeli Musa vakatumbula kukotana, “Mwenuyu mundu kiki mweakumliga Chapanga? Kawaka mundu mweihotola kulekekesa kubuda ndi nga Chapanga mwene!”

²² Nambu Yesu amanyili maholo gavi akavakota, “Ndava kyani mukujikota genago mumitima yinu? ²³ Chinonopa kiki, kujova ‘ulekekiswi kumbudila Chapanga waku,’ Amala kujova ‘Yima ugendayi’ ²⁴ Hinu, nigana mumanyayi, Mwana wa Mundu ana uhotola wa kuvalekekesa vandu pamulima vevakumbudila Chapanga.” Ndi akamjovela mwaalwala yula, “Yima, tola lusongwani lwaku, uhamba kunyumba!”

²⁵ Bahapo, mundu mweapoli yula akayima akatola, lusongwani lwaki lweagonili na akawuya kunyumba yaki kuni amulumbalila Chapanga. ²⁶ Vandu voha vakakangasa na ku-

vyā na wogohi, kuni vamulumbalilayi Chapanga vakajova, "Tigaweni mambu ga kukangasa lelu!"

*Yesu akumkemela Lawi
(Matei 9:9-13; Maluko 2:13-17)*

²⁷ Kangi, Yesu akahuma kuvala ndi amuwene mtola kodi mwavamkemela Lawi atamili mun-yumba ya kutolela kodi. Yesu akamjovela, "Nilandayi!" ²⁸ Lawi akayima na kuleka kila chindu, akamlanda.

²⁹ Kangi, Lawi amgongolili Yesu kunyumba yaki, na msambi wa vatola kodi na vandu vangi vatamili kulya pamonga na Yesu. ³⁰ Vafalisayu na vawula va Malagizu ga Chapanga geampeli Musa vakavang'ung'utila vawuliwa vaki vakajova, "Ndava kyanī mwilya na vatola kodi na vandu vevakumbudila Chapanga?"

³¹ Yesu akavayangula, "Vangalwala vigana lepi mlamisa, nambu vevilwala vigana mlamisa. ³² Nene nibweli lepi kuvakemela vandu vevikita gegakumganisa Chapanga, nibweli kuvakemela vandu vevakumbudila Chapanga vamuwuyila."

*Lijambu la kujihinisa chakulya
(Matei 9:14-17; Maluko 2:18-22)*

³³ Vandu vangi vakamjovela Yesu, "Vawuliwa va Yohani vakujihinisa chakulya na kuyupa, na vawuliwa va Vafalisayu na vene vikita mewa. Nambu vawuliwa vaku vilya na vinywa."

³⁴ Yesu akavayangula, "Wu, muhololela kuvya muhotola kuvakita vankozi va mkolo ndowa vajihinisa chakulya kuni vavi pamonga na mkolo ndowa? ³⁵ Nambu lwalabwela lukumbi lwa

Bambu kuwusiwa kuhuma kwavi, ndi penapo yati vakujihinisa kulya.”

³⁶ Kangi Yesu akavajovela luhumu ulu, “Kawaka mundu mweipapula chilaka munyula ya mupya na kutota mulindimula. Ngati akitili chenichi, yati ayihalabisi nyula yeniyo na chilaka chenicho yati chiwanangana lepi na lindimula lila.” ³⁷ Kavili kawaka mundu mweisopa divayi ya mupya mulindimula la lihaku lelitengenizwi kwa chikumba, akakita chenicho, mahaku ga chikumba gala gipapuka na divayi yiyyitika na mahaku ga chikumba yati gipapuka. ³⁸ Nambu divayi ya mupya yisopewa mumahaku ga chikumba cha mupya. ³⁹ Kawaka mundu mweinogela kunywa divayi ya mupya ngati akalongolili kunywa divayi ya kadeni. Muni ijoba ya kadeni yila yabwina neju.

6

Likotesi ndava ya Ligono la Kupumulila (Matei 12:1-8; Maluko 2:23-28)

¹ Ligono la Kupumulila, Yesu apitayi mumi-gunda ya nganu. Vawuliwa vaki vakatumbula kudenya njechela za nganu, vakagayogola mu-mawoko gavi vakalya ngele zaki. ² Nambu Vafalisayu vangi vakavakota, “Ndava kyani nyenye mukita chindu chechibesiwi Ligono la Kupumulila?”

³ Yesu akavayangula, “Wu! Mwangasoma cheakitili Daudi na vayaki pevavi na njala?

⁴ Ayingili mu Nyumba ya Chapanga, akatola mabumunda gegavikiwi pandu pa Chapanga,

akalya na akavagavila na vayaki. Mabumunda genago gavi ndava ya vamlota va Chapanga ndu, ndi vevalyayi.”

⁵ Kangi akavajovela, “Mwana wa Mundu ndi Bambu wa Ligono la Kupumulila.”

Yesu akumlamisa mundu mweagogodili chiwoko

(Matei 12:9-14; Maluko 3:1-6)

⁶ Ligono lingi la Kupumulila, Yesu aka-hamba munyumba ya kukonganekela Vayawudi kuwula. Kumbi mugati mula avili mundu mmonga mwaapopotwiki chiwoko chaki cha kulyelela. ⁷ Vawula va malagizu ga Chapanga geampeli Musa na Vafalisayu vamlolokisi takataka Yesu, valola ngati akumlamisa mundu Ligono la Kupumulila muni valonda lilovi la kumtakila. ⁸ Nambu Yesu agamanyili goha gavaholalela na akamjovela mweagogodili chiwoko yula, “Yimuka, uyima palongolo yavi.” Mundu yula akayima akahamba penapo. ⁹ Yesu akavajovela, “Nikuvakota nyenye, malagizu gitu gjiova wuli kuyivala Ligono la Kupumulila? Wu, tihotola kukita lijambu labwina amala ti-hotola kukita lijambu lihakau? Wu, tihotola kusangula wumi wa mundu amala tihotola kukoma?” ¹⁰ Akavalolokesa vandu voha vevavili penapo, akamjovela mwaapopotwiki chiwoko yula, “Golosa chiwoko chaku.” Mundu yula akagolosa, na akalama chiwoko chaki.

¹¹ Nambu vene vakayoma neju, vakajovesana, vamkitila kyani Yesu.

*Yesu Ihagula Vamitumi Kumi na Vavili
(Matei 10:1-4; Maluko 3:13-19)*

¹² Lukumbi luhupu palongolo, Yesu aka-hamba kuchitumbi kuyupa kwa Chapanga, akatama mihu kilu yoha kumuyupa Chapanga. ¹³ Chilau yaki lukela, akavakemela vawuliwa vaki, ndi akavahagula vandu kumi na vavili ndi akavakemela vamitumi. ¹⁴ Simoni mewa mwapewili liina lingi na Yesu la Petili, na mbena waki Andelea mlongo waki na Yakobo na Yohani na Filipi na Batolomei, ¹⁵ Na Matei na Tomasi na Yakobo mwana wa Alufayo na Simoni mweakemeliwi Zelote, ndava avili mundu wa kukengelela mulima waki, ¹⁶ Na Yuda mwana wa Yakobo na Yuda Isikalioti mweabweli ku-mung'anamukila Yesu.

*Yesu awulayi na kuvalamisa vandu
(Matei 4:23-25)*

¹⁷ Yesu paahelili kuchitumbi pamonga nawu, akayima pamtambu, penapo pavi na vawuliwa vaki na msambi wa vandu vamahele vakuhuma ku Yudea yoha, na ku Yelusalemu na pamulima wa kumbwani ya ku Tilo na ku Sidoni. ¹⁸ Vandu voha vabweli kumyuwanila Yesu na vevavi na utamu vagana valamisiwayi. Mewa ayi-hakalili mizuka kuhuma kwa vandu venavo. ¹⁹ Ndi kila mundu alingayi kumpamisa, muni makakala gamuhumayi mwene na kuvalamisa vandu voha.

*Luheku na ngolongondi
(Matei 5:1-12)*

²⁰ Yesu akavalola vawuliwa vaki akavajovela, Mhekayi nyenye mwavangangu,

muni Unkosi wa Chapanga ndi winu!

²¹ Mhekayi nyenye mwemuvi na njala hinu,
muni yati mwiyukuta!

Mhekayi nyenye mwemvemba hinu,
muni yati muheka kwa luheku!

²² Mhekayi, nyenye, ngati vandu vavagani
lepi, amala kuvabagula, amala kuvaliga na
kugahakasa mahina ginu ndava ya Mwana
wa Mundu! ²³ Lukumbi genago pegihumila,
mhekayi na kukina, muni njombi yinu yivaha
kunani kwa Chapanga. Ndava muni vagogo vavi
vavakitili vamlota va Chapanga mewawa.

²⁴ “Nambu mwalachikolela nyenye mwemuvi
na vindu vyamahele hinu, ndava mmali
kupoleswa mitima,
yati mpoleswa lepi kavili mitima yinu.

²⁵ Mwalachikolela nyenye mwemwiyukuta hinu,
muni njala yati yikuvavina!
Mwalachikolela nyenye mwemuheka hinu,
mwalavemba na kuvya milyangu.”

²⁶ “Mwalachikolela nyenye ngati vandu voha
vakupalumbalila, muni vagogo vavi vavalum-
balili vamlota va Chapanga vaudese mewawa.”

Mvagana makoko vinu *(Matei 5:38-48; 7:12)*

²⁷ “Nambu nikuvajovela nyenye mwemukunu-
niyuwanila, muvagana vandu vevavi makoko
vinu, muvakitila gabwina vandu vangavagana
nyenye. ²⁸ Muvamotisa vala vevalapikisa likoto,
muwawombelai vala vevakuvakitila gahakau.
²⁹ Ngati mundu yoyoha yula akutovili mulitama,
veve mung'anamusila na lingi. Ngati mundu

akunyagili likoti laku, mewa veve mulekelayi na nyula. ³⁰ Mundu yoyoha yula mweakukuyupa chindu veve mpelayı, ngati mudu akunyagi vindu vyaku, veve kotoka kumjovela akuwuyisila. ³¹ Ngati chemwigana vandu vangi vavaktilayi, na nyenye muvakitila vene mewawa.”

³² “Ngati mukuvagana nga vandu vevakuvgana nyenye mwavene, mwipata njombi yoki? Kawaka! Muni na vevakumbudila Chapanga na vene viganana mewa. ³³ Na, ngati mukuvaktila gakumganisa Chapanga nga vala vevakuvawuyisila, nyenye mwipata njombi yoki? Muni hati vandu vevakumbudila Chapanga, vikita mewawa, ³⁴ na ngati mukuvayaika vandu vemuvahuvalila vavawuyisilayi ndu, mwipata njombi kiki? Muni na vandu vevakumbudila Chapanga vakuvayayika mewawa vayavi, ndava vawuyiswayi. ³⁵ Nambu nyenye muvaganayi makoko vinu, mvakitila gabwina, na pemukuvayaika mkotoka kugana kuwuyisiwa kavili. Ndi penapo njombi yinu yati yivya yivaha na nyenye yati mwivya vana va Chapanga Mkulu. Muni mwene akuvagana vandu vangamsengusa na vahakau. ³⁶ Muvya na lipyana ngati Dadi winu cheavi na lipyana.”

Kuvahamula vangi
(Matei 7:1-5)

³⁷ “Mkotoka kuvahamula vangi, na Chapanga yati akuvahamula lepi, mkotoka kuvalaumu vayinu na nyenye yati mwilaumiwa lepi, muvalekelekesa vayinu na Chapanga yati

avalekelekesa nyenye. ³⁸ Muvapela vangi gevigana, na Chapanga yati avapela nyenye, ndi mupokela mulihaku linu. Ndava muni chipimu chichocho chemvahengela vangi na nyenye yati mpokela kuhuma kwa Chapanga, chipimu cha bwina cha kumema na kuhindiliwa na kunyuguswa mbaka kuyitika.”

³⁹ Yesu akavajovela luhumu ulu, “Wu, ngalola, ihotola kumlongosa ngalola muyaki? Lepi! Voha yati vidumbukila muligodi. ⁴⁰ Muwuliwa mkulu lepi kuliku muwula waki, nambu akawuliwayi na kumanya ndi iwanangana na muwula waki.

⁴¹ Ndava kyani ulola lungoda lweluvi mulihu la mlongo waku, nambu wamwene uvi na lumbagalu mulihu laku? ⁴² Uhotola wuli kumjovela mlongo waku, ‘Chondi nikuwusayi lungoda mulihu laku,’ Kuni nakuluwona lumbagalu mulihu laku wamwene? Mweukujikita mbwina veve! Wusa hoti lumbagalu mulihu laku ndi yati ulola bwina kuwusa kabasi mulihu la mlongo waku.”

Mkongo na umanyikana ndava ya matunda gaki

(Matei 7:16-20; 12:33-35)

⁴³ “Mewawa mkongo wabwina upambika lepi matunda gahakau na wala mkongo uhakau upambika lepi matunda gabwina. ⁴⁴ Mkongo wowoha wula umanyikana ndava ya matunda gaki. Muni vandu viyava lepi matunda ga tini mumkongo wa michongoma na wala viyava lepi zabibu mumbigili. ⁴⁵ Mundu mbwina iwusa vindu vyabwina kuhuma muvindu yveavikili

muchibana cha mtima waki na mundu mhakau iwusa vindu vihakau kuhuma muchibana cha mtima waki. Ndava muni mundu ilongela gegamemili mumtima waki.”

Luhumu lwa vajenzi vavili

(Matei 7:24-27)

⁴⁶ “Ndava kyani mukunikemela ‘Bambu, Bambu,’ Kuni mwihenga lepi chenikuvalovela?

⁴⁷ Nikuvapela luhumu lwa mundu yula mweibwela kwa nene, akugayuwana malovi gangu na kuhenga chenijova. ⁴⁸ Mwenuyo iwanangana ngati mundu mweijenga nyumba, mwe agimili mkingisa neju mbaka akaulela litalau, akatumbula kujenga penapo. Peyaumili mfuleni kumema manji gana makakala na kuyitova nyumba yila, nambu nyumba yila yanyugusiki lepi, ndava yajengiwi chakukangamala. ⁴⁹ Nambu mundu yula mweiyuwana malovi gangu na ihenga lepi chindu chochoha, mwenuyo iwanangana na mundu mweajengili nyumba panani ya ludaka changali kugima mkingisa neju. Peyahumili mifuleni kumema manji gana makakala, gakayitova nyumba yila, yikagwa na kudenyekana nyiminyimi!”

7

Yesu akumlamisa mtumisi wa mkulu mmonga wa vandu va ngondo va Loma

(Matei 8:5-13)

¹ Yesu peamali kujova ago kwa vandu aka-hamba ku Kapelanaamu. ² Kwenuko kwavili

na mkulu mmonga wa vandu va ngondo va ku Loma, mwenuyo avi na mtumisi, mweamyidikili neju mwealwala mulung'olelu. ³ Mkulu yula wa Loma peayuwini mambu ga Yesu, akavatuma vagogo vangi va Vayawudi vaka-muyupayi abwela kumulamisa mtumisi waki. ⁴ Pevahikili kwa Yesu, vakamjovela, “pepayi bambu, mundu mwenuyu, yitakiwa atangati-wayi. ⁵ Ndava mwenuyu akuvagana vandu vitu, kangi ndi mweatijengili nyumba ya kukonganeekela Vayawudi.”

⁶ Ndi Yesu akahamba nawu. Pavahegalili pa nyumba ya mkulu yula, ndi mkulu akavatuma vankozi vaki vakamjovelayi Yesu, “Bambu, koto ka kujing'aha. Muni nene nakuijwona ngati nabwina hati veve kuyingila mumyumba yangu, ⁷ Kangi, nikajiweni nabwina lepi, nene kubwela kwa veve. Nambu jovayi ngalilovi na mtumisi wangu yati ilama. ⁸ Ndava muni nene mewa, mundu mwenivikiwi pahi ya uhotola wa vakulu vangu nivi na manjolinjoli, nikamjovelayi mmonga, ‘Hambayi!’ Ihamba, nikamjovela yungi, ‘Bwelayi!’ Na mwene ibwela, Nikamjovelayi na mvanda wangu, ‘Kita naха!’ Namwene ikita.”

⁹ Yesu akakangasa paayuwini genago, akaung'anamukila msambi wa vandu wewamlandali, akavajovela, “Niloli lepi sadika yivaha ngati iyi hati pagati ya vandu va Isilaeli!”

¹⁰ Ndi vandu vala pavawuyili kunyumba vakamkolela mtumisi yula alamili.

Yesu amuyusa mwana wa lipwela

¹¹ Chilau yaki, Yesu akahamba kumuji umonga weukemelewa Naini, na vawuliwa vaki pamonga na msambi wa vandu ukalongsana nayu. ¹² Ndi pavahegalili papipi na mlyangu mkulu wa muji, vakakonganeka na vandu vavagegili mtuhi wa msongolo mmonga, mwana yuyoyo ndu wa lipwela. Vandu vamahele va pamuji wenuwo vavi pamonga na mau mwenuyo. ¹³ Bambu Yesu paamuweni mau yula, akamhengela lipyana akamjovela, "Kotoka kuvemba." ¹⁴ Kangi Yesu akahamba na kupamisa lusongwani chavagegili mtuhi na vavagegili vala vakayima. Akajova, "Wamsongolo veve! Nijova yimuka!" ¹⁵ Mweafwi yula akayima akatumbula kulongela. Yesu akampela mau yula mwana waki.

¹⁶ Ndi vandu voha vakavya na wogohi, vaka-tumbula kumulumbalila Chapanga. Vakajova, "Mlota mkulu wa Chapanga atihumali pagati yitu, Chapanga abwelili kuvatangila vandu vaki."

¹⁷ Mambu genago gakadandasika pamulima woha wa Yudea na milima yoha yeiyavi papipi.

*Vajumbi kuhuma kwa Yohani Mbatizaji
(Matei 11:2-19)*

¹⁸ Vawuliwa vaki Yohani pevamjovili mambu goha. Ndi akavakemela vawuliwa vavili, ¹⁹ akavatuma kwa Bambu vakamkotayi, "Veve ndi msangula mweibwela, amala timulindila yungi?"

²⁰ Pavahikili kwa Yesu, vakamjovela, "Yohani Mbatizaji atitumili tikukotayi, ngati veve ndi msangula mweibwela, amala timlindila yungi."

²¹ Lukumbi lwenulo vamkoli Yesu avalamisayi vandu vamahele vevavi na matamu na vana mizuka yihakau akayiwusa, na vangalola vamahele akavakita kulola. ²² Ndi akavajovela muhamba mukamjovela Yohani goha gemugaweni na kuyuwana. Vangalola vilola, vangagenda vigenda, vanamabudi vinyambiswa, vangayuwa viyuwana, vavafwili vihyukiswa, na vangangu vikokosewa Lilovi la Bwina. ²³ Ahekayi mundu yula mweangayoma ndava ya nene!

²⁴ Vajumbi va Yohani vala pavawukili, ndi Yesu akatumbula kuukota msambi wa vandu gakumuvala Yohani, "Pamwahambili kulugangatu kumlola Yohani, mwaganili kulola kiki? Wu, mwaholalili kumlola mundu mweavi ngati lidete lelinskyuswa na mpungu? ²⁵ Hinu, mwahambili kulola kiki? Mundu mwaawali nyula za nyililili? Vandu veviwala chakujinyambisa na kutama wumi wabwina, venavo vavi munyumba za vankosi. ²⁶ Munijovela chemukahambili kulola? Mloti wa Chapanga? Ena, chakaka kangi neju ya Mloti wa Chapanga. ²⁷ Yohani mwenuyu ndi malovi gayandikiwi mu Mayandiku kumvala mwene, 'Lola nene nikumtuma mjumbi wangu akulongolela, ndava ya kukukwalila njila yaku.' ²⁸ Yesu akamalakisila kujova," "Kawaka mundu, mweavelikiwi na mdala mkulu kuliku Yohani Mbatizaji. Nambu mweavi mdebe muunkosi wa Chapanga, mwenuyo ndi mkulu kuliku mwene."

²⁹ Vandu voha pamonga na vatola kodi vevabatiziwi na Yohani, pevayuwini genago, vakayidakila Chapanga ndi mchakaka. ³⁰ Nambu Vafal-

isayu na vawula va Malagizu vala vevabatiziwi lepi na Yohani, ndi vabeli mpangu wa Chapanga ndava ya mambu gavi.

³¹ Yesu akavajovela, “Chiveleku cha vandu ava kwali nivawanangisa na kyani? Vene vandu ava valingini na kiki? ³² Vavi ngati vana vevatamii pandu pakugulisila vindu vikemelana, chikundi chimonga na chiyaki, ‘Tivabetili chitolilo nambu nyenye mwanga kina! Tivayimbili nyimbu za malilu nambu muvembi lepi!’ ³³ Yohani peab-weli, ajihinisi chakulya wala kunywa divayi, mkamjova ‘Mwenuyu anamzuka!’ ³⁴ Mwana wa Mundu abwelili, ilya na kunywa, nyenye mujova, ‘Mumlola muhutulu na chigaligali uyu, nkozi wa vatola kodi na vandu vevakumbudila Chapanga!’ ³⁵ Nambu luhala lwa Chapanga lulangisa, yaku-vya chakaka kwa voha vevakuluyidakila.”

Yesu munyumba ya Simoni Mfalisayu

³⁶ Mfalisayu mmonga amgongolili Yesu kulya panyumba yaki. Akayingila munyumba ya Mfalisayu yula na kutama kulya. ³⁷ Ndi pamuji wenuwo avi mdala mmonga wumi waki atamayi kumbudila Chapanga. Akayuwana Yesu avili munyumba ya Mfalisayu uyu, ndi akatola chupa yeyahongoliwi kwa liganga la alabasta yejavu na mahuta ga kunungalila bwina. ³⁸ Akayima papipi na magendelu ga Yesu kuni avembayi, na maholi gaki gamudonyokela Yesu mumagendelu, akahungula magendelu ga Yesu na mayunju gaki, akagabusu magendelu gala na kunyala mahuta genago. ³⁹ Mfalisayu mweamugongolili Yesu pealoli genago akaholalela mumtima waki,

"Mwe mundu uyu ngaavi chakaka mlotwa Chapanga, ngaammanyi mdala mweampamisi, kuvya mweakumbudila Chapanga!"

⁴⁰ Yesu akamjovela mfalisayu yula. "Simoni, chivii chindu chenigana kukujovela."

Simoni, akamyangula, "Ena muwula, jovayi."

⁴¹ Yesu akajova, "Vandu vavili vamuyahiki mundu mashonga. Mmonga ayayiki mashonga ga luhuna lwa mwaka umonga na miheyi sita na yungi ayaiki mashonga ga luhuna lwa mwehi umonga na majuma gavili. ⁴² Voha vavili vavilepi na mashonga ga kuwuyisa, mundu yula avahulumili voha. Hinu yani mweakumugana neju bambu yula?"

⁴³ Simoni akamyangula, "Chakaka mweahulu-miwi mashonga ga mahele yula alamugana neju bambu yula."

Yesu akamjovela, "Uhamwili chabwina."

⁴⁴ Kangi akamng'anamukila mdala yula na akamjovela Simoni, "Umlola mdala uyu? Penikayingili munyumba yaku unipeli lepi manji gakusamba mumagendelu gangu, nambu mdala uyu anitepatisi magendelu gangu na maholi gaki na kuhungula na mayunju gaki. ⁴⁵ Penikayingili unikemili lepi chakunibusu mulitama, nambu mdala uyu kutumbula panakayingila hakotwiki lepi kunijambusa cha kunibusu litama laki mumagendelu gangu. ⁴⁶ Uninyalili lepi mahuta ga zeituni kumutu veve, nambu mdala uyu aninyalili mahuta geginungalila bwina mumagendelu gangu. ⁴⁷ Nikukujovela, alekekisiwi kumbudila Chapanga pamahele ndava muni alangisi uganu uvaha. Nambu

mundu mwealekekiswi kumbudila Chapanga padebe ilangisa uganu udebe.”

⁴⁸ Yesu akamjovela mdala yula, “Ulekekiswi goha geumbudili Chapanga.”

⁴⁹ Vandu vala vavatamili na Yesu pakulya pala, vakatumbula kukotana, “Mundu uyu ndi yani? Hati ihotola kulekekesa vandu vevakumbudila Chapanga?”

⁵⁰ Ndi Yesu akamjovela mdala yula, “Kusadika kwaku kukulamisi, uhamba na uteke.”

8

Vadala vevalongosini na Yesu

¹ Pagamaliki ago Yesu akahamba mumiji na muhijiji hingi kuvalojvela vandu Lilovi la Bwina la Unkosi wa Chapanga. Vawuliwa vaki kumi na vavili vakalongosana nayu. ² Pamonga na vadala vewawusiwi mizuka na vevalamisiwi matamu na Yesu, venavo vavi, Maliya mkolonjinji wa Magidala mweawusiwi mizuka saba yihakau, ³ na Yoana mdala waki Kuza, Kuza mweavi myimilila nyumba ya Helodi, Susana na vadala vangi vamahele. Vewawusili vindu yavi ndava ya kumtangatila Yesu na vawuliwa vaki vayendeleta na lihengu lavi.

Luhumu lwa mundu mmija mbeyu

(Matei 13:1-9; Maluko 4:1-9)

⁴ Vandu vamahele vambwelalili Yesu kuhuma kukila muji, na msambi uvaha pawakonganiki, Yesu akavajovela luhumu ulu.

⁵ Mundu mweahambilu kumija mbeyu zaki. Na peamija mbeyu, zingi zikagwilila munjila

na vandu vakazilivatila, na videge vikahola. ⁶ Zingi zikagwilila paludaka luna maganga peztumbulayi kumela zikanyala muni pavi lepi na manji. ⁷ Zingi zikagwilila muminga, ndi minga zikamela pamonga nazu, zikazihinya. ⁸ Zingi zagwili paludaka lwabwina, zikamela limonga likapambika ng'onyo.

Yesu akamalisila kwa lwami luvaha, "Mweavi na makutu ga kuyuwana ayuwana!"

Ndava ya luhumu

(*Matei 13:10-17; Maluko 4:10-12*)

⁹ Vawuliwa vaki vakamkota Yesu, luhumu lula mana yaki kyani. ¹⁰ Mwene akavayangula, "Nyене muhotisiwi kumanya ufiyu wa Unkosi wa Chapanga, nambu lepi kwa avo vangi, vene vijoviwa kwa luhumu, muni vakalolayi nakuhotola kulola na vakayuwana nakumanya."

Yesu idandaula luhumu lwa mmija mbeyu

(*Matei 13:18-23; Maluko 4:13-20*)

¹¹ "Luhumu ulu mana yaki. Mbeyu ndi lilovi la Chapanga. ¹² Chechihumili kwa mbeyu zezagwili munjila, ndi luhumu lwa vandu veviyuwana lilovi la Chapanga, kangi Setani peibwela na kuliwusa mumitima yavi vakotoka kusadika na kusanguliwa. ¹³ Mewawa chechehumili kwa mbeyu zezagwili pamaganga, ndi luhumu wa vandu veviyuwana lilovi na kulipokela kwa luheku. Nambu vandu vangali mikiga mugati yavi, na lukumbi pevilingiwa vikotoka. ¹⁴ Kangi chechihumili kwa mbeyu zezagwili paminga, ndi luhumu wa vandu veviyuwana lilovi la Chapanga, pa lukumbi luhupi peviyendelela

na Lilovi lenilo, vene vihinyiwa na mahengu ga kuvya na vindu vyamahele na mambu ga bwina ga pamulima, ndi na kupambika matunda gakakangala. ¹⁵ Ndi mbeyu zezagwili paludaka lwabwina, ndi luhumu wa vandu vevayuwini lilovi na kulivika mumitima yavi na kuyidakila bwina. Vikangamala mumitima mbaka kupambika matunda.”

*Hahi yeigubikiwi na chiviga
(Maluko 4:21-25)*

¹⁶ “Vandu vipambika lepi hahi na kuyigubika na chiviga amala kuyivika kuhi kuchitanda. Nambu vandu vivika hahi panani pachibokoselu, muni vandu veviyalinga mugati valola bwina.”

¹⁷ “Muni chochoha chechifiyiki, yati chigubukuliwa na chindu chochoha cha mfiyu yati chimanyikana na voha.”

¹⁸ “Mujiyangalilayi chemwiyuwana, muni mweavi nachu yati iyonjokeswa, nambu mundu mwanga chindu, hati chila chidebe cheihololela kuvya nachu yati chinyagiwa.”

*Nyina waki na valongo vaki Yesu
(Matei 12:46-50; Maluko 3:31-35)*

¹⁹ Nyina waki na valongo vaki Yesu vakamuhambalila, ndava ya msambi wa vandu wula nakuhotola kumuhegelela. ²⁰ Mundu mmonga akamjovela Yesu, “Nyina waku na valongo vaku vayimili kuvala, vigana kukulola.”

²¹ Nambu Yesu akavajovela vandu, “Nyina wangu na valongo vangu ndi vala veviyuwana lilovi la Chapanga na kulikamula.”

Yesu igunisa chimbungululu na luyuga lwa manji

(Matei 8:23-27; Maluko 4:35-41)

²² Na kavili ligono limonga Yesu peakweli muwatu pamonga na vawuliwa vaki, akavajovela, "Tikupuka kumwambu ya nyanja." Vakatumbula kukupuka. ²³ Pavahambayi muwatu wula, Yesu agonili lugono. Ndi chimbungululu chikatumbula kutova munyanja mula na manji gakatumbula kuyingila muwatu wavi mkule-mala neju.

²⁴ Vawuliwa vaki vamhambali vakamuyumusa na vakamjovela, "Bambu, Bambu Tifwa!" Yesu akayumuka, akachilakalila chimbungululu chila na luyuga lwa manji ndi vikaguna na kukavya teke. ²⁵ Kangi akavajovela vawuliwa vaki, "Kusadika kwinu kuvi koki?"

Vene vakakangasa na kuyogopa kuni vijovelana, "Mundu uyu wa namuna yoki? Hati ihotola kugunisa chimbungululu na luyuga na vyene vimyidikila!"

Yesu akumlamisa mgosi ana mizuka wa ku Gelasi

(Matei 8:28-34; Maluko 5:1-20)

²⁶ Vakakupuka na kuhika kumbwani ya kumuji wa mulima wa Vagelasi wewalolasini na Galilaya kumwambu ya nyanja. ²⁷ Yesu peahul-wiki muwatu na kuliyatila mbwani, mundu mmonga wa muji wula, mweavi na mizuka ambwelalili. Mundu mwenuyo kwa magono gamahelle awala lepi nyula wala atamili lepi munyumba yoyoha yila, ndi atamali mumbugu la kuzikila vandu. ²⁸ Peamuweni Yesu akavemba

kwa lwami luvaha na kumgwilila pamagen-delu, "Wa, Yesu veve Mwana wa Chapanga Mkulu! Una kyani na nene? Pepayi chonde kotoka kuning'aha!" ²⁹ Ajobili genago muni Yesu amali kuuhakalila mzuka wula umuwukayi mundu yula. Pamahele mzuka wamzangila mundu yula pamonga na vandu kumuvika mugati na kumkunga minyololo mu mawoko na mumagendelu nambu pamahele adeniyayi vi-fungo vyenivyo, na kujumbiswa kwa makakala ga mzuka wenuwo mbaka kulugangatu.

³⁰ Yesu akamkota, "Liina laku yani?" Akayangula, "Liina langu Msambi." Ndava mizuka yamahele yamuyingili. ³¹ Mizuka yila yikamjovela Yesu pepayi chonde akotoka kuyipeleka kuligodi langali mwishu.

³² Kwavi na maguluvi gamahela gevadimayi kuchitumbi pandu penapo, ndi mizuka yila yikamuyupa Yesu yihamba kuyingila mumaguluvi gala. Yesu akayileka yihamba. ³³ Ndi mizuka yila yikamuwuka mundu yula yikagayingila maguluvi gala, na msambi wa maguluvi ukahelela munyanja na kuyongomela, gakafwa mumanji.

³⁴ Vadimaji va maguluvi pevaloli gegahumali vakajumba, kuhamba kumuji na kumigunda kuvajovela vandu ujumbi. ³⁵ Vandu vakabwela kulola gegahumalili, vakamuham-balila Yesu, vamuwene mundu mwe yamuuhumi mizuka yula, atamili papipi na magendelu ga Yesu, awali nyula, na avi na luhala lwaki bwina. Voha vakayogopa. ³⁶ Vandu vevagaweni mambu genago, vakavajovela vayavi

chealamiswi mundu yula. ³⁷ Vakolonjinji voha wa ku Gelasi vakavya na wogohi neju. Vakamuyupa Yesu awukayi ahamba kungi. Yesu akakwela muwatu akawuka. ³⁸ Mundu mweamuwusi mizuka yula, amuyupili Yesu valongosanayi.

Nambu Yesu nakumuyidakila, ndi akamjovela, ³⁹ “Wuya kunyumba yaku ukavajovelayi gaakuhengili Chapanga.”

Ndi mundu yula akahamba kila pandu kumuji woha akuvajovela vandu chaamhengili Yesu.

Mwana wa Yailusi na mdala mmonga vilamiswa

(*Matei 9:18-26; Maluko 5:21-43*)

⁴⁰ Yesu paawuyili kumwambu yingi ya nyanja, avakoli msambi wa vandu vampokali chaluheku, ndava voha vamlindilayi. ⁴¹ Penapo akabwela mundu mmonga liina laki Yailusi avi chilongosi wa nyumba ya kukonganekela akamfugamilia Yesu mumagendelu, akamuyupa Yesu ahamba kunyumba yaki, ⁴² muni msikana waki ngayuyo mmonga, wa miiyaka kumi na yivili avi mtamu papipi kufwa.

Yesu avi mukuhamba, msambi wa vandu wavi kumuhinya kila upandi. ⁴³ Kwavi na mdala mmonga pagati ya msambi wula wa vandu, avi na utamu wa kuhuma ngasi miyaka kumi na yivili, amalili kuwusa vindu vyaki vyoha kuvapela valamisa, kawaka mweahotwili kumlamisa. ⁴⁴ Mdala yula akamlanda Yesu mumbele akapamisa lugunyilu lwa pahi lwa nyula ya Yesu. Bahapo akalama. ⁴⁵ Yesu akajova, “Yani mweanipamisi?”

Vandu vakajova, Kawaka mundu mwaaku-pamisi. Petili akajova, "Bambu msambi wa vandu vakutindili na kukuhinya!"

⁴⁶ Nambu Yesu akajova, "Avili mundu mweani-pamisi, muni nijiyuwini makakala ganihumili."

⁴⁷ Mdala yula paajiloli nakuhotola kujifiha, akabwela kuni hivagaya akamfugamila Yesu mu-magendelu. Akamjovela pavandu voha ndava ya kumpamisa Yesu na chaalami bahapo. ⁴⁸ Yesu akamjovela, "Msikana wangu, kusadika kwaku kukulamisi, uhamba na uteke."

⁴⁹ Yesu paavi akona ilongela, akabwela mundu kuhuma kunyumba ya Yailo, akamjovela Yailo, "Leka kumung'aha Muwula, mwana waku mwene afwili."

⁵⁰ Yesu peayuwini genago, akamjovela Yailo, "Kotoka kuyogopa, sadika ndu, yati ilama."

⁵¹ Peahikili panyumba pala, akavatola Petili na Yohani na Yakobo pamonga na dadi na nyina wa msikana yula akayingila nawu mugati, vandu vangi avalekili kuvala. ⁵² Vandu voha vavembai na malilu kwa lipyanda ndava ya mwana yula. Nambu Yesu akavajovela, "Mkotoka kuvemba, muni mwana uyu afwili lepi, agonili ndu."

⁵³ Voha vakamuheka, muni vamanyili kuvya mwana yula afwili. ⁵⁴ Kangi Yesu akamkamula chiwoko mwana yula na kumkemela, "Mwana yimuka!" ⁵⁵ Mpungu waki ukamuwuyila, bahapo akayimuka. Yesu akavajovela mumpela chakulya. ⁵⁶ Dadi na nyina wa mwana yula vakakangasa, Nambu Yesu akavajovela vakotoka kumjovela mundu yoyoha mambu gala gegahengiki.

9

*Yesu akuvatuma vawuliwa kumi na vavili
(Matei 10:5-15; Maluko 6:7-13)*

¹ Yesu akavakemela vawuliwa vaki kumi na vavili pamonga akavapela makakala na uhotola panani ya mizuka yoha na kulamisa matamu. ² Kangi akuvatuma vahamba vakakokosa Unkosi wa Chapanga na kulamisa vatamu. ³ Akavajovela, “Mkotoka kutola chindu chochoha chila mulugendu lwinu ngati ndonga amala lihaku amala chakulya amala mashonga amala kuvya na magwanda gavili pagati yinu. ⁴ Nyumba yeypoh yemwiyingila na vavapokili mutama penapo mbaka pemwiwuka pamuji wenuwo, ⁵ Na vandu ngati vabelili kuvapokela, muwukayi pamuji wenuwo, na pemwiwuka muvakung'undila lububu lwa mumagendelu ginu kuvalangisa kuvya vene vahagwili kubela ujumbi wa Chapanga.”

⁶ Vawuliwa vakawuka penapo, vakahamba muhijiji na kuvakokosela vandu Lilovi la bwina na kuvalamisa vandu vana matamu.

*Nkosi Helodi ivagaya ndava ya Yesu
(Matei 14:1-12; Maluko 6:14-29)*

⁷ Hinu, nkosi Helodi peayuwini mambu goha gegahengiki, akavagaya ndava muni vandu vajovayi, “Yohani Mbatizaji ayukili!” ⁸ Vangi vakajova Eliya ahumalili na vangi vakajova mwenuyu mmonga wavi vamlota va Chapanga va kadeni wawuyili pamulima. ⁹ Nambu Helodi akajova, “Ngati Yohani namdumwili mutu, hinu

yani mwenuyu mweniyuwana malovi gaki?"
Akanogela kumlola.

*Yesu ilisa msambi wa vandu
(Matei 14:13-21; Maluko 6:30-44; Yohani 6:1-14)*

¹⁰ Vamitumi vala pavawuyili vakamjovela Yesu goha gavahengili. Yesu akavatola vene, aka-hamba nawu kuchiyepela kumuji wavaukemela Betisaida. ¹¹ Nambu msambi wa vandu pawamanyili kwa ahambili Yesu vakamlanda. Yesu avapokili, akavajovela malovi ga Unkosi wa Chapanga na kuvalamisa vandu voha vevavi na matamu vakalama.

¹² Lilanga palatumbula kutipama, vawuliwa kumi na vavili vala vakamjovela, "Valagayi vandu vahamba muhijiji na mumigunda ya papipi vakajilondela vyakulya na pandu pa kugona muni petivii palugangatu."

¹³ Nambu Yesu akavajovela, "Muvapelayi nyenye chindu chakulya." Vakamyangula.

"Tete tivii na mabumunda mhanu na somba zivili ndu. Manya tihamba tikavagulila vyakulya msambi uwu woha." ¹⁴ Muni vavi vagosi, ngati elufu mhanu.

Yesu akavajovela vawuliwa vaki, "Muvajovela vandu vatamayi hikundi ya vandu ngati hamsini hamsini."

¹⁵ Vawuliwa vakakita ngati cha avajovili, vakavatamisa voha. ¹⁶ Yesu akatola mabumunda mhanu na somba zivili zila, akalola kunani, akayimotisa, akayinukula akavapela vawuliwa vaki vavagavanisila vandu. ¹⁷ Vandu voha valili

na kuyukuta. Ndi vakanonga na kumemesa madengu kumi na gavili ga hipandi yeysigalili.

*Petili ammanyia Yesu kuvya Kilisitu
(Matei 16:13-19; Maluko 8:27-29)*

¹⁸ Ligono limonga Yesu ayupayi kwa Chapanga mwene ndu, na vawuliwa vaki vavi papipi. Ndi, akavakota, “Vandu vijova kuvya nene ndi nayani?”

¹⁹ Vene vakamyangula, “Vangi vijova veve Yohani Mbatizaji na vangi vijova Eliya na vangi vijova wa mmonga wa vamlota va Chapanga va kadeni mweayukili.”

²⁰ Penapo Yesu akavakota, “Nambu nyenye mwijova kuvya nene ndi yani?”

Petili akamyangula, “Veve ndi Kilisitu Msangula mwauhumili kwa Chapanga.”

*Yesu ilotela ndava ya lifwa na kuyuka kwaki
(Matei 16:20-28; Maluko 8:30-9:1)*

²¹ Kangi Yesu akavalagiza na kuvabesa vaktokayi kumjovela mundu yoyoha yula genago.

²² Mewa akavajovela, “Mwana wa Mundu iganikiwa kung’ahika neju na kubelelewa na vagogo na Vakulu va Kuteta na vawula va malagizu ga Chapanga geampeli Musa na kukomewa na muligono la datu yati iyuka.”

²³ Ndi akavajovela vandu voha, “Mundu yoyoha yula mweigana kunilanda na ajibelayi hoti mwene agega msalaba waki magono goha anilandayi. ²⁴ Muni mundu mweigana kuugombola wumi waki yati awuyagisa na yoyoha mweauyagisa wumi waki kwa kunilanda nene yati akuusangula. ²⁵ Ngati mundu apatili vindu

vyoha pamulima apa kuni iyagisa amala kujikomakesa mwene wumi waki, mundu mwenuyo apatili chindu kiki chabwina? ²⁶ Ndava muni mundu yeyoha yula ngati ikola soni kwa nene na mawuliwu gangu, Mwana wa Mundu, yati ikola soni kwa mundu mwenuyo peibwelayi muukulu waki na wa Dadi waki na mitumu va msopi wa kunani kwa Chapanga. ²⁷ Chakaka nikuvalovelaa, vavi vandu vangi penapa yati vifwa lepi changaulola Unkosi wa Chapanga.”

*Uolekanu wa Yesu wing'anamuka
(Matei 17:1-8; Maluko 9:2-8)*

²⁸ Magono nane kuhuma Yesu peavajovili malovi genago, ndi Yesu akavatola Petili na Yohani na Yakobo kuhamba nawu kuchitumbi kumuyupa kwa Chapanga. ²⁹ Peavili mukuyupa Chapanga, ulolekanu wa pamihu paki pang'anamwiki na nyula zaki zikavya zamsopi na kung'asima neju. ³⁰ Bahapo vandu vavili vawonikini kulongela nayu, vandu vene vavi Musa na Eliya, ³¹ vahumili muukulu, ndi valongela nayu ndava ya lifwa laki, na kukita lihengu lelimalikisila ku Yelusalemu. ³² Petili na vayaki vavi mulugono tipi tipi, nambu pavayimwiki vauwene ukulu wa Yesu, vavawene na vandu veayimili nawu vala. ³³ Pavamlekili, Petili akamjovela Yesu, “Bambu, nilola chabwina tete kutama bahapa! Hinu tijengi tundanda tudatu, chimonga chaku na chingi cha Musa na chingi cha Eliya.” Chakaka mwene nakumanya chavamjovili.

34 Petili peajovayi ago, bahapo lihundi likahumila na kuvahulukila ndi lihundi palavahulukili vene vavi na wogohi neju.
35 Lwami lukayuwanika mulihundi mula. "Mwenuyu ndi Mwana vangu mwenimuhagwili, mumyuwanila."

36 Lwami lula Palwayuwanika, Yesu awonakini avi mwene. Vawuliwa vaki vakavya nuu mu mambu genago na lukumbi lwenulo kawaka mundu mwavamjovili. Gevagaweni.

*Yesu amulamisa mwana ana mzuka
(Matei 17:14-18; Maluko 9:14-27)*

37 Chilau yaki Yesu pamonga na vawuliwa vadatu vala vahelelayi kuhuma kuchitumbi kula, vakakonganeka na msambi wa vandu.
38 Penapo mundu mmonga akamkemela na kujova, "Muwula! Chondi mhengela lipyana mwana vangu, muni avili ngayuyu mwene!
39 Yuwanila mzuka ukumzangila, na bahapo liywanga, kuni litovesa ligoji na lihuluhulu lihuma mumlomo, na likumung'aisa palukumbi lutali changamleka. **40** Navayupili vawuliwa vaku vauvinga mzuka wula, nambu nakuhotola."

41 Yesu akayangula, akajova, "Nyenyе chiveleku changasadika, na chechiyagili, yati nitama na nyenyе na kuvasindimalila mbaka ndali?" Ndi akamjovela mkolo mwana yula, "Mleta mwana waku apa."

42 Mwana yula peambwelili Yesu, mzuka ukamgwisa pahi na kumsopa ligoji. Nambu Yesu akauhakalila mzuka wula na kumlamisa mwana yula, akampela dadi waki. **43** Vandu voha vakakangasa makakala gakulu ga Chapanga.

*Yesu ijoba kangi ndava ya lifwa laki
(Matei 17:22-23; Maluko 9:30-32)*

Vandu pavavi vakona vikangasa ndava ya mambu geagahengili, Yesu akavajovela vawuliwa vaki,⁴⁴ “Muyuwanila bwina malovi aga, Mwana wa Mundu ihamba kusopiwa mumawoko ga vandu.”⁴⁵ Nambu vawuliwa vaki vavi nakugamanya malovi gaavajovili muni malovi gala gafiyiki kwavi ndava vakotoka kugamanya. Na vene vavi na wogohi kumkota mana ya malovi ago.

*Yani mkulu?
(Matei 18:1-5; Maluko 9:33-37)*

⁴⁶ Vawuliwa va Yesu vakatumbula kukotana veve kwa veve, yani mkulu kuliku voha.⁴⁷ Yesu amanyili maholo ga mumitima yavi, ndi akamtola mwana mng'enza, akamuvika papipi yaki,⁴⁸ na akavajovela, “Mundu mweakumpokela mwana mdebe uyu kwa liina langu, mwenuyo akunipokela nene, na mundu yeypaha yula mweakunipokela nene, akumpokela mweanitumili. Muni mundu mweavi mdebe pagati yinu, ndi mkulu.”

*Mweangali luhonda na nyenye avi upandi winu
(Maluko 9:38-40)*

⁴⁹ Yohani akamjovela Yesu, “Bambu, tika-muweni mundu ivinga mizuka kwa liina laku na tete talingili kumbesa ndava mwene alongosini lepi na tete.”

⁵⁰ Yesu akavajovela, “Mkotoka kulinga kumbesa, ndava yeypaha mwangatovana na nyenye avi upandi winu.”

Vasamaliya va chijiji chimonga vibela kumpokela Yesu

⁵¹ Lukumbi Iwa Yesu palwahegalili Iwa kutoliwa kuhamba kunani kwa Chapanga, ndi Yesu akagana neju kuhamba ku Yelusalemu.

⁵² Na, avatumili vajumbi vamulongolela, vakayingila muchijiji chimonga cha Vasamaliya ndava ya kumtendelekeha bwina kila chindu.

⁵³ Nambu vakolo njinji va penapo nakugana kumpokela Yesu ndava vamanyili ngati Yesu aganili kuhamba ku Yelusalemu. ⁵⁴ Lukumbi vawuliwa vaki vakina Yohani na Yakobo pavaloli genago, vakajova, “Bambu ugana tilagizayi motu kuhuma kunani kwa Chapanga luvatinyisayi?”

⁵⁵ Nambu Yesu akavang'anamukila, akavahakalila. ⁵⁶ Kangi Yesu na vawuliwa vaki vakahamba kuchijiji chingi.

Veviganakiwa kuvya vamulanda va Yesu

(Matei 8:19-22)

⁵⁷ Pavagendayi munjila, mundu mmonga akamjovela Yesu, “Yati nikulanda kokoha kula kwewihamba.”

⁵⁸ Yesu akamjovela, “Mahogo gana mbugu za kugona na videge vina chisakanilu nambu mwana wa Mundu avi lepi na pandu pakupumulila.”

⁵⁹ Yesu akamjovela mundu yungi, “Nilandayi.”

Nambu mundu yula akamyangula, “Bambu, nileka hoti nihamba nikamuzika dadi wangu.”

⁶⁰ Nambu Yesu akamyangula, “Valeka ve vafwili vavazikayi vevafwili vavi, nambu veve uhamba ukakokosa Unkosi wa Chapanga.”

61 Na mundu yungi akamjovela, “Bambu yati nikukulanda, nambu nikuyupa nikavalaga hoti vandu va kunyumba yangu.”

62 Nambu Yesu akamyangula, “Mundu yeypoha mweikamula ligela kutumbula kulima kuni ilolokesa mumbele, mwenuyo nakuganikiwa muunkosi wa Chapanga.”

10

Yesu akuvatuma vevakumlanda sabini na vavili

1 Pagamaliki genago, Bambu akavahagula vandu vangi sabini na vavili, akavatuma vavili vavili vamulongolela kukila chijiji na kungi kweagana mwene kuhamba. **2** Akavajovela, “Mabenu gamahelle, nambu vabenaji vadebe. Mumuyupa mkolo mgunda avatuma vabenaji kumgunda waki. **3** Hinu muhamba! Mumanya kuvya nikuvatuma nyenye ngati limbelele gegihamba pagati ya libwa la mudahi. **4** Mkotoka kutola chihaku cha mashonga amala lihaku wala Champali na munjila, mkotoka kumjambusa mundu yoyoha yula. **5** Nyumba yoyoha yemuyingila, muvajambusa, ‘Uteke uvayai munyumba iyi.’ **6** Ngati avi mundu mweigana uteke, ndi uteke winu yati yitama na mwene! Ngati avi lepi, uteke winu yivawuyila mwavene. **7** Mutama panyumba yeniyo, mlyayi na kunywa vyevakuvapela. Ndava muni mwanali-hengu yiganikiwa apewa njombi yaki. Mkotoka kuwuka panyumba iyi na kuhamba panyumba yila. **8** Pamuji wowoha wemuhikila na vandu ngati vavapokalili, mlyayi vyevakuvapela.

⁹ Muvalamisa vana matamu vevavi kwenuko, muvajovela vandu, Unkosi wa Chapanga uvi papipi na nyenye. ¹⁰ Nambu mukayingili pamuji wowoha wula na vakolo muji nakuvapokela, muwuka penapo, na pemwigenda munjila zavi mujova. ¹¹ ‘Pamonga na lububu lwa muji winu lwelUVI mumagendelu gitu, tikuvaHungulila kLangisa mwavene muhagwili kubela ujumbi wa Chapanga. Nambu, mumanyalila kuvya, Unkosi wa Chapanga uvi papipi na nyenye!’ ¹² Chakaka nikuvajovela, ligono la muhalu ukulu, Chapanga yati avalipisa pavaha kwa uhakau winu kuliku vandu va ku Sodoma!’

*Miji yanga muwuyila Chapanga
(Matei 11:20-24)*

¹³ “Walachikolela veve Kolazini! Walachikolela veve Betisaida! Muni, gachinamitti yeyakitiki kwinu, kuvya nga gakitiki ku Tilo na ku Sidoni, kutumbula penapo vandu vaki ngavamali kuwala nyula za magunila na kutama palyenge kulangisa vamuwyili Chapanga. ¹⁴ Hinu ligono la muhalu mkulu, Chapanga yati akuvabuna pavaha kuliku vandu va ku Tilo na ku Sidoni. ¹⁵ Na veve Kapelanaumu, yati ukujikwiha mbaka kunani kwa Chapanga? Lepi yati vakuhulusa mbaka kuligodi litali langali mwishu!”

¹⁶ Kangi Yesu akajova, “Mundu mweakuvayuwanila nyenye, akuniyuwanila nene na mundu mweibela kuvapokela nyenye, ibela kuni pokela nene. Na mundu yoyoha mweibela kuni pokela nene, ibela kumpokela mweanitumili nene.”

Vawuliwa sabini na vavili viwuya

¹⁷ Vawuliwa vala sabini na vavili vawuyili kuni visangaluka vakamjovela, “Bambu na mizuka nayene yikatiyidakili petakayihakalili kwa liina laku.”

¹⁸ Mwene akavajovela, “Namuweni Setani ihelela kuhumila kunani ngati lumuli lwa mbamba.” ¹⁹ Muyuwanila! Nivapeli kuhotola kulivatila liyoka na chipilili, pamonga na kugabesa makakala goha ga likoko kawaka chindu cha kuvalemasu. ²⁰ Nambu mkotoka kuhekeka ndava ya mizuka cheyikuvayidakila, ndi muhekelela muni mahina ginu gayandikiwi kuanani kwa Chapanga.

*Luheku lwa Yesu
(Matei 11:25-27; 13:16-17)*

²¹ Lukumbi lulalula, Mpungu Msopi ammemisi Yesu luheku, akajova, nikusengusa wa Dadi, Bambu wa kunani na pamulima! Muni mambu aga uvafihiyili vevavi na luhala na vamanyaji, ubweli kuvagubukulila vana vadebe. Ena, Dadi ndi chawaganili.

²² Akayendelela kujova, “Dadi wangu anipeli vindu vyoha. Avi lepi mweammanyi Mwana nga Dadi na avi lepi mweammanyi Dadi nga Mwana na yoyoha mweaganili kumgubukulila.”

²³ Kangi avang'anamkili vawuliwa vaki aka-longela nawu pachiepela, “Mmotisiwa nyenye kwa kulola chenicho chemwilola!” ²⁴ Chakaka, nikuvajovela vamlota va Chapanga na vankosi vanogili kugawona gemukugawona nyenye aga nambu vagaweni lepi, pang'i vaganili kuyuwana gemyuwana nyenye aga, nambu vayuwini lepi.”

Luhumu lwa Msamaliya mweavi ana lipyana

²⁵ Mundu mmonga mwamanyili bwina malagizu, ayimili akamkota Yesu cha kugana kumlinga. “Muwula, nikita wuli, muni nipokela wumi wa magono goha?”

²⁶ Yesu akamkota, “Kiki chiyandikiwi mu Malagizu ga Musa? Ukuyisoma wuli?”

²⁷ Mundu yula akamyangula, “Umgana Bambu Chapanga waku kwa mtima waku woha na kwa wumi waku woha na kwa makakala gaku goha na kwa luhala lwaku loha. Na, umganayi muyaku ngati cheujigana wamwene.”

²⁸ Yesu akamjovela, “Chabwina! Kakita chenicho na veve yati wilama.”

²⁹ Nambu mwene aganili kulangisa kuvya amanyili cheachikotili, ndi akamkota Yesu, “Wu, muyangu ndi yani?”

³⁰ Yesu akamyangula akajova, “Kwavi na mundu mmonga mweahelela kuhuma ku Yelusalemu kuhamba ku Yeliko, munjila vanyagaji, vakamzangila na kumtova, na vakamuhula nyula na kumnyaga vindu vyaki vyoha vyeavinavyu, vakamleka penapo avi mulung’olelu. ³¹ Na ngipu yene Mteta wa Chapanga mmonga apitayi njila yilayila, peamuweni mundu yula mweazangiwi, akaveduka kumuhana akahamba. ³² Mewawa mundu Mlawi mmonga, apitili penapo peamuwene mweazangiwi yula akaveduka pamuhana akahamba. ³³ Nambu Msamaliya mmonga mweavi mulugendu ahikili peavi mundu yula ndi peamuwene akamhengela lipyana. ³⁴ Akamuhegelela, akamnyala mahuta

na kumsopa divayi muvilonda vyaki na kuvinyembelela bwina, kangi akamkwesa panani ya punda waki, akahamba nayu ku nyumba ya vayehe, na kumlwasa. ³⁵ Chilau yaki akawusa mashonga dinali zivili akampela myimilila nyumba ya vayehe, akamjovela, mlwasa mundu uyu, na peniwuyayi yati nikukulipa chochoha cheuyonjokesa.”

³⁶ Kangi Yesu akakota, “Pagati ya vandu vadatu ava, muyaki wa yula mweazangowi na vanyagaji ndi yani?”

³⁷ Muwula wa malagizu ga Chapanga geampeli Musa yula akamyangula “Ndi yula mweamhengili lipyana.”

Yesu akamjovela, “Uhamba ukakita mewa.”

Yesu akuvagendelela Malita na Maliya

³⁸ Yesu na vawuliwa vaki pavavi mulugendu, vakayingila muchijiji chimonga, penapo mdala mmonga mwavamkemela Malita, akavagongolela kunyumba yaki. ³⁹ Malita yula, avi na mlumbu waki mwavamkemela Maliya, mwenuyo atamili papipi na Yesu na kuyuwanila malovi gaki. ⁴⁰ Nambu Malita ajifwahisa na mahengu gamahèle. Ndi, akamuhambilà Yesu, akamjovela, “Bambu, nakumlola mlumbu wangu anileki mahengu aga namwene? Hinu mjovelayi anitangatilayi.”

⁴¹ Nambu Bambu akamyangula, “Malita, Malita, Veve ujifwahisa na kujing'aha na mambu gamahèle. ⁴² Nambu chiganikiwa chindu chimonga ndu. Na Maliya ahagwili lilundu labwina, na kawaka mundu wa kumnyaga.”

11

*Yesu akuvawula vawuliwa vaki kumuyupa
Chapanga*

(Matei 6:9-13; 7:7-11)

¹ Ligono limonga, Yesu avili pandu ayupayi kwa Chapanga. Peamalili, mmonga wa vawuliwa vaki akamjovela, "Bambu, tiwulayi na tete kuyupa kwa Chapanga ngati Yohani chaavawuli vawuliwa vaki."

² Yesu akavajovela. "Pemuyupa kwa Chapanga, mujova na, Dadi,

Liina laku lilumbiwa,
Unkosi waku ubwelayi.

³ Utipela chakulya chitu cha magono goha.

⁴ Utilekekesayi getikubudila Chapanga, ndava muni na tete tikuvalikekesa vevakutibudila.

Kotoka kutiyingisa mukulingiwa."

⁵ Kangi akavajovela vawuliwa vaki, "Yani pagati yinu mweavi na nkozi, na akamham-bila pagati ya kilu na kumjovela 'Mlongo wangu, chondi niyayika mabumunda gadatu na kangi yati nikuwuyisila, ⁶ ndava muni nkozi wangu anihikalili kuhuma mulugendu, na nene nivii lepi na chakumpela!" ⁷ Ndi yula wa mugati, ngaamyangwili, 'Kotoka kung'aha! Muni, nimali kudinda mlyangu, nene na vana vangu tigonili, nakuhotola kuyimuka kukupela!' ⁸ Nikuvajovela yati iyimuka lepi kuhamba kumpela pamonga na kuvya nkozi waki, nambu ndava ya kukangamala kwaki

kuyupa, yati iyimuka na kumpela chochoha cheigana.

⁹ Hinu nikuvajovela, muyupa na nyenye yati mwipewa, mulonda yati mwipata, muhodisa mlyangu yati mwidinduliwa. ¹⁰ Muni mundu yeysa mweiyupa ipewa na mweilonda ipata na mweihodesa mlyangu idinduliwa. ¹¹ Muni yani mweavi dadi ndi mwana waki amuyupili somba wu, yati akumpela liyoka pahali pa somba? ¹² Na ngati amuyupi likang'a yati ampela chipilili? ¹³ Hinu nyenye pamonga na uhakau winu, mumanyi kuvapela vana vinu vindu vyabwina, chakaka Dadi winu wa kunani yati ikita na pawaka, muni yati akuvapela Mpungu Msopi vala vevakumuyupa!"

Yesu na Belizebuli
(Matei 12:22-30; Maluko 3:20-27)

¹⁴ Ligono limonga Yesu avi mukuuvinga mzuka wewamkitili mundu mmonga kuvya ngajova. Ndi, mzuka ukamuwuka, mundu yula akahotola kulongela, hati msambi wa vandu ukakangasa. ¹⁵ Nambu vandu vangi vakajova, "Ivinga mizuka kwa uhotola wa Belizebuli, mkulu wa mizuka."

¹⁶ Vangi vakamlinga Yesu, vakamgana, akita gachinamtititi kulangisa kuvya uhotola waki uhumili kwa Chapanga. ¹⁷ Nambu Yesu amanyili maholo gavi, akavajovela, Unkosi wowoha wula, weulekangini chikundi chikundi nakuhotola kusindimala, mewawa na vandu va nyumba yimonga vevalekangini yati viyaga. ¹⁸ Ngati Setani ana chikundi chechikomana chene kwa chene, unkosi waki yati uyima wuli? Nijova

genaga ndava nyenye mukunijova nene nivinga mizuka kwa uhotola wa Belizebuli. ¹⁹ Vawuliwa vinu vivinga mizuka ngati mewa chenikita nene. Ndava kyani nyenye mwijova nene nivinga mizuka kwa uhotola wa Belizebuli? Hinu venavo ndi yati vakuvahamula nyenye. ²⁰ Nambu ngati nivinga mizuka kwa uhotola wa Chapanga, ndi mumanya kuvya Unkosi waki umali kuhika kwinu.

²¹ Mundu mweavi na makakala, pailindalila nyumba yaki na vindu vyaka ngondo, vindu vyaki vyoha vivya bwina. ²² Nambu akabwelaiy mundu yungi mweavi na makakala neju na kumzangila na kumnyaga vindu vyaki vyaka ngondo, mundu mwenuyo ihotola kuvitola vindu vyaki vyoha na kuvigavanisa.

²³ “Mundu yoyoha yula mwangalongosana na nene, mwenuyo isigana, na yoyoha yula mweibela kunonga pamonga na nene, mwenuyo ipechengana.”

*Kuwuya kwa mzuka
(Matei 12:43-45)*

²⁴ “Mzuka ngati uvingiwi kwa mundu, ulyungalyunga kulugangatu mukulonda pandu pa kupumulila. Ngati apapati lepi ukujijovela, ‘Yati niwuya kunyumba yangu kwenikahumili.’

²⁵ Peiwuya ikolela nyumba yila yitendelikiwi na vindu vivikiwi bwina. ²⁶ Ndi, ihamba kuhitola mizuka hingi saba, yeiyivi hihakau kuliku mwene, ndi penapo yoha yikumuyingila mundu yula. Mundu mwenuyo hinu wumi waki vivya uhakau neju, kuliku chaakovili lukumbi lwa kutumbula.”

Luheku lwa uchakaka

²⁷ Paajovayi genago, mdala mmonga mweavi pagati ya msambi wa vandu akajova kwa lwami luvaha, “Limotisiwayi lileme lelikugegili na livele lelakunyong'isi!”

²⁸ Yesu akajova, “Vamotisiwa veviyuwana lilovi la Chapanga na kulikamula!”

*Kugana ulangisu
(Matei 12:38-42)*

²⁹ Msambi wa vandu pawayonjokisi, Yesu akavajovela, “Chiveleku ichi ndi chihakau, chigana ulangisu kuhuma kunani kwa Chapanga, nambu yati nakupewa ulangisu wowoha manya ngawula wa Yona. ³⁰ Mewawa Yona chalolikini kuvya ulangisu kwa vandu va ku Ninawi, ndi na Mwana wa Mundu yati ivya chinamtiti kwa chiveleku ichi. ³¹ Nkosi wa chidala wa kusini yati ihumila ligono la muhalu ukulu, lukumbi lwa muhalu wa chiveleku ichi na mwene yati ijoba chiveleku ichi chibudili. Muni mwene agendili kuhuma mulima wa kutali kubwela kuyuwanila malovi ga luhala ga Nkosi Solomoni, nambu penapa avi mkulu kuliku Nkosi Solomoni. ³² Vandu va ku Ninawi yati vihumila ligono la muhalu ukulu pamonga na vandu va chiveleku ichi yati vijova chibudili. Muni vandu va Ninawi vamuwyayilili Chapanga ndava ujumbi wa Chapanga weakokwisi Yona. Nambu penapa avi mkulu kuliku Yona!”

*Lumuli lwa higa
(Matei 5:15; 6:22-23)*

³³ "Kawaka mundu mweipambika hahi na kuyifiya amala kuyigubika na chiviga, nambu hahi ngati yipambikwi vivika kunani kuchibokoselu, muni yilangasayi bwina mugati mwoha na vandu voha veviyingila valola bwina. ³⁴ Lihu laku ndi hahi ya higa yaku. Ngati lihu laku livi bwina, higa yaku yivi mulumuli. Nambu lihu laku likoywiki, higa yaku yivi mchitita. ³⁵ Mujilolayi neju, lumuli lweluvu mugati yaku lukoto kuvya chitita. ³⁶ Ndi, ngati higa yaku yoha una lumuli, changali pandu pang'i kuvya chitita, higa yaku yati ying'asima ngati hahi cheyilangasa kwa lumuli lwaki."

Yesu akuvajova Vafalisayu na vawula va malagizu

(*Matei 23:1-36; Maluko 12:38-40*)

³⁷ Yesu peamali kujova genago, Mfalisayu mmonga amgongolili Yesu kulya chakulya kun-yumba yaki ndi Yesu akahamba kwenuko, na akatama kulya. ³⁸ Mfalisayu yula akakangasa, muni amuweni Yesu asambilii lepi kwakona chakulya. ³⁹ Bambu akamjovela, "Nyenye Vafalisayu msanja chikombi na nkeve kuvala, nambu mugati mumemili kugana vindu vyamahele na uhakau. ⁴⁰ Vayimu nyenye! Wu, Chapanga awumbili lepi vya kuvala, na kangi awumbili lepi vya mugati? ⁴¹ Nambu muvapela vangangu vyevivili mugati, munkele na muchikombi na kila chindu chivyaa chabwina kwa nyenye."

⁴² "Yati muchikolela nyenye Vafalisayu, muni mkumpela Chapanga lilundu limonga pagati

ya kumi za ndimbilu na libonongo na maha
hamba gangi ga likolo. Nambu mwileka ku
vakinila vandu gegiganikiwa, na kumgana Cha
panga. Yikuvagana kugakamula genago changali
kukosiwa na gangi gala.”

⁴³ “Yati muchikolela nyenye Vafalisayu, ndava
mwigana kutama muvigoda vya kulongolo mun
yumba za kukonganekela Vayawudi na kujam
buswa na vandu cha kugundamiliwa pavikon
ganika vandu. ⁴⁴ Yati muchikolela, ndava muni
muvi ngati matinda gegafiyiki na vandu vigenda
panani yaki changamanya.”

⁴⁵ Mundu mmonga mweimanya malagizu
akamyangula, “Muwula, malovi gaku ukutiliga
na tete.”

⁴⁶ Yesu akamyangula, “Na nyenye
mwemwimanya malagizu yati muchikolela!
Muni mukuvagegesa vandu ndwika yejyitopa
yangagegeka, na kuni mwavene nakutalambula
hata lung'onji kuvatangatila. ⁴⁷ Mwalachikolela
nyenye! Muni mwijenga matinda ga vamlota
va Chapanga, vavakomiwi na vagogo vinu.

⁴⁸ Mewawa mwavene mwilangisa chakaka
na kuyidakila na matendu ga vagogo vinu,
muni vene vavakomili vamlota va Chapanga
na nyenye mwijenga matinda gavi. ⁴⁹ Ndava
ya genago, luhala Iwa Chapanga lwajovili naha,
‘Yati nivaletelu vamlota na vamitumi, nambu
vangi vikomiwa na vangi yati ving'ahiswa.’

⁵⁰ Ndi vandu va lukumbi ulu yati viyingila
mumuhalu, ndava ya lifwa la vamlota va
Chapanga voha vevakomiwi kutumbula
kuwumbikiwa kwa mulima, ⁵¹ kutumbula

peakomiwi Abeli mbaka kukomiwa kwa Zakalia mwevamkomili pagati ya lusanja lwa luteta na pandu pamsopi. Ena chakaka, chiveleku ichi chiyingila mumuhalu ndava ya matendu genago.”

⁵² “Mwalachikolela nyenye mwemumanya Malagizu! Muni mufiyili fungulu wa mlyangu wa kumanya, nyenye mwavene nakuyingila, na muvabelalili vevakaliyigila vakotoka kuyingila!”

⁵³ Yesu pawukili penapo, Vafalisayu na vawula va malagizu kutumbula penapo vakamyomela neju na kumlinga kwa kumkota mambu gamahele, ⁵⁴ Muni vagana kumkamula kwa malovi geijova.

12

Yesu akuvalapisa vahomela (Matei 10:26-27)

¹ Msambi uvaha wa vandu wanga valangika, pavakonganiki na kutumbula kulivatilana. Yesu avajovili hoti vawuliwa vaki. “Mujiyangalila na ngemeku ya Vafalisayu ndi uhomela wavi. ² Chindu chochoha chila chechigubikiwi yati chigubukuliwa na chochoha chechifiyiki yati chimanyikana. ³ Gala gamwajovili kuchitita, yati giyuwanika pepilangala, na chochoha chamwapwepi mumfiyu mugati kuni milyangu yidindanu, yati chikokoselewa pamulima woha.”

Wakuyogopewa (Matei 10:28-31)

⁴ “Nikuvajovela, nyenye mwavankozi vangu, mkotoka kuvayogopa vala vevikoma higa,

nambu nakuhotola kukita chindu chingi kangi. ⁵ Yati nivalangisa wa kuyogopewa, mumuyogopa Chapanga, akamala kukukoma, ihotola kumutaga mundu kumotu wa magono goha wangajimika. Nikuvajovela, mumuyogopa mwenuyo!”

⁶ “Yimanyikini kuvya mayeluyelu mhanu ziguliswa kwa mashonga gadebe neju, nambu kawaka hata njasi yimonga yezikosiwa na Chapanga. ⁷ Hati umahele wa mayunju ga mitu yinu zimanyikini kwa Chapanga. Mukotoka kuyogopa, nyenye mwitopela neju kuliku mayeluyelu gamahele!”

*Kumuyidakila amala kumubela Kilisitu
(Matei 10:32-33; 12:32; 10:19-20)*

⁸ “Chakaka nikuvajovela, mundu yoyoha yula mwaakuniyidakila pavandu kuvya mwene ndi wangu, Mwana wa Mundu yati amuyidakila palongolo ya vamitumu va Chapanga kuvya mwenuyo mundu waki. ⁹ Nambu mundu yoyoha yula mwaakunibela pavandu, na Mwana wa Mundu mewawa yati akumbela palongolo ya vamitumu va Chapanga.”

¹⁰ “Yoyoha yula mweijova lilovi la kumubelelela Mwana wa Mundu, mwenuyo yati ilekekeswa, nambu mweamliga Mpungu Msopi, yati ivya nakulekekeswa.”

¹¹ “Pevakuvapeleka nyenye kwa makakala, munyumba za kukonganekela Vayawudi, amala vahamula mihalu, amala kwa vachilongosi lenili muhamuliwa mkotoka kuvya na wogohi yati myangula kyani amala yati mujova wuli. ¹² Muni

lukumbi lulolo, Mpungu Msopi yati akuvawula gakujova.”

Luhumu lwa mundu mweavi na vindu vyamahele ahimwiki

¹³ Mundu mmonga mu msambi wa vandu akamjovela Yesu, “Muwula, mjovela mlongo wangu tigavana vindu vyetihalili kwa dadi witu.”

¹⁴ Yesu akamyangula, “Nkozi wangu, yani mweaniviki nene kuhamula mihalu pagati yinu amala kuvya mtepulanisa?” ¹⁵ Ndi, akavajovela voha, “Mujiyangalilayi na kuvya na mtima wa kugana vindu vyamahele, muni wumi wa mundu uvi lepi muvindu vyamahele vyeavi navyu.”

¹⁶ Kangi akavajovela luhumu ulu. Kwavi na mundu mmonga mweavi na vindu vyamahele, mgunda waki wapambiki mabenu gamahele. ¹⁷ Akaholalela mumtima waki na kujova. Hinu nikita wuli muni kawaka pandu pakuvika mabenu gangu? ¹⁸ Ndi, yati nikita aga, yati nidenya chibana changu na kupamanda kangi vivaha na mwenumo yati nivika mabenu gangu goha pamonga na vindu vyangu. ¹⁹ Kangi nikujijovela namwene, hinu uvnavyu vindu vyabwina vyeukuvigana mumiyaka yamahele ndi upumulilayi na ulyayi na unywayi na uheka! ²⁰ Nambu Chapanga akamjovela, Uhimwiki veve, kilu ya lelu wumi waku yati utoliwa. Na vindu vyeujivikili yati vivya vy a yani?

²¹ Yesu akamalisila kujova, “Chenichi ndi cheyivya mundu mweajivikili vindu vyamahele

ndava yaki mwene, nambu palongola ya Chapanga ivya mngangu.”

*Mlonda hoti Unkosi wa Chapanga
(Matei 6:25-34)*

²² Kangi Yesu akavajovela vawuliwa vaki, “Ndava ya genago, nikuvajovela, mkotoka kung'ahikila ndava ya chakulya chemugana muni mulamayi, amala nyula zemukuzigana ndava ya higa yinu. ²³ Ndava muni wumi witopela kuliku chakulya, na higa yitopela kuliku nyula. ²⁴ Lola makungulu, gimija lepi, wala kubena na gangali chibana. Pamonga na genago, Chapanga agalisa chakulya. Hinu nyenye mwitopela kuliku videge! ²⁵ Yani mweavi pagati yinu kwa kujing'aha ihotola kuijyonjokesala hati ligono limonga la wumi waki? ²⁶ Hinu ngati, nakuhotola kuhenga chindu chidebe ngati ichi, ya kyani kujing'aha na mambu gangi? ²⁷ Mugalola maluva ga mdahi chegikula, nakuhenga lihengu wala giluka lepi nyula. Nambu nikuvajovela nkosi Solomoni pamonga na kuvya na vindu vyamahele, nambu avi lepi na nyula za kunyamba ngati liliuva limonga. ²⁸ Hinu ngati Chapanga akuganyambisa manyahi ga kumgunda, lelu livili na chilau yaki giyochwa pamotu, wu, nakuhotola kuvawalika nyenye? Vandu mwemusadika padabe.”

²⁹ “Na nyenye mkotoka kuhololela neju ndava ya kung'ahikila kuvya mwilya kyani amala mwinywa kyani. ³⁰ Muni vandu vangasadika va milima yingi ya pamulima uwu, vavi mukung'ahika ndava ya genago. Nambu nyenye,

Dadi winu avimanyili vindu vyoha vyemugana.
31 Hinu, mun'gaikila kulonda hoti Unkosi wa Chapanga na genago yati mwipewa kwa kuyon-jokeswa."

*Vindu vyamahele kunani kwa Chapanga
(Matei 6:19-21)*

32 "Mukotoka kuyogopa nyenye msambi udebe, muni Dadi winu aganisiwi kuvapela Unkosi waki. **33** Mugulisa vindu vinu, na mashonga gene muvatangatila vangangu. Mujikitila chihaku cha mashonga changalala na kijivikila vindu vinu vyabwina kunani kwa Chapanga kwangapunguka. Kwenuko vahiji nakuhegelela, wala vingokoko na kuhalibisa. **34** Pechivi chibana chaku ndi maholo na luhala lwa mtima waku yati uvya penapo."

Vavanda vevilindila

35 "Mujitendekela na kuhengeka kuni, na hahi zinu ziyaka, **36** muvya ngati vavanda vavalindila mkulu wavi mweihuma kundowa, vamudindulila mlyangu peihodesa. **37** Vamotiswa vavanda vala bambu wavi peuwuya akuvakolela vakona mihi! Chakaka nikuvajovela, bambu yula yati ikunga mkungi muchiwunu na ku-vajovela vatama pahi pandu pakulyelela na akavahengela. **38** Vamotisiwa vavanda vala, hati ngati bambu wavi peiwuya pagati ya kilu amala hati hambakucha na kuvakolela vakona mihi! **39** Mumanyila lijambu lenili, ngati mkolo nyumba ngamanyili lukumbi lwa muhiji kub-wela, ngaatamili mihi, ngaileki lepi nyumba

yaki yidenyewayi. ⁴⁰ Mewawa na nyenye yikuvgana mujitendelekeha, ndava mwangalumanya lukumbi, Mwana wa Mundu peibwela.”

*Mvanda msadikika na angasadikika
(Matei 24:45-51)*

⁴¹ Petili akamkota, “Bambu, luhumu ulu ukutijovela nga tete amala ukuvajovela vandu voha?”

⁴² Bambu akayangula. Ndi, yani mweavi mtumisi mbwina na analuhala? Kangi bambu waki amuviki kuvayimalila vavanda vangi na kuwapela chakulya pa lukumbi lwaki. ⁴³ Asangaluka mtumisi yula, ngati mkulu waki peiwuyayi yati amkolela ikita chenicho.

⁴⁴ Chakaka nikuvajovela, mkulu mwenuyo yati amuvika mtumisi mwenuyo kuyimalila vindu vyaki vyoha. ⁴⁵ Nambu muhengaji yula, ngati akujijovela mumtima waki, Mkulu wangu acheliwi kuwuya, ndi itumbula kuvatova vatumisi vayaki, vadala na vagosi, na kulya na kunywa na kugala, ⁴⁶ Mkulu waki yati iwuya ligono na lukumbi lwanga manyikana, yati amudumula hipandi hipandi na kumuvika lilundu limonga la vangasadika.

⁴⁷ Mvanda mweamanyi gala geigana bambu waki, nambu ajitendelekili lepi kuhenga genago, bambu waki akumtova neju. ⁴⁸ Nambu mvanda mweihenga chindu changamanya gala geigana bambu waki, mwenuyo yati itoviwa padebe. Muni yula mweapewili vyamahele, mwenuyo idayiwa vyamahele na yula mweagotoliwi vyamahele neju, yati idayiwa vyamahele neju.

*Yesu abwelili kuleta mpechenganu
(Matei 10:34-36)*

⁴⁹ “Nibweli kuleta motu pamulima, ndi kuvya uvya ngaumali kuyaka!” ⁵⁰ Nambu nivinawu ubatizu weukunigana nibatiziwa, na nene nikuung’akila neju mbaka utimilayi! ⁵¹ Wu! Mwiholalela nibweli kuleta uteke pamulima? Hati padebe, lepi, utekee nambu mpechenganu. ⁵² Kutumbula hinu vandu mhanu va nyumba yimonga yati vipechengana upandi vadatu na upandi wungi vavili, na kangi upandi vavili na upandi wungi vadatu. ⁵³ Yati vipechengana dadi na msongolo waki, msongolo na dadi waki, mau na msikana waki, msikana na nyina waki, nayala na mkamwana waki, mkamwana na nayala waki.

*Kulumanya lukumbi
(Matei 16:2-3)*

⁵⁴ Yesu akaujovela msambi wa vandu, “Pemukugawona mahundi gihumalila kwelitipama lilanga, bahapo mwijova, yati yitonya fula, na chakaka fula yitonya. ⁵⁵ Na pemwilola mpungu upuganisa kuhuma kuupandi wa kusini mujova, lelu yati livya lilanga, Chakaka kwivya na lilanga lachona. ⁵⁶ Vahomela nyenye! Mumanyili kulotela mambu ga lusenje, kwa kulola chekuvi lelu kwa kulola mulima na mahundi, ndava kyani mwihotola lepi kumanya mambu ga lusenje lwa hinu?”

*Tepulanayi na likoko waku
(Matei 5:25-26)*

⁵⁷ “Ndava kyani mwavene mwihotola lepi kuha gula mambu gabwina ga kukita? ⁵⁸ Ngati mundu mweakutakili, akukupeleka palibanje la mihalu, mbanga mutepulana mwakona munjila muni akotoka kukupeleka kwa mhamula mihalu, namwene akugotola kwa manjolinjoli na vene vakusopa muchifungu. ⁵⁹ Chakaka yati wihuma lepi muchifungu, mbaka peumalakisa kulipa sendi ya lishonga la mwishu.”

13

Mumuwuyila Chapanga amala mwifwa

¹ Lukumbi lwenulo vandu nunuyo, vabweli kumjovela Yesu, mambu ga vandu va ku Galilaya, vevakomiwa na Pilatu, lukumbi vihinja mifuya yavi ndava ya luteta. ² Yesu akavayangula, “Ndava Vagalilaya vala vevakomiwi kwa njila yila mwihololela kuvya Vagalilaya vala, vambudili Chapanga kuliku Vagalilaya vangi, hati gavakolili mambu genago? ³ Chakaka nikuvajovela, lepi, changamuwuyila Chapanga winu, na nyenye yati mwifwa. ⁴ Amala, kumi na nane vala, vevagwiliwi na mnala kuchijiji cha ku Siloamu, vafwili, ndi mwiholalela kuvya venavo, vahokili kuliku vandu voha vevatama ku Yelusalemu? ⁵ Chakaka nikuvajovela, lepi, nambu na nyenye changamuwuyila Chapanga, na nyenye mewawa yati mwifwa.”

Luhumu Lwa mkongo wa mtini wangapambika

⁶ Kangi Yesu akavajovela luhumu ulu, “Mundu mmonga avi na mkongo wa mtini mumgunda

waki wa mizabubu, mundu mwenuyo akahamba kuyava matunda mumkongo wula, nambu apatili lepi. ⁷ Ndi akamjovela mhenga lihengu wa mgunda, ‘Lola! Mumiyaka yidatu nakalibwela kuyava matunda mumkongo uwu wa mtini, nambu kawaka chindu chenigana. Hinu uhudumula! Ndava kyani ulalisa mgunda wangu?’ ⁸ Nambu mhenga lihengu akamyangula, Bambu, ‘Tiuleka kavili namwaka, na nene yati niukulugila na kusopalela mabuli. ⁹ Ngati upambiki matunda kumwaka chabwina, ngati nakupambika, ndi udumulayi.’ ”

Yesu amulamisa mdala Ligono la Kupumulila

¹⁰ Ligono limonga la Kupumulila, Yesu avi mukuwula munyumba ya kukonganekela Vayawudi. ¹¹ Pavi na mdala mmonga mweavi na mzuka, mwealwalayi lukumbi lwa miyaka kumi na nane, mdala mwenuyo avi na chipindi ndi nakuhotola kuyima. ¹² Yesu peamuweni akamkemela na kumjovela, “Mau, ulekekisiwi utamu waku!” ¹³ Yesu akamuvikila mawoko mdala yula na bahapo higa yaki yikagoloseka, na akatumbula akamlumbalila Chapanga.

¹⁴ Mkulu wa nyumba ya kukonganekela Vayawudi akayoma, ndava Yesu amulamisi mdala yula, Ligono la Kupumulila. Ndi akavajovela vandu vavavi penapo, “Muvi nagu magono sita gakuhenga mahengu. Hinu mubwela magono genago kulamisiwa utamu winu, nambu lepi kulamiswa Ligono la Kupumulila!”

¹⁵ Nambu Bambu akamyangula, “Vahomela nyenye! Yani mweavi pagati yinu mwangawopola ng’ombi yaki amala lipunda laki muchivaya na kuyipeleka kunywiha manji Ligono la Kupumulila. ¹⁶ Mdala yula avi wa chiveleku cha Ibulahimu, nambu Setani amkungili miyaka kumi na nane wu, chabwina lepi kumdindulila vifungu vyaki Ligono la Kupumulila?” ¹⁷ Yesu peamali kujova genago, makoko gaki vakoli soni, nambu vandu vangi voha vakaheka kwa mambu gakukangasa ga-hengili.

*Luhumu wa mbeyu yidebe ya haladali
(Matei 13:31-32; Maluko 4:30-32)*

¹⁸ Yesu akavakota, “Unkosi wa Chapanga uwanangini na kiki? Wu, nikuwanangisa na kyani? ¹⁹ Ngati mbeyu ya mkongo wa haladali yejitolowi na mundu mmonga na kuhilalila mumgunda waki. Yikamela na kuvya mkongo, na videge vikajenga hisakanilu mumambanda gaki.”

*Luhumu wa ngemeku
(Matei 13:33)*

²⁰ Yesu akakota kavili, “Unkosi wa Chapanga nikuwanangisa na kyani? ²¹ Ngati ngemeku laatoli mdala mmonga na kuhangisana na uhembe madebe gavili na woha watutumwiki.”

*Mlyangu udebe
(Matei 7:13-14, 21-23)*

22 Yesu paayendelela na lugendu lwaki kuhamba ku Yelusalemu apitayi mumiji na muhijiji, kuni avawulayi vandu.

23 Mundu mmonga akamkota Yesu, “Bambu, wu, vandu vevisanguliwa ngavamahele?”

24 Yesu akavajovela, “Mukangamala neju kuyingila mumlyangu udebedebe, muni nikuvajovela vandu vamahele yati vilinga kuyingila nambu nakuhotola. **25** Lukumbi lubwela lwa mkolo nyumba kuyima na kudinda mlyangu. Ndi penapo yati tuyima kuvala na kutumbula kuhodesa mlyangu kwa kujova,

‘Bambu utidindulilayi mlyangu!’ Nambu mwene yati akuvayangula, ‘Nakuvamanya nyenye wala nakumanya kwemwihuma!’ **26** Na nyenye yati mwitumbula kumjovela, ‘Tete ndi vala vetalili na kunywelela na veve, mewa veve watiwulili hotohoto muhijiji yitu!’ **27** Nambu mwene yati ijoba, ‘Nakuvamanya nyenye wala kwemwihuma. Muwuka palongolo yangu, mwavoha nyenye vahenga gahakau!’ **28** Ndi yati mwivembeneka na kuyaga minu, lukumbi pemkuvalola Ibulahimu na Izaki na Yakobo na vamlota voha va Chapanga vavi Muunkosi wa Chapanga, nambu nyenye muvi kuvala! **29** Vandu yati vibwela kuhuma pandi zoha za mulima, na kulya pamonga Muunkosi wa Chapanga. **30** Ndi vala vevavi va mwishu yati vivya va kutumbula na vala vevavi va kutumbula yati vivya va mwishu.”

*Yesu akuyivembela Yelusalemu
(Matei 23:37-39)*

³¹ Lukumbi lwenulo Vafalisayu vangi vamhambili Yesu na kumjovela, "Uwuka penapa uhamba pandu pang'i muni Nkosi Helodi igana kukukoma."

³² Yesu akavayangula, "Muhamba mukamjovela lihogo, 'Lelu na chilau nivinga mizuka na kuvalamisa vatamu na pamalau yati nimalakisa lihengu langu.' ³³ Nambu yikunigana niyendelela na lugendu lwangu, lelu na chilau na pamalau, muni yihotoleka lepi mlotu wa Chapanga, kukomiwa kuvala ya Yelusalemu."

³⁴ "Wa Yelusalemu! Veve Yelusalemu! Mweukuvakoma vamlota va Chapanga, vevatumwili kwaku. Kwa kuvatova na maganga. Pamahele niganili kuvahegelesa vana vaku pamonga ngati nguku, cheiyiyuvatila tuvana twaki mumagwaba, nambu mwaganili lepi. ³⁵ Lola! Nyenye yati mulekewa muji winu. Na nene nikuvajovela yati nakunilola kavili mbaka lukumbi pa mwijova, Amotisiwa mweibwela kwa uhotola wa Bambu."

14

Yesu amlamisa mundu mweavi na utamu wa kuhimba higa

¹ Ligono Limonga la Kupumulila, Yesu aham-bili kulya chakulya, kunyumba ya chilongosi mmonga wa Vafalisayu, na vandu vakavya kum-lingulila. ² Palongolo ya Yesu avi mundu mweavi na utamu wa kuhimba higa ³ Yesu akavakota vawula va malagizu ga Chapanga geampeli Musa

na Vafalisayu, "Wu, mhilu wijova wuli, chabwina amala chabwina lepi, kumlamisa mundu Ligono la Kupumulila?"

⁴ Nambu vene vakaguna. Yesu akamtola mundu yula na kumlamisa, akamleka ahambayi.

⁵ Kangi akavajovela, "Yani pagati yinu mweavi na mwana waki amala ng'ombi yaki yejidumbukili muchiliva nakuyihumisa bahapo, ndava mu Ligono la Kupumulila?"

⁶ Nambu vene nakuhotola kumyangula.

Kuwusa na kunyenyekela

⁷ Yesu akavalola vavagongoliwi chavajihagulila vigoda vya palongolo, ndi akavajovela,

⁸ "Ngati mundu akugongolili, kundowa ukotoka kutama pavigoda vya palongolo, Pangi agongoliwi yungi mkulu kuliku veve.

⁹ Mweavagongolili mwavoha nyenye vavili, yati ibwela na kukujovela, 'Uwuka atama uyu.' Penapo yati wikola soni na kuhamba kutama pandu pa mwishu. ¹⁰ Ngati mundu akugongolili kundowa, veve uhamba ukatama muvigoda vya mumbele, muni mweakugongolili yula, paibwela yati akukujovela, 'Wankozi wangu yima ubwela utama pa vigoda vya palongolo.' Penapo yati utopela pavandu voha, vevatamili pamonga na veve.

¹¹ Muni mundu yoyoha mweakujikwiha yati iheleswa, na yeyoha mweakujihelesa yati ikwihiwa."

¹² Kangi akamjovela mwaigongolela yula, "Ngati uvatendelekili vandu chakulya cha muhi amala kimihi, kotoka kuvagongolela vankozi vaku amala valongo vaku amala veutamanila

nawu papipi vevavi na vindu vyamahele, muni na vene vihotola kukugongolela ndava na kukuwuyisila chewavahengili. ¹³ Nambu peundelekela chakulya cha mselebuko, vagongolela vangangu na vevagogodili higa vangagenda na vangalola, ¹⁴ na veve yati umotisiwa muni uvagongolili vangahotola kukuwuyisila. Nambu Chapanga yati akuwuyisila gabwina mu ligono la kuyukiswa vandu vabwina.”

*Luhumu wa mselebuko uvaha
(Matei 22:1-10)*

¹⁵ Mmonga wa vala vavatamili na Yesu pameza, akajova amotisiwa mundu yula mweib-wela kuyla chakulya cha mselebuko Muunkosi wa Chapanga!

¹⁶ Yesu akamjovela, “Mundu mmonga atendekili mselebuko uvaha, na kuvagongolela vandu vamahele. ¹⁷ Palwahiki lukumbi lwa kulya, amtumili mvanda waki akavakemela vevagongoliwi, ‘Mbwela, kila chindu chiten-delekiwi!’ ¹⁸ Nambu voha, mmonga na kugelekela yungi vakutumbula kujova chondi pepayi. Mundu wa kutumbula akamjovela, mvanda yula, ‘Niguli mgunda yikunigana nihamba nikaulola pepayi yati nibwela lepi.’ ¹⁹ Na yungi akajova, ‘Niguli ng’ombi kumi za kulimila nihamba kuzilinga kulima chondi unilekekessa.’ ²⁰ Na yungi akajova, ‘Nigegili mdala ndava ya genago, nakuhotola kubwela.’ ”

²¹ “Mtumisi yula akawuya na kumjovela bambu waki mambu goha. Mkolo nyumba yula akayoma na kumlagiza mvanda waki, ‘Kita

kanyata uhamba munjila yivaha na tunjila twa muji ukavaleta vangangu na vangagenda na vangalola na vevagogodili higa.' ²² Mtumisi yula Paawuyili kuhuma kweatumiwiili akamjovela, 'Bambu, goha geukalagizi gahengiki, nambu pakona pandu pakutama vandu.' ²³ Bambu yula akamjovela mvanda. Uhamba munjila yivaha na tunjila twa muji, ukavakamula vandu kuyingila munyumba yangu yimema. ²⁴ Nikuvajovela nyenye, voha vevatumbwili kungongolewa, kawaka hati mmonga, mweimywanga chakulya cha mselebuko wangu!"

*Chechiganikwa kuvya mulanda
(Matei 10:37-38)*

²⁵ Msambi wa vandu walongosini na Yesu, mwene akang'anamuka na kuvalanga mweibwela kwa nene yikumgana aniganayi neju nene, kuliku kumgana dadi waki na nyina waki na mdala waki na vana vaki na valongo vaki na valumbu vaki, pamonga na wumi waki, changakita ago, nakuhotola kuvya muwuliwa wangu. ²⁶ Mundu yoyoha yula mwangagega msalaba waki na kunilanda mwenuyo nakuhotola kuvya muwuliwa wangu.

²⁸ Wu, yani pagati yinu mweigana kujenga mnala nakutama hoti pahi, kuvalanga mashonga kumanya ngati avi nagu gegitosha kumalakisa kujenga? ²⁹ Ngati lepi, akatumbula kujenga mkingisa, nakuhotola kumalakisa vandu voha vevilola yati vakumuheka. ³⁰ Yati vijova, Mundu uyu atumbwili kujenga. Nambu nakuhotola kumalakisila!

³¹ “Wu, Nkosi yani mweigana kuhamba kutovana ngondo na Nkosi yungi, nakutama hoti pahi na kuhololela, wu, ihotola kwa manjolinjoli waki elufu kumi, kutovana ngondo na nkosi yula mweibwela kutovana nayu ngondo mweavi na manjolinjoli elufu ishilini? ³² Ngati amanyili kuvya nakuhotola, yati avatuma vajumbi kuyupa vakotoka kutova, lukumbi nkosi yungi akona kutali. ³³ Mewawa,” Kawaka mundu mweihtola kuvya muwuliwa wangu, changaleka vindu vyoha vye avi navyu.

Mwinyu wangali lihengu
(*Matei 5:13; Maluko 9:50*)

³⁴ “Mwinyu chindu cha bwina, nambu mwinyu ngati uyangisi lunyong'onyo lwaki, yati usopewa kyani mbaka kuvya kavili mwinyu? ³⁵ Yabwina lepi kusopewa muludaka amala mabuli. Vandu vakuyitaga kuvala. Mundu mweavi na makutu na ayuwana!”

15

Luhumu lwa limbelele leliyagili
(*Matei 18:12-14*)

¹ Ligono limonga vatola kodi na vevambudila Chapanga vamahelle vahambili kumuyuwanila Yesu. ² Vafalisayu na vawula va malagizu ga Chapanga geampeli Musa vakatumbula kung'ung'uta, “Mumlola mundu mwenuyu, akuvakemela vandu vevambudila Chapanga na kavili ilya nawu!” ³ Yesu akavajovela luhumu ulu, ⁴ “Ngati mmonga winu avi na mambelele, miya yimonga na akamanya kuvya mmonga

pagati yavi ayagili, yati ikita kyani? Yati akugaleka mambelele tisini na tisa gala kulugangatu na kuhamba kulonda yila yeiyagili mbaka ampatayi. ⁵ Ngati amuwona yati akuyigega mumavega kwa luheku. ⁶ Peihika panyumba, Yati akuvakemela vamukozi vaki na veitama nawu papipi na kuvajovela, 'Tivyai na luheku pamonga na nene ndava niliweni limbelele langu lelayagili.' ⁷ Mewawa nikuvajovela, yati kwivya na luheku kunani kwa Chapanga, mundu mmonga mweakumbudila Chapanga, paileka kubuda, kuliku vandu tisini na tisa vabwina na viganikwa lepi kumuwyula Chapanga."

Luhumu lwa lishonga leliyagi

⁸ "Amala mdala yoki mweavi na mashonga kumi, limonga likamyaga, yati ikita wuli? Nakupambika hahi, na kutyanyila nyumba na kuilonda neju mbaka aylola? ⁹ Akamala kuipata, akuvakemela vankozi vaki na veitama nawu papipi na kuvajovela, 'Mvyia na luheku pamonga na nene muni nilipatili lishonga langu lelayagli!' ¹⁰ Mewawa nikuvajovela, ndi chavivya na luheku vamitumu va kunani kwa Chapanga, ndava ya mundu mmonga mweambudili Chapanga, paileka kubudila Chapanga."

Mwana mweayagili

¹¹ Yesu akayendelela kujova. Kwavili na mundu mmonga mweavi na vana vasongolo vavili. ¹² Mdebe yula akamjovela dadi waki, Dadi, nipelayi uhali wa vindu vyeviganikiwa kupewa, Dadi waki akavagavanisila vindu vyaki. ¹³ Gapitili lepi Magono gamahelle, mwana mdebe

yula akagulisa vindu vyaki vyoha, na kuwuka na mashonga geapewili, akahamba kumulima wa kutali, kwenuko akazipomondana kwa mambu ga ukemi mashonga gala. ¹⁴ Peamalili kila chindu cheavili nachu, ndi yikahumila njala yivaha pamulima wenuwo na mwene akatumbula kung'ahika. ¹⁵ Akahamba kwa mkolonjinji mmonga, wa mulima wenuwo na kuyupa lihengu, mwene akampela lihengu la kudima maguluvi kumgunda waki. ¹⁶ Anogili kulya chakulya cha maguluvi gala, nambu kawaka mundu mweampeli chindu cha kulya. ¹⁷ Mumbele luhala lwamuyili akajova mumtima waki. Kuvi na vana lihengu, valinga kwa Dadi wangu, vevilya na kusigalisa chakulya na nene nifwa penapa na njala! ¹⁸ Yati niwuya kwa dadi wangu na kumjovela, Dadi, nimbusili Chapanga na nikubudili veve mewa. ¹⁹ Niganikiwa lepi kavili kukemelewa, mwana waku, unikita ngati mmonga wa vana lihengu vaku. ²⁰ Ndi akatumbula lugendu kuwuya kwa dadi waki.

"Mwene peavili cha kutali, dadi waki amuweni, kwa mtima wa lipyana amjumbalili na kumjambusa cha uganu. ²¹ Mwana yula akamjovela, 'Dadi, nimbusili Chapanga, na nikubudili veve mewa. Nene niganikiwa lepi kavili kukemelewa mwana waku.' ²² Nambu dadi waki akavajovela vanalihengu vaki, 'Kanyata!' Muleta nyula yabwina mujuwalika. Mujuwalika na pete pamonga na champali! ²³ Mukatola mpapakasi wa mweakulupi mukahinja, tilyayi na kuselebuka! ²⁴ Ndava muni mwana vangu uyu kwa nene avi ngati

afwili, nambu hinu akona mumi, ayagili hinu awonikini. Vakatumbula kuselebuka.”

²⁵ “Lukumbi lwenulo muhaja waki avi akona kumgunda. Ndi peawuyayi kuhegelela panyumba, akayuwana vilulu na vandu vikina ng'oma. ²⁶ Akamkemela mmonga wa mtumisi kumkota, ‘Chivii kyani kwenuko?’ ²⁷ Mtumisi yula akayangula, ‘Mlongo waku awuyili kunyumba, na dadi waku amuhinjili mpapakasi mweakulupili, muni ampatili akona mumi.’ ”

²⁸ “Nambu mvaha yula akavya na ligoga na kubela kuyingila mugati. Ndi dadi waki akahuma kuvala na kumuyupa neju ayingila mugati. ²⁹ Nambu mwene akamyangula dadi waki, ‘Lola, Nikuhengili mahengu Miyaka yoha iyi ngati mvanda changabela malagizu gaku hati padebe. Unipeli kyani? Unipeli lepi hati kamene kadebe na nene nganiselebwiki na vankozi vangu. ³⁰ Nambu mwana waku uyu mwe-pomondini mashonga gaku pamonga na vakemi, peabweli umuhinji mpapakasi mweakulupili!’ ³¹ Dadi waki akamyangula, ‘Mwana vangu, veve uvi pamonga na nene magono goha na vindu vyoha vyenivi navyu vyaku. ³² Nambu yatiganili kukita mselebuko na luheku ndava mlongo waku mweavi ngati afwili, hinu akona mumi, mweayagili nambu hinu awonikini.’ ”

16

Muyimalila lihengu mwaachenjili

¹ Yesu akavajovela vawuliwa vaki, “Mundu mmonga mweavi na vindu vyamahele, avi na

mundu wa kuyimilila lihengu laki. Mkolo vindu ayuwini kuvya myimilila lihengu yula ipomondana vindu. ² Mkolo vindu, akamkemela myimila lihengu yula na kumkota, ‘kyani cheniyuwana? Nigana univalangila vindu vyoha, muni nakuhotola kuyimalila lihengu langu kavili.’ ³ Myimalila lihengu yula akahololela mumtima waki, ‘Bambu wangu igana kunivinga lihengu, yati nikita kyani? Makakala ga kulima nakuhotola na kuhamba kuyupayupa ngati namngangu niwona soni. ⁴ Hinu nimanyili chakukita, muni penivingiwayi lihengu, muni vandu vanikemelayi kunyumba zavi.’ ”

⁵ “Akavakemela voha vevidayiwa vindu na bambu waki, mmonga mmonga akatumbula kumkota yula wa kutumbula. ‘Udayiwa vindu vilinga na bambu wangu?’ ⁶ Mwene akamyangula. ‘Makalangi kumi na mcheche ga mahuta ya mizeituni,’ Ndi myimalila lihengu yula aka-jova, ‘Tola balua laku lewidayiwa, tama kanya-ta, yandika saba.’ ⁷ Kangi akamkota yungi, ‘Veve wakalidayiwa vindu vilinga?’ Akayangula, ‘Magunila ga nganu miya yimonga.’ Muyimilila lihengu yula akamjovela. ‘Tola balua laku la gewidayiwa Yandika semanini.’ ”

⁸ “Bambu yula akamulumba myimila lihengu mwachenjili yula, muni ahengili kwa luhala. Ndava vandu va mulima uwu vana luhala neju pevhenga vindu na vandu ngati avo, kuliku vandu vevavi munkosi wa Chapanga.”

⁹ Yesu akayendelela kujova, “Nikuvajovela nyenye, mjipatila vankozi kuhuma mumashonga

na vindu nya pamulima uwu, muni pevimalika, vavakemela mumatamilu gavi ga magono goha. ¹⁰ Mundu yoyoha mwaisadikiwa muvindu videbe, mewa yati isadikiwa muvindu vyamahele. Na yoyoha angasadikiwa muvindu videbe isadikiwa lepi muvindu vyamahele. ¹¹ Ngati nyenye mwisadikiwa lepi mu-mashonga na vindu nya pamulima, ndi yani akuvagotolela na vindu nya uchakaka? ¹² Ngati nakuhotola kusadikiwa mumashonga na muvindu nya mundu yungi, yani mweihotola ku-vagotolela vindu vinu mwavene?”

¹³ “Kawaka mvanda mweihotola kuvhengela vabambu vavili, muni yati amgana mmonga na kumhakalila yungi, amala yati ilongosana na mmonga na kumuvevesa yungi. Mwihotola lepi kumuhengela Chapanga na mashonga.”

Malovi gangi ga Yesu

(Matei 11:12-13; 5:31-32; Maluko 10:11-12)

¹⁴ Vafalisayu pevayuwini genago, vakamvevesa Yesu, ndava vene vavi vandu vakugana mashonga, ¹⁵ Yesu akavajovela, “Nyenye mujilola mwavabwina palongolo ya vandu, nambu Chapanga ayimanyili mitima yinu. Ndava chindu chechilolekana chabwina neju palongo ya vandu, kwa Chapanga chilolekana chihakau.”

¹⁶ “Malagizu ga Chapanga geampelii Musa na mayandiku ga valota va Chapanga gakokwiswi mbaka lukumbi lwa Yohani wa Kubatiza. Kuttumbula penapo, Lilovi la Bwina la Unkosi wa Chapanga ukokoswa, na kila mundu iyingila kwa makakala. ¹⁷ Nambu yiyeuya neju kunani kwa

Chapanga na mulima kuyaga kuliku kayandiku kadebe kuhunguliwa mu Malagizu ga Musa."

18 "Mundu yoyoha mweakumuleka mdala waki na kugega yungi, mwenuyo ikita ugoni na mundu yoyoha mwaakumgega, mdala mwaalekiwi yula." Namwene mewa ikita ugoni.

Mkolo vindu vyamahele na Lazalu

19 "Kwavili na mundu mmonga mweavi na vindu vyamahele, mwaawala nyula zezaguliwa kwa mashonga gamahele na nyula zezing'asima na kulya vindu vyabwina magono goha."

20 Na pamlyangu uvaha wa mundu mwenuyo, vavi kumvika mundu mmonga mngangu, lina laki Lazalu, mweavi na vilonda vyamahele. **21** Mngangu mwenuyo, anogela kupewa vyakulya vevyagwayi pahi kuhuma pameza ya mkolo vindu vyamahele yula. Hati mabwa gabwela na kumihyanga vilonda vyaki.

22 Lwakabwela lukumbi Lazalu yula afwili na vamitumu va kunani vakamtola na kumuyika papipi ya Ibulahimu. Na mkolo vindu vyamahele mewa afwili vakamzika. **23** Mkolo vindu vya mahele yula, paavi mukung'ahika neju kuligodi litali langali mwishu, akamlola Ibulahimu cha kutali na Lazalu papipi yaki. **24** Ndi akamkemela. Dadi, Ibulahimu! Nihengela lipyana, umtuma Lazalu ajwisa lung'onji lwaki manuji na kuni polesa lulimi lwangu, muni ning'ahika neju mumotu uwu!

25 "Nambu Ibulahimu akamyangula, mwana vangu. Holalela, wapokili vindu vyabwina pawavi muwumi waku, na Lazalu opokili vindu

vihakau. Hinu Lazalu ipumuliswa, na veve uvi mumang'ahiso. ²⁶ Pamonga na genago, pagati ya nyenye na tete, kuvili na ligodi livaha, muni vevigana kubwela kwa nyenye nakuhotola, na vevigana kuwuka kwa nyenye kubwela kwa tete nakuhotola, ²⁷ Mkolo vindu vyamahele yula akajova, 'Hinu Dadi Ibulahimu nikuyupa umtuma Lazalu ahamba kunyumba ya valongo vangu, ²⁸ muni nivii nawu valongo mhanu, ahamba akavajovela vajiyangalila vakotoka navene vakotoka kubwela kumang'ahiso kuni.' "

²⁹ "Ibulahimu akamjovela, kwenuko 'Valongo vaku vavi na mayandiku ga Musa na vamlota va Chapanga, valeka, vavayuwani venavo.' ³⁰ Mkolo vindu vyamahele yula akajova kavili, 'Lepi dadi Ibulahimu! Nambu ngati avahambalili mundu mweayukili kuhuma kwa vafwili, yati vileka kubuda kwavi.' ³¹ Ibulahimu akajova, 'Ngati nakuvayuwani mayandiku ga Musa na vamlota va Chapanga, nakumuwanila mundu yoyoha hati ngati ayukili kuhuma kwe vevafwili.' "

17

Kumbudila Chapanga na kulekekesewa (Matei 18:6-7, 21-22; Maluko 9:42)

¹ Yesu akavajovela vawuliwa vaki, "Nakuhotola mambu ga kuvakita vandu vambudila Chapanga gakotoka kuhumila, nambu alachikolela mundu yula mweikita genago gahumila." ² Ngayivii mbanga mundu mwenuyo, kukungiwa livala livaha la kuyagila

musingu na kujwigiswa munyanja, kuliku kumyokisa mmonga wa vadebe ava.

³ Mujiyangalila! Ngati mlongo waku akuhokili, mywangila, akakukamula chigendelu umulekesayi. ⁴ Hati ngati akuhokili mala saba kwa ligono limonga, na kukuwuyila mala saba. Kukukamula chigendelu, umulekesayi.

Sadika

⁵ Vamitumi vakamjovela Bambu Yesu, "Utiyon-jakesa kusadika."

⁶ Ndi Bambu akayangula, "Kusadika kwinu ngakuvi kudebe ngati lumbeyu ulu lwa haladali, ngamuhotwili kuujovela mkongo wa mkuyu, 'Jitupula na ukajimelesa munyanja.' Na wene ngauvayidakili."

Mahengu ga mvanda

⁷ "Tijova mmonga winu, ana mvanda wa lihengu kumgunda, amala kudima mambelele. Mvanda yula peiwuya kuhuma kulihengu, Wu, ijoviwa na mkulu waki, 'Bwela kanyata utama ulyayi chakulya?' ⁸ Lepi! Nambu yati akumjovela, 'Nitendelekela chakulya na kuni-hengela mbaka penimala kulya na kuywelela, ndi na veve pewilya na kunywelela.' ⁹ Wu, mkulu yula yati amsengusa mtumisi yula ndava akitili goha geamlagazili? ¹⁰ Na nyenye mewawa, mukahengayi kila chindu chemulag-izwi kuhenga, mujovayi, 'Tete vavanda tihengili lihengu litu ndu.' "

Yesu akuvalamisa vanamabudi kumi

¹¹ Yesu peavi mulugendu kuhamba ku Yelusalemu, akapitila mumbaka ya Samaliya na Galilaya. ¹² Peayingili muchijiji chimonga vandu kumi vevavi na mabudi vakambwelela. Vakayima cha patali. ¹³ Vakajova kwa lwami luvaha, “Yesu! Bambu! Utihengela lipyana!”

¹⁴ Yesu peavaweni akavajovela, “Muhamba mukajilangisa kwa vakuteta va Chapanga.” Ndi pevavi mukuhamba vakanyamba. ¹⁵ Mmonga wavi peajimanyi kuvya alamisiwi, awuyili kuni akumlumbalila Chapanga kwa lwami luvaha. ¹⁶ Akamfugamila Yesu mumagendelu na kumsengusa. Mundu mwenuyo avi Msamaliya. ¹⁷ Nambu Yesu akakota, “Wu, vavi lepi vandu kumi vevanyambisiwi? Vangi tisa vala vavi koki? ¹⁸ Hinu kawaka vandu vangi vevawuyi kumsengusa Chapanga ndi ngayuyu myehe?” ¹⁹ Penapo akamjovela mundu mwenuyo, “Yima uhamba, kusadika kwaku kukulamisi.”

*Kubwela kwa Unkosi wa Chapanga
(Matei 24:23-28, 37-41)*

²⁰ Vafalisayu vamkoti Yesu kuvya Unkosi wa Chapanga yati ubwela ndali. Mwene akavayan-gula, “Unkosi wa Chapanga yati ubwela lepi cha kulolekana. ²¹ Kawaka mundu mweihotola kujova, ‘Uvi kuni, amala uvi kula!’ Muni unkosi wa Chapanga uvi pagati yinu.”

²² Kangi akavajovela vawuliwa vaki, “Galab-wela magono yati mwinogela kuliwona ligono limonga mumagono gaki Mwana wa Mundu, nambu yati nakuyiwona. ²³ Vandu yati vakuva-jovela, ‘Lola, avi kula!’ Amala ‘Lola, avi kuni!’

Nambu nyenye mukoto kuwuka wala kuvalanda. ²⁴ Muni yati yivya ngati mbamba cheyimwetula chigafula kuhumila upandi umonga mbaka wungi, ndi yati cheivya ligono la kubwela kwaki Mwana wa Mundu. ²⁵ Nambu yikumgana hoti, kung'ahika neju na kubelelewa na vandu va chiveleku ichi. ²⁶ Ngati chayavili lusenje lwa Nuhu, ndi cheybawela kuvya magono ga kuwuya kwaki Mwana wa Mundu. ²⁷ Vandu vayandalili kulya na kuywelela, kugega na kugegewa mbaka Nuhu peayingili muwatu uvaha. Fula yivaha yatonyili na manji gakamema na kuvakoma vandu voha. ²⁸ Mewawa ngati cheyavili magono ga Lutu. Vandu vayandalili kulya na kuywelela, kugula na kugulisa, kuhila mbeyu na kujenga nyumba. ²⁹ Nambu ligono Lutu paawukili ku Sodoma, motu na chibiliti vyatonyili ngati fula kuhuma kunani kwa Chapanga na kuvakoma voha. ³⁰ Mewawa ndi cheyivya ligono la Mwana wa Mundu peiwuya.”

³¹ “Ligono lenilo, mundu yoyoha mweivya kuvala ya nyumba akotoka kuyingila munyumba yaki kutola vindu vyaki, mewawa na yoyoha mweavikungunda akotoka kuwuya mumbele. ³² Muhololela gegamkolili mdala wa Lutu! ³³ Mundu Yoyoha mweigana kuusangula wumi waki, yati auyagisa na mundu yoyoha mweakuyagisa wumi waki yati akuugombola. ³⁴ Nikuvajovela kilu ya ligono lenilo, vandu vavili vevagonili pamonga palusongwani, mmonga yati itoliwa na yungi yati ilekewa. ³⁵ Kangi vadala vavili yati vivya pamonga mukuyaga

mbeyu, mmonga yati itolewa na yungi yati ilekewa.” ³⁶ Vandu vavili yati vivya kumgunda mmonga yati itoliwa na yungi yati ilekewa.

³⁷ Penapo vakamkota, “Koki Bambu?”

Mwene akavayangula, “Pewivya mtuhi, ndi pevikonganekela manditi.”

18

Luhumu wa lipwela na mhamula mihalu

¹ Kangi Yesu akavajovela, luhumu yikuvgana kuyupa magono goha changali kukotoka.

² Akajova, “Kwavili na mhamula mihalu kumuji wenuwo iyupa lepi kwa Chapanga wala nakuvhengela vandu bwina. ³ Mumuji wenuwo, pavi na lipwela mmonga, mweamhambila mhamula mihalu ligono kwa ligono, amkengelela kwa kuhamula bwina apatayi vindu vyaki kuhuma kwa likoko waki. ⁴ Kwa magono gamahele Mhamula mihalu yula akabela kumkengelela, nambu pamwishi akahololela mumtima waki, ‘Pamonga na nene niyupa lepi kwa Chapanga wala kuvahengela vandu bwina, ⁵ Nambu ndava ya lipwela uyu akuning’aha yati nikumkengelela kuhamula bwina, ngati lepi, yati iyendelela kunibwelela, na pamwishi yati akunitotokeha!’”

⁶ Bambu akajova, “Myuwanila cheijova muhamula mihalu mhakau. ⁷ Kujova Chapanga yati akuvakengelela lepi vandu veavahagwili, vevakumvembela muhi na kilu? Wu, yati ikavila kuvayuwanila? ⁸ Nikuvajovela, yati akuvakengelela kanyata. Pamonga na genago,

Wu, yati kwivya na sadika pamulima lukumbi peibwela Mwana wa Mundu?”

Luhumu lwa Mfalisayu na mtola kodi

⁹ Kangi Yesu akavajovela luhumu wa vandu vala vevakujilola vabwina na kuvavesa vangi.
¹⁰ “Vandu vavili vhambili ku Nyumba ya Chapanga kumuyupa. Mmonga Mfalisayu na yungi mtola kodi.”

¹¹ Mfalisayu yula akayima, kuyupa kwa Chapanga chakumtima akajova, Veve Chapanga, nikusengusa ndava muni nene nivii lepi ngati vandu vangi, vanyagaji na vivikita gahakau na vevikita ugoni. Nikusengusa ndava muni nene nivii lepi ngati mtola kodi uyu. ¹² Nikujiinisa chakulya ndava ya Chapanga mala zivili kwa lijuma, niwusa lilundu limonga pagati ya kumi muvindu vyangu.

¹³ Nambu mtola kodi yula, ayimili cha kutili, changali hati kulolokesa mihi kunani kwa Chapanga ndi ajitovili nganga cha ngolongondi, akajova. Chapanga veve, unihengala lipyana nene mwenikubudili! ¹⁴ Yesu akavajovela, mtola kodi yula awuyili kunyumba kuni ayidakiliwi na Chapanga. Nambu Mfalisayu yula lepi, ndava muni kila mundu mweakujikwiha yati iheleswa na kila mundu mweakuijhelesa yati ikwihiwa.

*Yesu akuvamotisa vana vadebe
(Matei 19:13-15; Maluko 10:13-16)*

¹⁵ Vandu vangi vamletili Yesu vana vadebe muni avavikila mawoko na kuvamotisa. Vawuliwa vaki pevavawene vakavaywangila.

¹⁶ Nambu Yesu akavakemela na kujova,

"Muvaleka vana vedebe vabwela kwangu, wala mkoto kuvabesa, muni unkosi wa Chapanga ndava ya vandu ngati venava. ¹⁷ Chakaka nikuvajovela, mundu yoyoha mwanga upokela Unkosi wa Chapanga ngati mwana mdebe, yati iyengila lepi muunkosi wenuwo."

*Mkolo vindu vyamahele chilongosi
(Matei 19:16-30; Maluko 10:17-31)*

¹⁸ Mkolo vindu vyamahele mmonga Myawudi, amkotili Yesu, "Muwula mbwina, nikita wuli muni nipokela wumi wa magono goha?"

¹⁹ Yesu akamjovela, "Ndava kyani ukunikemela mbwina? Kawaka mweavimbwina nga Chapanga mwene. ²⁰ Uyimanya mihilu ya Chapanga, ukoto kukita ugoni na ukoto kukoma na ukoto kuyiva na ukoto kujova ga udese vakitila gabwina dadi na nyina waku."

²¹ Mwene akajova, "Genago goha nigakamwili kutumbula uwana wangu."

²² Yesu peayuwini, akamjovela, "Yikugana wakona kukita chindu chimonga, gulisa kila chindu cheuvi nachu, vapela vangangu mashonga ago, ndi veve yati ukujivikila vindu vyaku kunani kwa Chapanga, kangi bwela unilandayi." ²³ Nambu mundu mwenuyo peayuwini genago, akavya ngolongondi neju ndava avi na vindu vyamahele.

²⁴ Yesu peamuwene mundu mwenuyu avi ngo-longondi akajova, "Yinonopa neju kwa vakolo vindu vyamahele kuyingila mu Unkosi wa Chapanga! ²⁵ Muni yiyuyuka kwa hinyama

yezikemiwa ngamiya kuholota palibowo la sindanu, kuliku mweavi na vindu vyamahele kuyingila Muunkosi wa Chapanga.”

²⁶ Vandu vevayuwini ago, vakakota, “Yani hinu, mweisanguliwa?”

²⁷ Yesu akayangula, “Gangahotoleka kwa vandu, kwa Chapanga gihotoleka.”

²⁸ Kangi Petili akamkota, “Na tete wuli? Tuvilekili vindu vyoha na kukulanda.”

²⁹ Yesu akavajovela, “Chakaka nikuajovela, mundu yoyoha mwaileki nyumba amala mdala waki amala mlongo amala dadi na nyina waki amala vana vaki ndava ya unkosi wa Chapanga,

³⁰ Yati ipokela gamahele neju mulukumbi ulu lwa hinu, na wumi wa magono goha palusenje lwelubwela.”

Yesu ilongela mala ya datu ndava ya kufwa na kuyuka kwaki

(Matei 20:17-19; Maluko 10:32-34)

³¹ Yesu akavakemela kuchiyepele vawuliwa vaki kumi na vavili, na kuvajovela, “Myuwanila! Tihamba ku Yelusalemu na kila chindu chechiyandikiwi na vamlota va Chapanga ndava ya Mwana wa Mundu yati chihengeka.

³² Muni alagotolewa kwa vandu vangali kuvya Vayawudi vene yati vakumvevesa na kumliga na kumuhunyila mata. ³³ Vene yati Vakumtova na michapilu na kumkoma, nambu paligono la datu yati iyuka.”

³⁴ Nambu vene vagamanyi lepi malovi genago hati padebe, lijambu lenilo lafiyiki kwa vene, ndi vagamanyili lepi geavajovili.

*Yesu akumlamisa ngalola myupaji
(Matei 20:29-34; Maluko 10:46-52)*

³⁵ Lukumbi Yesu peahegalili ku Yeliko, kwavi na mundu mmonga ngalola atamili pamuhana ya njila ayupayi. ³⁶ Peayuwini msambi wa vandu wipita akakota, “Chivii kyani?”

³⁷ Vakamjovela, “Yesu wa Nazaleti ipita.”

³⁸ Akajova kwa lwami luvaha, “Yesu, wa chiveleku cha Daudi unihengela lipyana!”

³⁹ Vandu vevalongolili vala vakamywangila aguna, nambu mwene akayonjokesa kujova kwa lwami luvaha, “Yesu wa chiveleku cha Daudi, unihengela lipyana!”

⁴⁰ Yesu akayima, akalagiza vandu vamleta palongolo yaki. Ngalola yula peahikili papipi, Yesu akamkota, ⁴¹ “Wigana nikukitila kyani?”

Ngalola akayangula, “Bambu, nihotola kulola kavili.”

⁴² Yesu akamjovela, “Lola! Kusadika kwaku kukulamisi.”

⁴³ Bahapo ngalola yula akalola, akamlanda Yesu kuni akumulumba Chapanga. Vandu voha pavagawene genago, vakamulumba Chapanga.

19

Yesu na Zakayo

¹ Yesu payingili ku Yeliko, apitayi munjila za muji wenuwo. ² Pamuji wenuwo pavi mundu mmonga liina laki Zakayo, avi mkulu wa vatola kodi mwenuyo avi na vindu vyamahelle. ³ Mwenuyo aganayi kumlola Yesu ndi yani, nambu ahotwili lepi ndava ya msambi wa

vandu, na Zakayo avi mundu mhupi. ⁴ Hinu, aka-jumba kulongolo na kukwela mumkongo uvaha ndava amlolayi Yesu, muni Yesu apitayi njila yeniyo. ⁵ Yesu peahikili pandu penapo, akalola kunani na kumjovela Zakayo, “Huluka kanyata, muni lelu yati niwela munyumba yaku.”

⁶ Penapo Zakayo akahuluka pahi na kumpokalela Yesu kwa luheku. ⁷ Vandu voha pevaloli genago, vakatumbula kung'ung'uta na kujova, “Mundu uyu ahambili kutama kwa mundu mweakumbudila Chapanga!”

⁸ Nambu Zakayo akayima palongolo akamjovela Yesu, “Bambu Yuwanila! Yati nigava pagati vindu vyangu na kuwapela vangangu na ngati natolili chindu cha mundu kwa kuchenjela, yati nimuwuyisila mala mcheche.”

⁹ Yesu akamjovela, “Lelu usangula uyingili munyumba iyi, muni na mwenuyu mewa chiveleku cha Ibulahimu. ¹⁰ Muni Mwana wa Mundu abwelili kulonda na kusangula veviyagili.”

*Luhumu lwa Salafu za mashonga kumi
(Matei 25:14-30)*

¹¹ Vandu vavi vakumuyuwanila Yesu peavi papipi kuhika ku Yelusalemu vandu vaholalela Unkosi wa Chapanga uvi papipi kuhumila ndava genago Yesu avajovili luhumu wungi. ¹² Hinu akavajovela, kwavili na mundu mmonga wa lukolo lwa unkosi, mwaahambili kumulima wa kutali muni avikiwa unkosi na nkosi mkulu na kuwuya. ¹³ Akavakemela vatumisi vaki kumi, na kuwapela kila mundu mashonga salafu zezi-wanangana na luhuna lwa lihengu la mihyei

yidatu, kila mmonga na kuvajovela, mhengela lihengu la kugula na kugulisa vindu mbaka peniwuyayi. ¹⁴ Nambu vandu va mulima wenuwo vamuhakalili mundu mwenuyo, ndi vatumili vajumbi vamulanda na kuhamba kujova, tigani lepi mundu uyu avyaa nkosi witu.

¹⁵ “Mundu mwenuyo agotoliwi unkosi wenuwo na kuwuya pamulima waki. Bahapo akalagiza vakemelewayi vavanda vevapewili mashonga vala, muni aganayi kumanya ngati kila mmonga ayonjokisi mashonga galinga. ¹⁶ Akabwela mvanda mtumbula akajova, ‘Bambu, lilundu limonga la mashonga lewanipelili niyonjokisi malundu gangi kumi ga mashonga.’ ¹⁷ Bambu yula akajova, ‘Chabwina.’ Veve wamtumisi mbwina! Ndava muni usadikiwi mumambu gadebe, ‘Hinu yati nikuvika uvya chilongosi mumiji kumi.’ ¹⁸ Akagelekela mtumisi yungi akajova, ‘Bambu lilundu la mashonga yewanipelili niyonjakisi malundu ga mashonga gangi mhanu.’ ¹⁹ Bambu yula akamjovela, ‘Na veve yati nikupela uvya wa chilongosi mumiji mhanu.’ ”

²⁰ “Muhengaji yungi akabwela na kujova, ‘Bambu, tola lishonga laku muni nakungili mu-chitambala na kuyifya pabwina. ²¹ Ndava muni nakuyogwipi, muni veve wa mundu winonopa. Witola vindu vyangali vyaku nakubena pawangamija.’ ²² Bambu yula akamjovela, ‘Yati nikuhamula ndava ya malovi gaku veve mtumisi mhakau! Kumbi wamanyi hotohoto ngati nene ninonopa, ndava nitola vyangali kuvya vyangu na kubena panangamija.

²³ Ndava kyani wavikili lepi malundu ga mashonga gangu mubenki? Na nene nganitolili pamonga na chiyonjakesu peniwuya.' "

²⁴ "Akavajovela vevavi penapo, 'Mumnyagayi lilundu la lishonga lenilo, mukampela yula mweavi na malundu ga mashonga kumi.' ²⁵ Vene vakamjovela, 'Mwenuyo amali kupewa malundu ga mashonga kumi!' ²⁶ Bambu akavayan-gula, 'Nikuvajovela, mundu yoyoha mweavi na chindu yati ipewa na kuyonjokesewa. Nambu mweangali chindu. Hati cheavi nachu yati inyagiwa. ²⁷ Na hinu vamakoko vangu vevaku-nibela nikotoka kuvya nkosi wavi, muvaletayi penapa na muvahinja palongolo yangu!'"

*Yesu iyingila ku Yelusalemu kwa luheku
(Matei 21:1-11; Maluko 11:1-11; Yohani 12:12-19)*

²⁸ Yesu peamali kujova genago, akavalon-golela kuhamba ku Yelusalemu. ²⁹ Peavili papi-pi kuhika ku Betifage na ku Betania pa-pipi na chitumbi cha mikongo ya Mizeituni, avatumili vavili va vawuliwa vaki, ³⁰ na ku-vajovela, "Muhamba muchijiji chechivii palon-golo yinu, na pemwitumbula kuyingila muchijiji chenicho yati mulikolela mapapakasi wa punda akungiwi langatumbula kugega mundu. Mu-wopolayi, mubwela nalu apa. ³¹ Ngati mundu akuvakota, ndava kyani mukuliwopola lipunda? Mumjovela, 'Bambu akumgana.' "

³² Vevatumwi vala yakahamba nakukolela ngati chavajoviwi na Yesu. ³³ Pevawopolayi punda mpakakasi, vakolo lipunda vakavakota,

"Ndava kyani mukuliwopola lipunda mpapakasi ili?"

³⁴ Vakayangula, "Bambu akumgana." ³⁵ Ndi vampelakili Yesu. Kangi vakatola nyula na kumuyambatisa punda mpapakasi panani na kumtamisa Yesu panani yaki. ³⁶ Yesu ayendalili na lugendu kuni vandu vayendelela kumandasila nyula zavi munjila.

³⁷ Paavi papipi kuhika ku Yelusalemu paluhelelu lwa chitumbi cha mikongo ya Mizeituni, msambi woha wa vandu na vawuliwa vaki vatumbwili kumlulutila kwa lwami luvaha na kumlumba Chapanga ndava ya mambu gakulu goha gevagaweni, ³⁸ vakajova, "Amotisiwa Nkosi mweibwela kwa uhotola wa Bambu! Uteke uvya kunani kwa Chapanga na Chapanga alumbiwa mweavi kunani!"

³⁹ Vafalisayu vangi vevavili mu msambi wula wa vandu vakamjovela Yesu, "Muwula, vagunisa vawuliwa vaku!"

⁴⁰ Yesu akavayangula, "Nikuvajovela, ngati venava vaguni, maganga haga yati giywanga."

Yesu akuuvembela muji wa Yelusalemu

⁴¹ Paavi papipi neju na kuulola muji wa Yelusalemu, akauvembela muji wenuwo,

⁴² akajova, "Ngati kuvya umanyili lelu mambu gegileta uteke! Nambu hinu gafiyiki pamihu gaku!" ⁴³ Muni galabwela magono, penapo vamakoko vaku yati vakutindikila luwumba, yati vakuhaka na kukuhinya pandi zoha.

⁴⁴ Penapo yati vakutimbisula veve na vana vaku muluwumba wula, vakulekela lepi hati liganga limonga lelisigalila panani ya liganga

lingi, ndava wamanyi lepi lukumbi Chapanga peakubweli kukusangula!"

*Yesu ihamba mu Nyumba ya Chapanga
(Matei 21:12-17; Maluko 11:15-19; Yohani 2:13-22)*

⁴⁵ Kangi Yesu akayingila mu Nyumba ya Chapanga, akutumbula kuvavinga vandu vevagulisa na kugula vindu, ⁴⁶ akajova, "Yiyandikiwi, 'Nyumba yangu yati yivya nyumba ya kumyupila Chapanga.' Nambu nyenye muhiyusi kuvya libokoselu la vanyagaji."

⁴⁷ Ligono kwa ligono Yesu avawulayi mu Nyumba ya Chapanga. Nambu Vakulu va Kuteta na vawula va malagizu na vachilongosi va vandu, valonda njila ya kumkoma, ⁴⁸ nambu vavi nakumanya cha kukita ndava vandu voha vagunili kumuwanila.

20

*Likotesi ndava uhotola wa Yesu
(Matei 21:23-27; Maluko 11:27-33)*

¹ Ligono limonga, Yesu peavi mukuwula vandu mu Nyumba ya Chapanga na kuvakokosela Lilovi la Bwina, vakulu va kuteta na vawula va malagizu ga Chapanga geampeli Musa na vagogo va Vayawudi, vamhambili. ² Vakajova, "Utijovelayi! Wikita mambu aga kwa uhotola gani?" Ndi yani mweakupelili uhotola wenuwo?

³ Yesu akavajovela, "Na nene yati nikuvakota likotesi, ⁴ wu, uhotola wa Yohani wa kubatiza, wahumili kwa Chapanga amala kwa vandu?"

⁵ Vakakotana vene kwa vene, “Tikajova wahumili kwa Chapanga, yati akutikota, ‘Ndava kyani mwamsadiki lepi?’ ⁶ Nambu tikajova wahumili kwa vandu, vandu voha yati vakutikoma na maganga, muni woha visadika kuvya Yohani avi mlota wa Chapanga.” ⁷ Vakamyangula, “Timmanyi lepi kwegahumili.”

⁸ Yesu akavajovela, “Na nene nikuvajovela lepi nikita mambu genago kwa uhotola wa yani.”

*Luhumu lwa mgunda wa mizabibu na valimaji
(Matei 21:33-46; Maluko 12:1-12)*

⁹ Yesu akayendelela kuvajovela luhumu ulu, “Mundu mmonga alimili mgunda wa mizabibu, avakodishi valimaji, kangi akahamba mulugendu mbaka mulima wa kutali, akatama kwenuko magono gamahele. ¹⁰ Lukumbi lwa kubena mizabibu mundu mwenuyo, amtumili mvanda waki akatola lilundu laki kuhuma ku mgunda. Nambu valimaji wa mumgunda wula vakamtova mvanda yula vakamvinga mawoko gawaka. ¹¹ Mkolo mgunda amtumili kavili mvanda yungi, nambu vene mewawa vakamtova na kumliga na kumvinga mawoko gawaka. ¹² Kangi akamutuma mvanda wa datu, mwenuyo ndi vakamulemasa na kumtaga kuvala. ¹³ Mkolo mgunda yula akahololela, ‘Yati nikita kyani? Yati nikumtuma mwana vangu ngayuyoyo wa chiganu, manya mwenuyo yati vakumtopesa. ¹⁴ Nambu valimaji vala, pevamuweni, vaka-jovesana, mwenuyu ndi mhali waki. Hinu timkomayi muni uhali waki uvya witu!’ ¹⁵ Ndi,

vakamuwusa kuvala ya mgunda wula wa mizabibu, vakamukoma.”

Yesu akavakota, “Mkolo mgunda yula yati akuvakita kyani valimaji vala?”

¹⁶ “Yati ibwela kuvakoma valimaji venavo, na kuvapela vangi mgunda wenuwo.” Vandu pevayuwini genago, vakajova, “Lepi! Gakotoka kuhumila hati padebe.”

¹⁷ Nambu Yesu akavalolokesa na kuvakota. Mayandiku Gamsopi aga mana yaki kyani?

Liganga levabeli vajengaji,
hinu ndi liganga likulu la kutumbula pakujenga.

¹⁸ Mundu yoyoha akagwilila panani ya liganga lenilo yati idenyekana hipandi hipandi, na liganga lenilo lakamgwilila mundu yoyoha ndi likumuyaga nyiminyimi.

*Likotesi ndava ya kumpela kodi Kaisali
(Matei 22:15-22; Maluko 12:13-17)*

¹⁹ Vawula va Malagizu na vakulu va kuteta vamanyili kuvya luhumu lwenuwo ukuvavala vene, ndi vaganayi kumkamula bahapo, nambu vayogwipi vandu. ²⁰ Vamlandili cha papipi. Kangi vakavatuma vamang'omesi, vevajidekisi vandu vabwina muni vamyonja kwa malovi gaki, vikitili genago muni vahotola kumkamula na kumgotola muuhotola wa mkulu wa mkowa.

²¹ Vamang'omesi vala vakamjovela, “Muwula timanyili kuvya wijova na wiwula mambu gachakaka, wala nakumlola mundu pamihu ndi wiwula uchakaka munjila ya Chapanga. ²² Ndi utijovela, wu! Chabwina amala, lepi tete kulipa kodi kwa nkosi wa ku Loma?”

²³ Nambu Yesu amanyili likoka lavi, akavajovela, ²⁴ “Munilangisa salafu ya lishonga. Wu, pamihu na liina ndi nya yani?”

Vakamyangula, “Vya nkosi wa ku Loma.”

²⁵ Yesu akavajovela, “Hinu mumpela nkosi wa ku Loma vyaki nkosi wa ku Loma na mumpela Chapanga vyaki Chapanga.”

²⁶ Vahotwili lepi kumyonjola hati kwa lilovi limonga palongolo ya vandu, vakakangasa kwa mayangula gaki vakaguna.

*Likotesi ndava ya kuyuka kwa vevafwili
(Matei 22:23-33; Maluko 12:18-27)*

²⁷ Kangi Vasadukayu, vevijova kuvya vevafwili viyuka lepi, vakambwelela Yesu, vaka-jova, ²⁸ “Muwula, Musa atiyandikili ngati mlongo mundu afwili na amlekili mdala waki changali vana, yikumgana mhaja waki amhalayi lipwela mwenuyo, muni ambabakisila vana mlongo waki. ²⁹ Hinu, kwavili na valongo saba va lukolo lumonga. Mhaja wavi agegili mdala, afwili changaleka mwana. ³⁰ Mbena waki yula akamhala lipwela, mwene mewa afwili changali mwana, ³¹ hati mbena waki wa datu akamhala, mambu gakavya galagala voha saba vafwili, changali kuvelekisa vana. ³² Pamwishu, mdala yula afwili. ³³ Wu, palukumbi lwa vevafwili kuyukiswa, mdala yula alavya mdala wa yani? Muni agegiwi na voha saba.”

³⁴ Yesu akayangula, “Vandu va lusenje lwa hinu vigega na kugegewa, ³⁵ Nambu vala vevahaguliwi na veviganikiwa kupewa wumi wa mulima wula, na kuyukiswa kula kuhuma

Luka 20:36

civ

Luka 20:46

kwa vevafwili, vigega lepi amala kugegewa.
³⁶ Chakaka vifwa lepi kavili ndava viwanangan-gana na vamitumu va kunani kwa Chapanga, ndi vana vaki Chapanga, ndava ya kuyukiswa kwavi. ³⁷ Hati, Musa atilangisi njwe, kuvya ve-vafwili yati viyukiswa, mu Mayandiku Gamsopi. Pamihu ga padahi pepiyaka motu, akumuluwula Bambu Chapanga ngati Chapanga wa Ibulahimu na Chapanga wa Izaki na Chapanga wa Yakobo. ³⁸ Mwene, lepi Chapanga wa vevafwili nambu kwa vamumi, ndava muni kwa mwene voha vilama.”

³⁹ Vawula va malagizu vangi va Musa vaka-jova, “Muwula, uvayangwili hotohoto!” ⁴⁰ Vandu vala vayogwipi kumkota kavili makotesi gangi.

*Likotesi ndava ya chiveleku cha Daudi
(Matei 22:41-46; Maluko 12:35-37)*

⁴¹ Yesu akavakota, vandu vijova wuli, Kilisitu Msangula ndi mwana wa chiveleku cha Daudi?

⁴² Muni Daudi mwene ajovili muchitabu cha Zabuli,

Bambu, amjovili Bambu wangu,
Tama muchiwoko changu cha kulyela

⁴³ hati nivavika makoko vaku pahi pa magendelu gaku.

⁴⁴ Ngati Daudi akumkemela mwene, Bambu, hinu yihotoleka wuli, kuvya mwana waki?

Yesu akuvajovela vandu vajiyangalila na vawula va malagizu ga Musa

(Matei 23:1-36; Maluko 12:38-40)

⁴⁵ Yesu avajovili vawuliwa vaki palongolo ya vandu voha, ⁴⁶ “Mujiyangalila na vawula va

Malagizu ga Chapanga geampeli Musa, vevigana kugendagenda kuni vawalili magwanda gatali. Vigana kujambuswa chakufugwamila pandu pakugulisila vindu, kutama muvigoda vyta kulongolo mu nyumba za kukonganekela Vayawudi, kutama muvigoda vyta kulongolo ku mselebuko. ⁴⁷ Vinyaga nyumba za vapwela kwa kuchenjela, na viyupa kwa Chapanga lukumbi lutali, muni valolekanayi na vandu kuvya vabwina. Yati vihamuliwa neju kuliku vangi!"

21

*Luteta lwa lipwela
(Maluko 12:41-44)*

¹ Yesu pealolokesa takataka, avawene vandu vevana vindu vyamahelle chevisopa luteta muchijomela cha Nyumba ya Chapanga. ² Mewa amuwene lipwela mngangu isopa mashonga sendi zivili. ³ Akajova, "Chakaka nikuva jovel, uyu lipwela mngangu asopili neju kuliku voha. ⁴ Muni, vangi voha vasopili luteta, muvindu vyavi vyeviyonjokisi, nambu mau uyu pamonga na ungangu waki asopili chhindu cheavi nachu ndava ya wumi waki."

Yesu ijova kugwisiwa kwa Nyumba ya Chapanga

(Matei 24:1-2; Maluko 13:1-2)

⁵ Vandu vangi valongelelayi malovi ga kuyivala Nyumba ya Chapanga, cheyinyambwisi bwina kwa maganga ga mashonga gamahele, na luteta zezasopiwi kwa Chapanga kangi Yesu akajova. ⁶ "Goha aga gemkugawona galabwela magono

kawaka hati liganga limonga lelisigalila panani ya liganga lingi, kila chindu yati chidenyekana."

*Ng'ani na mang'ahiso
(Matei 24:3-14; Maluko 13:3-13)*

⁷ Ndi vakamkota, "Muwula mambu, genago yati gihumila ndali? Hinu ulangisu woki weulangisa papipi pagihumila mambu genago?"

⁸ Yesu akavayangula, "Mujiyangalilayi, mkoto kukongiwa muni vamahele yati vibwela na kuli-hengela liina langu. Kuni kila mmonga yati ijoba kuvya 'Mwene ndi Kilisitu msangula!' 'Lukumbi luhikili!' Nambu nyenye mkoto kuvalanda.

⁹ Hinu, pamwiyuwana malovi ga ngondo na mng'anamukanu nakuyogopa, muni yiganikwa genago gahumila hoti, nambu pamwishi wene wakona."

¹⁰ Kangi akayendelela kujova, "Vandu va mulima umonga yati witovana na vandu va mulima wungi, na unkosi umonga yati uto-vana na unkosi wungi." ¹¹ Kila pandu yati pivya na mindendemo yivaha ya ndima na njala na matamu ga kukangasa na kuyogofya, na ulangisu ukulu kuhumila kunani kuliundi.

¹² Nambu, kwakona kuhumila genago goha, yati vakuvakamula na vakuvang'aha na kuvapeleka munyumba za kukonganekela Vayawudi na ku-vakunga muchifungu, yati vakuvapeleka kwa vankosi na vachilongosi, ndava ya liina langu,

¹³ muhotola kujova kwa vene. ¹⁴ Mkangamala mumitima yinu, mkoto kuholela kwakona, wuli mukujikengelela, ¹⁵ Ndava namwene yati nikuvapela malovi ga luhala, hati makoko winu

yati nakuhotola kukangamala amala kuvabelela.
¹⁶ Vadadi na Vanyina vinu, valongo na vandu va lukolo lwinu na vankozi vinu, yati vaku-vang'anamukila nyenye, vangi pagati yinu yati mwikomiwa. ¹⁷ Vandu voha yati vakuva-hakalila nyenye ndava yangu. ¹⁸ Nambu, hati luyunju lumonga wa mumitu yinu lwiyaga lepi. ¹⁹ Msindimala, kwa kusindimala kwinu, yati mwisangula wumi winu.

*Yesu ijoba ndava ya kugwiswa kwa Yelusalemu
(Matei 24:15-21; Maluko 13:14-19)*

²⁰ Nambu, "Pemwilola chikundi cha man-jolinjoli chiutindili muji wa Yelusalemu, mu-manya kuvya lusenje lwa kudenye ka kwaki luhikili. ²¹ Hinu, vevavi ku Yudea vajum-balila kuchitumbi na vevavi kumuji vawuka na vevavi kumgunda vala vakotoka kuwuya kumuji. ²² Ndava magono ago ndi magono ga Chapanga kuvabuna vandu vaki, muni kukita mambu goha gegayandikwi mu Mayandiku Gam-sopi gahengeka. ²³ Valachikolela vadala vana ndumbu na vevinyongesa magono genago! Muni yati kwiva na mang'ahiso gamahelle mu mulima na ligoga la Chapanga likuvabwelela vandu va mulima wa Vayawudi. ²⁴ Vangi vikomiwa kwa upanga, vangi vitoliwa na kupechenganwa mumilima yoha, muji wa Yelusalemu yati wilongoswa na vandu vangali Vayawudi, mbaka mwishu wa ulongosi wavi."

*Kubwela kwa Mwana wa Mundu
(Matei 24:29-31; Maluko 13:24-27)*

²⁵ "Yati kwivya na ulangisu mulilanga na mwehi na ndondo. Na vandu pamulima yati vivagaya ndava ya wogohi wa kubuma kwa luyuga lwa nyanja. ²⁶ Vandu yati vihinduka ndava ya wogohi, pevilola mambu gegakuukolela mulima, muni vindu vyoha vya kulihundi lilanga na mwehi na ndondo na vingi vyoha yati vinyugusika. ²⁷ Kangi, yati vamlola Mwana wa Mundu ibwela mulihundi, ana makakala na ukulu wamahele. ²⁸ Lukumbi mambu genago pagitumbula kuhumila, myimayi mkangamala, muni kugomboka kwinu kuhegalili."

*Luhumu wa mkongo wa mtini
(Matei 24:32-35; Maluko 13:28-31)*

²⁹ Kangi akavajovela luhumu, "Mlola mkongo wa mtini na mikongo yingi yoha. ³⁰ Pemwilola yitumbula kumela mahamba, mwavene mwimanya kuvya lusenje lwa fula luhegelili. ³¹ Mewawa, pamwilola mambu genago gihengeka yati mwimanya kuvya Unkosi wa Chapanga uvi papipi."

³² Chakaka nikuvajovela, chiveleku ichi cha hinu chipita lepi kwakona genago goha kuhengeka. ³³ Kunani kwa Chapanga na pamulima yati ziwuka, nambu malovi gangu katu gipita lepi."

Mujiyangalila

³⁴ "Mujiyangalilayi! Mitima yinu yikotoka kutopelwa, kwa mambu ga kugala na uhutulu na mang'ahiso ga mulima uwu. Muni ligono lenilo likuvabwelela chigafula. ³⁵ Muni yikuvalwelela ngati likoka vandu voha vevitama pamulima

poha. ³⁶ Hinu muvyamihu, na tuyupayi kwa Chapanga lukumbi lwoha muni muhotola mpata makakala ga kuyepa mambu genago goha pegihumila, na kuyima palongolo ya Mwana wa Mundu.”

³⁷ Kila ligono muhi magono ago, Yesu avi mukuwula vandu mu Nyumba ya Chapanga, nambu kilu ahambayi kuchitumbi cha mizeituni na kutama kwenuko. ³⁸ Na vandu voha vayumwiki lukela hambakucha kuhamba pa Nyumba ya Chapanga, vapata kumuwanila Yesu.

22

Mpangu wa kumkoma Yesu

(*Matei 26:1-5; Maluko 14:1-2; Yohani 11:45-53*)

¹ Mselebuko wa mabumunda gangali ngemeku, wewikemiwa Pasaka yavi papipi. ² Vakulu va kuteta na vawula va malagizu ga Musa vakavya mukulonda njila ya kumkoma Yesu, nambu vavayogwipi vandu.

Yuda iyidikila kumng'anamukila Yesu

(*Matei 26:14-16; Maluko 14:10-11*)

³ Setani akamyingila Yuda mweikemelewa Isikalioti, mmonga pagati ya vamitumi vala kumi na vavili. ⁴ Yuda akahamba, kulongela na vakulu va kuteta na vakulu va valonda va Nyumba ya Chapanga, ndava ya kuvagotolela Yesu. ⁵ Vene vakaheka na vakayidakila kumpela mashonga. ⁶ Yuda akayidakila, ndi alonda fwasi ya bwina ya kumgotola Yesu changali msambi wa vandu kumanya.

*Kutendelekela chakulya cha Pasaka
(Matei 26:17-25; Maluko 14:12-21; Yohani 13:21-30)*

⁷ Ligono la mabumunda gangasopewa nge-meku likahika. Lenilo ndi ligono la kuhinjwa mwana limbelele wa Pasaka. ⁸ Yesu akavatuma Petili na Yohani, avajovili “Mhamba mkaten-dekelayi chakulya cha Pasaka.”

⁹ Vene vakamkota, “Wigana tikutendelekayi koki?”

¹⁰ Yesu akavajovela, “Myuwanila! Pamwiyingila kumuji yati mwikonganeka na mgosi mweagegili chihulu cha manji. Mumlanda mbaka munyumba yeiyingila. ¹¹ Mumjovela mkolo nyumba, ‘Muwula akukota, chivii koki chumba niliyayi chakulya cha Pasaka pamonga na vawuliwa vangu?’ ¹² Hinu mkolo nyumba yati akuvalangisa chumba chivaha cha kugolofa chechivikiwi kila chindu. Hinu mtendelekeha chakulya mwenumo.”

¹³ Vakahamba, vakakolela kila chindu chivili ngati Yesu cheavajovili, ndi vakatendelekela chakulya cha Pasaka.

*Yesu ilya chakulya cha Pasaka
(Matei 26:26-30; Maluko 14:22-26; 1 Vakolinto 11:23-25)*

¹⁴ Lukumbi palwahikili, Yesu akatama kulya chakulya pamonga na vamitumi vaki.

¹⁵ Akavajovela, “Ninogili neju kulya chakulya cha Pasaka yeniyi pamonga na nyenye, kwakona kung'aiswa kwangu. ¹⁶ Muni nikuvajovela, yati nilya lepi kavili Pasaka mbaka penapo payikamilika Muunkosi wa Chapanga.”

¹⁷ Kangi Yesu akatola chikombi, akamsengusa Chapanga akajova, "Mtola, mpelanayi mwavohoa,
¹⁸ Muni nikuvajovela, kuhumila hinu ninywa lepi kavili divayi mbaka Unkosi wa Chapanga peubwela."

¹⁹ Mewawa akatola libumunda, akamsengusa Chapanga, akayimetula, akavapela akajova, "Yeniyi ndi higa yangu yemwipewa nyenye. Muni munikumbukayi nene." ²⁰ Akakita mewawa na chikombi peamali kulya, akajova, "Chikombi ichi ndi lilaganu la mupya yeiyilangiswa na ngasi yangu na yeiyitika ndava yinu."

²¹ "Nambu, mlola! Mweakuning'anamukila avi bahapa pachakulya pamonga na nene.
²² Chakaka Mwana wa Mundu ihamba kukomiwa, ngati cheaganili Chapanga, nambu alachikolela mundu yula mweamng'anamukila."

²³ Penapo vakatumbula kukotana vene kwa vene yani pagati yavi mwaihenga lijambu lenili.

Mhutatu ndava ya yani mkulu

²⁴ Vamitumi va Yesu vakatumbula kuhutana kumvala yani mweihololewa kuvya mkulu kului vangi. ²⁵ Yesu akavajovela, "Vankosi va milima vakuvalongosa vandu kwa makakala, na vachilongosi vakujikemela kuvya 'Vankozi va vandu.' ²⁶ Nambu yikoto kuvya chenichi pagati yinu, mweavimkulu pagati yinu yikungana kuvya ngati mdebe, na mweavi chilongosi yikungana kuvya ngati mtumisi. ²⁷ Muni, ndi yani mweavi mkulu, mweitama pameza kulya chakulya, amala yula mweitumikila? Chakaka

ndi yula mweitama pameza kulya chakulya! Pamonga na genago, nambu nene nivii pagati yinu ngati muhengaji.”

²⁸ “Nyenye ndi mwemwasigalili na nene lukumbi lwoha lwa mang'ahiso gangu, ²⁹ ngati, Dadi cheanigotolili nene uhotola wa kulongosa, mewawa na nene nikuvagotolela nyenye, uhotola wenuwo. ³⁰ Hinu, yati mwinywa na kulya pameza yangu muunkosi wangu na kutama muvigoda vyta Unkosi na kuhamula makabila kumi na gavili ga Isilaeli.”

*Yesu ilotela ngati Petili yati akumbela
(Matei 26:31-35; Maluko 14:27-31; Yohani 13:36-38)*

³¹ “Yesu akajova, Simoni, Simoni! Yuwanila! Setani ayupili luwusa kwa Chapanga lwa kuvalinga nyenye kulola ngati muyendelela kuvya vamsadika. ³² Nambu nene nikukuyupila veve muni kusadika kwaku kukotoka kupungula. Na veve peukuvawuyila vakangamalisa valongo vaku.”

³³ Ndi Petili akayangula, “Bambu, nene nijitendelekili kuhamba na veve muchifungu amala kufwa pamonga na veve.”

³⁴ Nambu Yesu akajova, “Nikukujovela Petili, kwakona lijogolo langavika lelu yati ukunibela mala zidatu.”

Chihaku cha mashonga na lihaku na upanga

³⁵ Kangi, Yesu akavakota vawuliwa vaki, “Panakavatumili changali chihaku cha mashonga amala lihaku amala champali za munjila mwapungukiwi na chindu?”

Vakamyangula, "Lepi."

³⁶ Yesu akavajovela, "Nambu hinu mundu mweavi na chihaku cha mashonga agega na mweavi na lihaku mewawa. Na yoyoha angali upanga agulisa likoti laki na akagula umonga. ³⁷ Yiyandikwi mu Mayandiku Gamsopi, 'Avalangiwi kuvya mmonga pagati ya vandu vanyagaji,' Nikuvajovela naha, Mayandiku giganikiwa gatimila ndava yangu, ndava muni wumi wangu wihika pamwishi."

³⁸ Vawuliwa vakajova, "Bambu, lola, penapa zivii panga zivili."

Akavajovela, "Tigaleki!"

Yesu akumuyupa Chapanga ku Chitumbi cha Mizeituni

(Matei 26:36-46; Maluko 14:32-42)

³⁹ Yesu akawuka ngati chayavili mvelu waki, akahamba kuchitumbi cha Mizeituni vawuliwa vaki vakamlanda. ⁴⁰ Pehahikili pandu pala akavajovela vawuliwa vaki, "Muyupayi, mukoto kuyingila mukulingiwa."

⁴¹ Kangi mwene akavaleka, akahamba utali wa mundu kujugumila liganga, akafugama, akayupa. ⁴² Akajova, "Dadi, ngati wigana uniwusila chikombi ichi cha mang'ahiso, nambu lepi chiganu changu, ndi chewigana wamwene."

⁴³ Kangi, Mtumu wa kunani kwa Chapanga akahumila akamkangamalisa. ⁴⁴ Hinu peavi mulipyanda, akamuyupa Chapanga neju, na lihuki ngati matonji ga ngasi, gamhulwili pahi.

⁴⁵ Peamali kuyupa, akayima kuvawuyila vawuliwa vaki akavakolela vagonili, ndava

vavi ngolongondi. ⁴⁶ Yesu akavajovela, “Ndava kyani mwigona? Muyumuka muyupa, mkoto kuyingila mukulingiwa.”

*Kukamuliwa kwa Yesu
(Matei 26:47-56; Maluko 14:43-50; Yohani 18:3-11)*

⁴⁷ Peavi akona ilongela, msambi wa vandu ukabwela kuni ulongoswa na Yuda mmonga wa vawuliwa kumi na vavili. Yuda akamhegelela Yesu na kumjambusa cha kumkumbatila. ⁴⁸ Nambu Yesu akamjovela, “Yuda! Wu, ukumng'anamukila Mwana wa Mundu kwa jambusa ya kumkumbatila?”

⁴⁹ Vawuliwa vala pavachiwene chechihumila vakakota, “Bambu, tivadumula na panga zitu?” ⁵⁰ Ndi mmonga pagati yavi akamtova mvanda wa Mteta Mkulu wa Chapanga, akamdumula likutu la upandi wa kulyela.

⁵¹ Nambu Yesu akajova, “Mleka! Yikoli.” Akampamisa likutu la mundu yula, akamlamisa.

⁵² Kangi Yesu akavajovela, vakulu va vakulu va kuteta na vakulu va valonda va Nyumba ya Chapanga na vagogo vevabweli kumkamula, “Wu, mbweli na mapanga na vibonga kunikamula ngati nene namnyagaji? ⁵³ Penavi pamonga na nyenye magono goha Munyumba ya Chapanga mwanikamwili lepi. Nambu ulu ndi lukumbi lwinu, lukumbi lwa uchilongosi wa chitita.”

*Petili akumbela Yesu
(Matei 26:57-58, 69-75; Maluko 14:53-54, 66-72; Yohani 18:12-18, 25-27)*

⁵⁴ Vakamkamula Yesu, na kumtola, kuhamba nayu kunyumba ya Mteta Mkulu wa Chapanga. Petili amlandili cha kutali. ⁵⁵ Vakakosa motu pagati ya luvanja lwa nyumba vakatama pamonga, na Petili avili pagati yavi. ⁵⁶ Muhengaji mmonga mdala peamuwene Petili atamili papipi na motu, akamlolokesa akajova, "Mundu uyu mewawa avi pamonga na Yesu."

⁵⁷ Nambu petili akabela akajova, "Mdala veve! Nene nimmanyili lepi."

⁵⁸ Mwanakandahi, mundu yungi amuwensi Petili, akajova "Veve wa mmonga wavi."

Nambu Petili akayangula "Bambu veve, lepi nene!"

⁵⁹ Ngati lukumbi lwa saa yimonga palongolo, mundu yungi akajova, "Chakaka na mundu uyu avi pamonga na Yesu, ndava mwenuyu mewa Mgalilaya."

⁶⁰ Nambu Petili akajova, "Bambu veve, nichimanyili lepi chewijova!"

Bahapo peavi akona ilongela lijogolo likavika. ⁶¹ Bambu akamng'anamuka na kumlola Petili, ndi Petili agakumbwiki geajoviwi na Bambu gala, "Lelu kilu kwakona lijogolo kuvika yati ukunibela mala yidatu." ⁶² Penapo Petili akahuma kuvala akavemba neju.

*Kumvevesa na kumtova Yesu
(Matei 26:67-68; Maluko 14:65)*

⁶³ Vandu vevamyangalila Yesu vala, vakamtova na kumvevesa. ⁶⁴ Vakamgubika mihu na chitambala, vakavya kumkota, lotelayi yani mwaakutovili? ⁶⁵ Vakamjovela malovi ga mahele ga maligu.

*Yesu vakumpeleka pa libanji likulu la Chiyawudi
 (Matei 26:59-66; Maluko 14:55-64; Yohani 18:19-24)*

⁶⁶ Kwapachili, vagogo va mulima na vakulu va kuteta na vawula va malagizu ga Musa, vakonganiki pamonga, vakamtola Yesu vakampeleka mulibanji lavi likulu la Vayawudi. ⁶⁷ Vene vakamjovela “Utijovela! Wu, veve ndi Kilisitu Msangula?”

Nambu Yesu akayangula, “Hati ngati nivajovili, yati mwisadika lepi, ⁶⁸ Na ngati nivakotili nyenye, yati nakuniyangula. ⁶⁹ Nambu kutumbula hinu, Mwana wa Mundu yati itama upandi wa kulyela wa Chapanga ana makakala.”

⁷⁰ Voha vakamkota, “Ndi, veve Mwana wa Chapanga?”

Mwene akayangula, “Mwavene ndi mujovili kuvya ndi nene.”

⁷¹ Kangi vakajova, “Hinu, tigana lepi ujova wungi ndava yaki? Tavete timuyuwini cheijova mumlomo waki mwene.”

23

*Yesu ipelekwa palongolo ya Pilatu
 (Matei 27:1-2, 11-14; Maluko 15:1-5; Yohani 18:28-38)*

¹ Msambi wa vandu voha vevakonganiki pala, vakayima na kumpeleka Yesu palongolo ya Pilatu, ² Vakatumbula kumtakila vakajova, “Tamkolili mundu uyu avayaganisa vandu vitu na kavili akuvabesa vandu vakotoka kumpela

kodi nkosi wa ku Loma na kujikemela ati mwene ndi Kilisitu Msangula Nkosi.”

³ Pilatu akamkota Yesu, “Veve ndi Nkosi wa Vayawudi?”

Yesu akamyangula, “Veve wamwene ndi ujovili, veve Nkosi wa Vayawudi.”

⁴ Pilatu akavajovela vakulu va kuteta na msambi wa vandu, “Nakuchiwona chindu cheabudili mundu uyu.”

⁵ Nambu vene vakajova chinganga, “Akuvaku-lukisa vandu kwa mawuliwu gaki mumulima woha wa Yudea, atumbwili ku Galilaya na hinu avi penapa.”

Yesu vakumpeleka kwa Helodi

⁶ Pilatu peayuwini genago, akakota, “Wu, mundu uyu ndi mkolonjinji wa ku Galilaya?”

⁷ Peamanyili Yesu ihuma mumulima wewilon-goswa na Helodi, ndi ampeliki kwa Helodi muni lukumbi lwenulo mewa avi ku Yelusalemu.

⁸ Helodi akavya na luheku neju peamuweni Yesu. Muni amali kuyuwana mambu ga Yesu, ndi magono gamahele anogelai kumlola Yesu cheikita gachinamtti. ⁹ Helodi amkotili Yesu makotesi gamahele, nambu Yesu nakumyangula chindu. ¹⁰ Vakulu va kuteta na vawula va malagizu ga Chapanga geampeli Musa vakayima kulongolo na kumtakila chinganganga. ¹¹ Helodi pamonga na vamanjolinjoli vaki vakampeli soni Yesu na kumvevesa, kangi vakamuwalika lig-wanda la unkosi na kumuwyisa kwa Pilatu.

¹² Magono gamumbele Helodi na Pilatu vata-manila cha umakoko, nambu kutumbula ligono lenilo vakavya vankozi.

*Yesu ihamuliwa lifwa
(Matei 27:15-26; Maluko 15:6-15; Yohani 18:39-19:16)*

¹³ Pilatu akavakemele pamonga, Vamteta vakulu na vachilongosi va Chiyawudi na vandu, ¹⁴ akavajovela, “Mumletili mundu uyu mwijova akuvayaganisa vandu. Hinu myuwanila! Nimali kulola muhalu uwu palongolo yinu kawaka chindu cheabudili mu mambu goha gemumtakili. ¹⁵ Lepi nene ndu, nambu hati Helodi mewa, amuwuyisi kavili, ndava kawaka chindu cheabudili cheachiwene, kwa mundu uyu hati ahamuliwa lifwa. ¹⁶ Yati nilagazila atovewa michapilu ya miinga, na kumulekekesa. ¹⁷ Mselebuko wa Pasaka, Pilatu yamganili kuvadindulila mundu mmonga kuhuma muchifungu.”

¹⁸ Nambu voha vakaywanga, “Mkoma mundu uyu! Utidindulilayi Balaba!” ¹⁹ Balaba asopiwi muchifungu ndava ya kukulukisa vandu muchitutu na muchitutu chenicho mundu mmonga akomiwi.

²⁰ Pilatu aganili kumulekekesa Yesu, ndi aka-longela nawu kavili vandu vevamtakili Yesu. ²¹ Nambu vene vakaywanga vakajova, “Mvambayi pamsalaba, mvambayi pamsalaba!”

²² Pilatu akavajovela mala ya datu, “Chindu gani cheabudili mundu uyu? Nichiwona lepi chindu cheabudili hati ahamuliwa kukomiwa! Nene yati nilagiza atovewayi michapilu na kumlekekesa.”

²³ Nambu vene vakayonjokesa kuywanga neju, Yesu yiganikwa avambiwayi pamsalaba, lwami

zavi pamwishu zayuwaniki. ²⁴ Hinu, Pilatu aka-hamula gahengeka. ²⁵ Akamulekekesa kuhuma muchifungu yula mweakukingiwi ndava ya ku-vya pamonga na vandu muchitutu na kukoma mundu mmonga, ndi akamgotola Yesu vamukita ngati chevigana.

*Yesu vakumvamba pamsalaba
(Matei 27:32-44; Maluko 15:21-32; Yohani 19:17-27)*

²⁶ Pevavi mukupeleka, vakakonganeka na mundu mmonga liina laki Simoni mkolonjinji wa Kulene, mweahumayi kumgunda waki, ndi vakamkamula na kumgegesa msalaba wula mumbele ya Yesu.

²⁷ Vandu msambi kwa msambi, wamulandili, pagati yavi vavi vadala vevamuvembelayi Yesu ndava ya lipyanda. ²⁸ Yesu akavang'anamukila, akajova, "Vamawu va Yelusalemu! Mkoto kuhnivembela nene, nambu mujivembela mwavene na vana vinu. ²⁹ Muni chakaka walabwela lukumbi, yati mwijova, 'Mbanga yavi vadala, vangali vana na vangavaleke, amala vanganyong'esa vana!' ³⁰ Lukumbi lwenulo, yati vandu vakuvijovela vidunda, mutigwilila na tudunda, 'Mutigubika!' ³¹ Ngati vandu vakunikitila nene chenicho mwenivili ngati mkongo uvisi, yati yivya wuli kwa nyenye mwemuvi ngati mkongo uyumu?"

³² Mewa vavatoli vandu vangi vavili vanyagaji vavapeliki, kukomiwa pamonga na Yesu.

³³ Pavahikili pandu pepikemelawa, "Libangu la Mutu," Ndi vakamvamba Yesu pamsalaba pamonga na vanyagaji vavili vala mmonga

upandi waki wa kulyela na yungi upandi wa kumangeya. ³⁴ Yesu akajova, “Dadi, valekekesa, muni nakumanya chevikita.”

Kangi, vakagavana nyula zaki kwa kuhagula kwa gudugudu. ³⁵ Vandu vayimili kulolokesa kuni vakulu va Vayawudi chevamvevisi vijova, “Avasangwili vangi, hinu ajisangula mwene ngati mwene ndi Kilisitu mwehaguliwi na Chapanga!”

³⁶ Manjolinjoli mewa vamvevisi, vamhambili Yesu na kumpela divayi yivavanu, ³⁷ Vakumjovela, “Ngati chakaka veve ndi Nkosi wa Vayawudi, ujisangula wamwene!”

³⁸ Panani ya msalaba vavikili chibawu chechayandikiwi, “Mwenuyu ndi Nkosi wa Vayawudi.”

³⁹ Mmonga wa vanyagaji vala vevavambiwi pamsalaba akamliga Yesu, akajova “Wu, lepi chakaka kuvya veve ndi Kilisitu Msangula? Jisangula wamwene, utisangula na tete!”

⁴⁰ Nambu mnyagaji yungi yula, akamuy-wangila tuyaki akamjovela, “Veve ukumuyo-gopa lepi Chapanga hati padebe? Veve uhamuliwi mewawa. ⁴¹ Veve na nene yikutigana tihamuliwa ndava ya kunyaga kwitu. Nambu mundu uyu kawaka hati chimonga cheabudili.” ⁴² Kangi akamjovela Yesu, “Veve Yesu! Ukoto kunikosiwa peuyingila Munkosi waku!”

⁴³ Yesu akamyangula, “Chakaka nikujovela lelu yati tivya na nene kupaladiso.”

*Yesu ifwa pamsalaba
(Matei 27:45-56; Maluko 15:33-41; Yohani 19:28-30)*

⁴⁴ Kutumbula saa sita muhi, chitita chikagubika mulima woha mbaka saa tisa, ⁴⁵ na lilanga likakotoka kulangasa na lipazia lelakovikwi mu Nyumba ya Chapanga likapapuka vipandi vivili. ⁴⁶ Yesu akavemba kwa lwami luvaha, “Dadi! Mumawoko gaku nigotola mpungu wangu!” Akadumuka mpungu.

⁴⁷ Mkulu wa manjolinjoli yula peagawene gegahumalili, akamulumba Chapanga akajova, “Chakaka mundu uyu avi mbwina!”

⁴⁸ Na vandu voha vevakonganiki penapo ndava ya lijambu lenilo pavagawene gegahumalili gala, vakawuya kunyumba zavi, kuni vakujitova nganga cha ngolongondi. ⁴⁹ Vankozi vaki voha pamonga na vadala vealongosini nawu kuhuma ku Galilaya, vayimili cha kutali kulola mambu genago.

*Higa ya Yesu vakuyivika mulitinda
(Matei 27:57-61; Maluko 15:42-47; Yohani 19:38-42)*

⁵⁰ Kwavi na mundu mmonga liina laki Yosefu, avi mmonga wa vachilongosi wa libanji likulu la Vayawudi. Avi mundu mbwina na kukita geigana Chapanga, ⁵¹ mwene nakuyidakilana gevapangili na kugakita vachilongosi vayaki va libanji likulu la Vayawudi. Yosefu avi mkolonginji wa Alimatei, ndi avi mukulindila kubwela kwa Unkosi wa Chapanga. ⁵² Mundu mwenuyo akahamba kwa Pilatu kumuyupa atola higa ya

Yesu. ⁵³ Akayihulusa higa kuhuma pamsalaba, akayitindisila nyula ya msopi na kuvika mulitinda lelahongoliwi pamhana ya litalau, lavi langavikiwa mundu. ⁵⁴ Lavi ligono la kutendelekeha, Ligono la Kupumulila ndi latumbukana.

⁵⁵ Vadala vevalongosini na Yesu kuhuma ku Galilaya vakamulanda Yosefu na kuliwona litinda na higa ya Yesu cheuvikiwi. ⁵⁶ Kangi vakawuya kunyumba, vakatendelekela mahuta geginungalila bwina ga kunyala higa ya Yesu.

Ligono la Kupumulila vapumulili ngati malagizu ga Chapanga geampeli Musa chegilagiza.

24

Kuyuka kwa Yesu

(*Matei 28:1-10; Maluko 16:1-8; Yohani 20:1-10*)

¹ Ligono la Dominika, lukela hamba kucha, vadala vala vakahamba kulitinda, kuni vagegi mayewani na mahuta gakunungalila gevattendekili. ² Vakoli liganga lila libilindwisi patali kuhuma pakuyingila mulitinda. ³ Hinu, pavayingili mugati, vayiwene lepi higa ya Bambu Yesu. ⁴ Pevavi vakona vikangasa ndava ya lijambu lenilo, bahapo vandu vavili vevawalili nyula za kung'asima neju vakahumila papipi yavi. ⁵ Vadala vala vakavya na wogohi, vaka-gundama pahi. Ndi vandu vala vakavajovela, "Ndava kyani mukumlonda mundu mweavi mumi pagati ya vevafwili? ⁶ Avi lepi apa, ayukili. Muholalela cheavajovili peavi akona ku Galilaya. ⁷ 'Yikumgana Mwana wa Mundu

awusiwayi pavandu vevakumbudila Chapanga,
na vene yati vakumvamba pamsalaba na pa
ligono la datu yati iyuka.’ ”

⁸ Penapo vadala vala vakagakumbuka malovi
ga Yesu, ⁹ vakawuya kuhuma kulitinda, vakava-
jovela vamitumi kumi na mmonga, pamonga
na vangi voha, malovi ga mambu ago goha.
¹⁰ Vadala vevabweli kujova mambu genago vavi
Maliya mkolonjinji wa Magidala na Yoana na
Maliya nyina waki Yakobo pamonga na vadala
vangi vevalongosini nawu. ¹¹ Nambu vamitumi
vala vasadiki lepi malovi ga vadala vala, ndava
vagahololela ngati uyimu nunuyu. ¹² Nambu
Petili, akajumba kuhamba kulitinda, peahikili
kulitinda agundimi kulingulila mugati akayi-
wona ngayene nyula ya msopi. Akawuya kun-
yumba kuni ikangasa na kujikota gala gegahu-
mili.

*Yesu akuvahumila vamulanda vavili
(Maluko 16:12-13)*

¹³ Ligono lilolo, vavili pagati ya vamulanda
va Yesu vavi mulugendu kuhamba kuchijiji
chimonga cha ku Emau chechavi utali wa
masaa gavili kuhuma ku Yelusalemu, ¹⁴ Vavi
mukugalongalela mambu goha gegahumalili.
¹⁵ Pavayendelela na malongesi gavi, Yesu mwene
akavahumila na kugenda nawu, ¹⁶ Vamuweni
kwa mihi gavi, nambu vadindiwi vakotoka kum-
manya. ¹⁷ Yesu akavakota, “Mwilongela kyani
kuni mwigenda?”

Vene vakayima pamihu pavi pakwinyini cha
ligoga. ¹⁸ Mmonga wavi liina laki Kileopa,

akamyangula, "Wu nga veve myehe wangamanya mambu gegahumalili pa Yelusalemu magono gagaga?"

¹⁹ Yesu akavakota, "Mambu goki?"

Vena vakamuyagula, "Mambu gegamkolili Yesu wa ku Nazaleti." Mwene avi Mlota mwei-hotola kuhenga na kuwula palongolo ya vandu voha va Chapanga. ²⁰ Vakulu va kuteta na vachilongosi vitu vakamgotola na kumuhamula lifwa, vakamvamba pamsalaba. ²¹ Nambu tete tam-sadiki mwene kuvya ndi mweatumwili kuyigombola Isilaeli! Hinu, lelu ndi ligono la datu pagahengiki mambu genago. ²² Kavili vadala vangi va kwitu vatikenyemwisi, muni vakahambilili kulitinda lukela hambakucha, ²³ Nambu nakuyikolela higa ya Yesu. Vakawuya nakutijovela vahumiwi na vamitumu va kunani kwa Chapanga, vevavajovili ngati Yesu akona mumi. ²⁴ Vayitu vangi pagati yitu vhambili kulitinda kulola gegajoviwi na vadala vala, nambu nakuyiwona lepi mwene.

²⁵ Kangi Yesu akavajovela, "Nyenyе vayimu na mitima yinu yitopa kusadika gegajoviwi na vamlota va Chapanga! ²⁶ Wuli, yamganili lepi Kilisitu msangula kung'ahika, kangi ayingilayi muukulu waki?" ²⁷ Hinu akavadandaaulila mambu goha gegamuvala mwene mu Mayandiku Gamsopi kutumbula muhitabu ya Musa mbaka muhitabu ya Vamlota va Chapanga.

²⁸ Pevahegalili na chijiji chevaambayi, Yesu akakita ngati mweiyendelela na lugendu, ²⁹ Nambu vene vakamjovela, chondi pepayi, "Utamayi pamonga na tete, muni lilanga

litipimi chitita chibwela.” Ndi akayingila nawu mugati. ³⁰ Peatamili kulya chakuyla pamonga nawu, akalitolu libumunda na kumsengusa Chapanga na kulimetula na kuvapela. ³¹ Bahapo vakagubukuliwa mihi gavi na kummanyia, nambu mwene akayaga pagati yavi. ³² Ndi Vakajovesana, “Mitima yitu yasangalwiki neju mugati mwitu peakatidandauli Mayandiku Gamsopi munjila mula?”

³³ Balapala vakawuka, kuwuya ku Yelusalemu. Kwenuko vakavakolela yamitumi kumi na mmonga na vangi vevavi pamonga na vene vakonganiki, ³⁴ vakajova, “Chakaka Bambu ayukili! Amuhumalili Simoni!”

³⁵ Hinu vamulanda vavili va Yesu vakavajovela mambu gegavakolili munjila na chevammanyili Yesu pealimetulayi libumunda.

*Yesu akuvahumila vawuliwa vaki
(Matei 28:16-20; Maluko 16:14-18; Yohani 20:19-23; Matendu 1:6-8)*

³⁶ Pevavi mukujovewa genago, Yesu mwene bahapo akayima pagati yavi nakujova, “Uteke uvayyi na nyenye.”

³⁷ Vakakenyemuka na kuyogopa neju muni vaholalelayi pangilvaliwene lihoka. ³⁸ Nambu mwene akavajovela, “Ndava kyani mwivagaya? Ndava kyani mwikujikota kota mumitima yinu? ³⁹ Mlola mawoko na magendelu, muni mu-manyayi kuvya ndi nene. Munipamisa mu-manyia, muni lihoka langali higa amala lijege ngati chemukunilola.”

⁴⁰ Peamali kujova genago, akavalangisa mawoko na magendelu. ⁴¹ Pevavi vakona kusadika, ndava ya luheku uvaha na kukangasa, Yesu akavakota, "Muvinachu chakulya chochoha penapa?" ⁴² Vakampela chipandi cha somba yiyochanu, ⁴³ akachitola na kulya kuni woha vakumlola.

⁴⁴ Kangi akavajovela, "Genaga ndi malovi genavajovili penakavili na nyenye, muni yanagikwi gahengekayi goha gegayandikiwi kunivala nene mu malagizu ga Musa na muvitabu vya vamlota va Chapanga na Muchitabu cha Zabuli."

⁴⁵ Kangi, penapo akavalangasila luhala lwavi muni vagamanyayi Mayandiku Gamsopi. ⁴⁶ Akavajovela, "Gayandikiwi kuvya, Kilisitu msangula yati ing'ahiswa nambu paligono la datu yati iyuka kuhuma pavafwili, ⁴⁷ yikuvagana mewa vandu va makabila goha, kutumbula ku Yelusalemu vakokoselewayi muliina laki kuleka kumbudila Chapanga. Muni valekekeswa kubuda kwavi. ⁴⁸ Nyenye ndi mwemugawene mambu genago. ⁴⁹ Namwene yati nikuvapelekela yula mweavalagazili Dadi wangu, nambu mulindila kumuji mbaka pemumemeswa uhotola kuhuma kunani."

*Yesu ikwela kuhamba Kunani kwa Chapanga
(Maluko 16:19-20; Matendu 1:9-11)*

⁵⁰ Kangi Yesu akavalongosa vawuliwa kuvala ya muji wenuwo mbaka ku Betania, akayinula mawoko gaki kunani akavamotisa. ⁵¹ Peamali kuvamotisa, akavaleka, akatoliwa

Luka 24:52

cxxvii

Luka 24:53

kuhamba kunani kwa Chapanga. ⁵² Vawuliwa vakamfugamila Yesu, kangi vakawuya pa Yelusalemu, kuni vavi na luheku luvaha, ⁵³ Vayendalili kuvya Panyumba ya Chapanga magono goha, vakumulumbalila Chapanga.

Ngoni Bible Version Translation Project The New Testament in the Ngoni language of Tanzania

copyright © 2020 The Word for the World International

Language: Chingoni (Ngoni)

Contributor: Pioneer Bible Translators

Ngoni New Testament

The Word for the World International

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

If you make any changes to the text, you must indicate that you did so in a way that makes it clear that the original licensor is not necessarily endorsing your changes.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

Note that in addition to the rules above, revising and adapting God's Word involves a great responsibility to be true to God's Word. See Revelation 22:18-19.

2023-04-13

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 22 Feb 2024 from source files dated 14 Apr 2023

5cd08b72-e4bf-504c-ac82-b15a8451524d